

”MEIÄT SAA SIIHEN PÄÄSYLIPUN HINNALLA!”

Tapaustutkimus FC Lahden kannattajista

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU

Liikunnan ja vapaa-ajan

koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Kevät 2007

Tanja Kytölä

Lahden ammattikorkeakoulu
Liikunnan ja vapaa-ajan koulutusohjelma

TANJA KYTÖLÄ: ”Meiät saa siihen pääsylipun hinnalla!”
Tapaustutkimus FC Lahden kannattajista

Opinnäytetyö, 76 sivua, 6 liitesivua

Kevät 2007

TIIVISTELMÄ

Tämä työ käsittelee FC Lahden kuuluisaa kannattajaryhmää FCLK:ta. Tutkimuksessa tutustutaan kannattajiin, jotka ovat olleet niin moneen otteeseen negatiivisen lehtikirjoittelun kohteena. Tutkimuksessa tuon esiin heidän ajatuksiaan kannattamisesta ja siitä miten se vaikuttaa heidän arkeensa.

Aluksi esittelen urheilujoukkueen kannattamisen tunnusmerkkejä ja olemusta, minkä tarkoituksena on johdatella lukija aiheeseen. Seuraavaksi esittelen FCLK:n sellaisena kuin opin sen näkemään ja lopuksi esittelen haastatteluissa esiin tulleita mielenkiintoisia yksityiskohtia, jotka antavat kannattamiselle sen kehykset. Selviä tutkimusongelmia minulla ei ollut matkaan lähtiessäni, joten tutkimukseni on enemmän kuvaileva tapaustutkimus kuin ehdottomiin vastauksiin pyrkivä selvitys.

Keräsin aineiston tekemällä kolme ryhmähaastattelua, joihin osallistui kolme FC Lahden kannattajaa. Kävin myös Uusi Lahti Cupissa aistimassa ryhmässä vallitsevaa tunnelmaa.

Haastattelut paljastivat, että FC Lahden takana on hyvin sitoutunut ja yhtenäinen kannattajaryhmä. Yhteisöllisyyden merkitys ryhmälle on suuri kuten myös mieskulttuuri, joka tarjoaa kannattajille mahdollisuuden päästää sisäisen ”luolamiehensä” irti. Kannattaminen osoittautui olevan paljon muutakin kuin otteluissa käymistä. Siihen kuuluu muun muassa tilastointia, paljon stressiä ja tavoitteellista toiminnan kehittämistä.

Kannattaminen on Suomessa vielä suhteellisen uusi ilmiö. Se antaa tutkijoille paljon mahdollisuuksia, sillä on vielä paljon aiheeseen liittyviä osa-alueita, joihin ei ole koskettu. Haastatteleman kannattajat ovat sitä mieltä, että faneja ja fan clubeja tulee jatkossa lisää. Ainakin he tekevät töitä sen eteen. Kannatuskulttuuri on ilmiö, joka on tullut jäädäkseen. Nähtäväksi jää mihin suuntaan se kehittyi.

Avainsanat: kannattaminen, FC Lahden kannattajat, yhteisöllisyys, mieskulttuuri

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Sports and Leisure

TANJA KYTÖLÄ: "We come with the price of a ticket!"
An examination of FC Lahti supporters

Bachelor's thesis, 76 pages, 6 appendices

Spring 2007

ABSTRACT

This thesis is the result of research into the FC Lahti fan club and its devoted members. Both have been the subject of many negative stories in newspapers. In the following pages I consider fans' sometimes extreme enthusiasm for the team, and look at some of the ways in which their lives are affected by this enthusiasm.

I first describe some characteristics of a typical fan, and try to define what it means to be a fan. This leads the reader to the main content of the paper. Next I describe my personal conclusions about the FCLK, and close with some observations of interesting details that help illustrate the phenomenon. I did not have clear research problems when I started to do this, so I would call my work descriptive case research that does not attempt to draw clear conclusions.

I conducted three group interviews with three of FC Lahti fans to collect the material. I also attended the Uusi Lahti Cup game in order to personally observe group behavior.

Interview material suggests that FC Lahti is supported by a coherent group of supporters. Team spirit among the fans is very strong, and the club seems to provide an environment in which men are free to release their more primal, "caveman" emotions. Supporting a team includes much more than just watching games. It also includes keeping statistics, a lot of stress, and organized development of supporting activities, among other things.

Fan clubs are a new phenomenon in Finland. These groups of enthusiastic and devoted followers offer many opportunities for more research. Fans I interviewed said they think their ranks will grow, and that more fan clubs will spring up. At least, that is what they say they are working toward. Fan clubs are here to stay. The biggest question now is, how will they develop?

Keywords: fandom, FC Lahti fans, team spirit, man-culture

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 FANIUS KÄSITTEENÄ	4
2.1 Penkkiurheiluko kaukana korkeakulttuurista?	5
2.2 Geezerit eli tosikannattajat	7
2.3 Huliganismi	8
2.4 Jalkapallon vetovoima	9
2.5 Jalkapallo ja fanikulttuuri Suomessa	10
3 FC LAHDEN KANNATTAJAT	13
3.1 Kannattajan arki	14
3.2 FCLK mediassa ja tavallisten katsojien silmin	15
3.3 Vahvaa yhteisöllisyyttä, mutta ei kuitenkaan mikään ”marttakerho”	18
3.3.1 Pelitunnelmista	22
3.4 ”Ei kotiäitejä katsomoon” – miesten maailma?	25
3.5 Ryhmän huumori ja kieli	27
4 TUTKIMUSKOHTENA FCLK	32
4.1 Tutkimusongelmat	34
5 LAADULLINEN ELI KVALITATIIVINEN TUTKIMUS	37
5.1 Haastattelu ja sen tekeminen	39
5.1.1 Haastattelussa huomioitavia näkökohtia	40
5.1.2 Haastattelun suunnittelu	43
5.2 Teemahaastattelu tiedonhankinnan muotona	45
5.3 Ryhmähaastattelu – ryhmäkeskustelu?	47
6 AINEISTON ANALYSOINTI JA DISKURSSIANALYYSI	50
7 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KUVAUS	53
7.1 Aineistonkeruu – haastattelut ja vierailu Uusi Lahti Cupissa	54
7.2 Analyysistä kohti tuloksia	56
8 KANNATTAMISEN KULMAKIVET – LÖYDÖKSET	58

8.1 Laji vastaan yhteisöllisyys	59
8.2 FC Lahti ja FCLK – yhtä suurta perhettä?	61
8.3 Faniusko huumetta?	64
8.5 Toivottu vai ei-toivottu vieras?	69
9 POHDINTA	71
10 OMAN TYÖN ARVIOINTI	75
LÄHTEET	77
LIITEET	80

1 JOHDANTO

Viime kesänä käydyt jalkapallon MM-kilpailut Saksassa nostivat taas esiin asian, jota olen ihmetellyt: kannattajat, jotka jaksavat ottelusta toiseen heiluttaa kannattamansa joukkueensa lippua, maalata kasvonsa joukkueensa väreillä, huutaa äänensä käheäksi muiden kaltaistensa joukossa. Maajoukkueetasolla tämä ilmiö on tällaisen ”Matti Meikäläisenkin” mielestä ymmärrettävää, sillä pelaavathan ne ”beckhamit” ja ”ronaldinhot” samalla oman maansa ja sen kansalaisten puolesta. He edustavat omaa valtiotaan ja käyvät ikään kuin sotaa, jossa ei kärsitä ihmis- eikä materiaalitappioista, mutta voittaja on kuitenkin lopulta yksin muiden hurratessa.

Maajoukkueotteluissa katsomoiden täyttyminen ei ole ongelma, ei myöskään mestareiden liigan eikä monen muun ulkomaisen sarjan kohdalla. Suomalaisessa veikkausliigassa eivät kannattajat ole yhtä fanaattisia kuin Euroopassa. Kotimaiset pelit eivät ”vedä” katsojia toivotulla tavalla, vaikka toisinaan otteluihin tulee yleisöä normaalia enemmän. Ainoastaan kaikista omistautuneimmat fanit jaksavat käydä otteluissa. Kansallisen tason jalkapalloa ei ilmeisesti Suomessa pidetä samalla tavalla viihteenä kuten esimerkiksi Britanniassa, mutta silti jokaiselta paikkakunnalta löytyy oma huutosakkinsa, joka pitää katsomon henkeä yllä ja kannustaa joukkuettaan laulujen ja huutojen voimin.

Tutkimuskohteena suomalaiset jalkapallokannattajat ovat olleet ennenkin. Muun muassa Harri Heinonen (2005) ja Petri Godenhjelm (1998) ovat tutustuneet aiheeseen useammankin teoksen voimin. Ilmiötä on usein lähestytty kaukokannattamisen ja maajoukkuekannattamisen näkökulmasta. Helsingin ja Jyväskylän yliopistoista löytyy myös tutkimuksia, jotka kohdistuvat kannattamiseen. Aineistoa löytyi myös suomalaisesta kannatuskulttuurista. Aihe ei ole kuitenkaan missään nimessä loppuun tutkittu, sillä kannattaminen on Suomessa edelleen melko tuore ilmiö.

Tässä opinnäytetyössä tutustutaan Suomessa harvinaisiin tosifaneihin. Tutkimuksen kohteena on FC Lahden kannattajat, joka tunnetaan myös lyhenteellä FCLK. Se on uskollisena seurannut joukkuettaan ympäri Suomen jo lähes vuosikymmenen verran. FCLK on hyvä kohde siinä mielessä, että se on Suomen ensimmäisiä kannattajaryhmiä ja tunnettu valtakunnallisesti toiminnastaan. Tutkimukseni otos käsittää yhteensä kolme henkilöä. He kertovat seuraavilla sivuilla itsestään, kannattajahistoriastaan ja ryhmän toiminnasta yleensä. Opinnäytetyössä esitellään kannattajaelämää ja sen lisäksi on tarkoitus tuoda esiin toisenlainen näkökulma lehtijuttuihin, joissa kyseinen kannattajaryhmä on saanut pääasiassa osakseen negatiivista huomiota. Ideana on tuoda esiin yleistä näkökulmaa aiheesta sekä samalla kannattajien ajatuksia näihin oletuksiin liittyen.

Opinnäytetyöni rakenne poikkeaa normaalista, joten seuraavaksi esittelen opinnäytetyön rakenteet. Työn rakentaminen oli aluksi hankalaa siitä syystä, että minulla ei ollut selkeitä tutkimusongelmia. Perinteinen esittely, tutkimusongelmat, tulokset, pohdinta -rakenne ei tuntunut sopivan tähän opinnäytetyöhön. Aluksi esittelen kannattamisen olemusta ja taustaa. Käsittelen aihetta sekä yleisellä tasolla että muutamien kannattamiseen liitettävien käsitteiden kautta.

Aiheeseen tutustuminen tapahtuu pääosin teoriapohjaisesti, mutta olen nostanut muutamia osuvia esimerkkejä toteuttamistani haastatteluistakin esiin. Tarkempi aineiston analyysi tapahtuu vasta seuraavissa kappaleissa. Ensin kuvailen kannattajien arkea ja olemusta yleisesti (kappale 3). Tässä yhteydessä kannattajat ottavat myös kantaa lehtikirjoitteluun, jonka kohteeksi he ovat vuosien varrella joutuneet. Lopussa kokoan vielä erikseen mielenkiintoisimpia löydöksiä kappaleeseen kahdeksan. Siinä olen koonnut yhteen asioita, jotka yllättivät minunkaltaiseni tavallisen naiskatsojan, jolla ei ole aikaisempaa kokemusta asiasta. Pohdinnassa vedän kaiken vielä kerralla yhteen.

Tutkimukseni on kvalitatiivinen, sillä pyrin tuottamaan kattavan kuvan kannatustoiminnasta ja kannattajista. Panostin nimenomaan aineiston laatuun en niinkään määrään. Haastattelut olivat toki tuottoisia aineiston keräämisen suhteen, mutta haastateltavien määrän rajoitin kolmeen. Aineiston keräsin tekemällä kolme

ryhmähaastattelua, jotka pyrin pitämään mahdollisimman pitkälle keskustelunomaisina. Haastatteluun osallistuneet henkilöt olivat entuudestaan tuttuja, joten keskustelun kulku oli luontevaa. Jotta haastateltavien henkilöllisyys ei paljastu, erotan puhujat merkinnöillä V1, V2 ja V3.

2 FANIUS KÄSITTEENÄ

”Fanius liittyy vahvasti tiettyyn objektiin, kuten joukkueeseen, tähteen tai rock-yhtyeeseen.” (Heinonen 2005, 45.) Fanius liittyy äskeisen perusteella kiinteästi populäärikulttuuriin ja urheiluun. Vaikea sitä on kovin monessa muussa yhteydessä ajatellakaan. Ei ole ns. balettifaneja, jotka vetävät tossut ja trikoot jalkaan ja menevät seuraamaan suosikkitanssijoidensa esityksiä. Jos joku näin tekee, hän joutuu varmasti melko pian poistumaan salista. Urheilukatsomot täyttyvät jännityksen metsästäjistä, jotka eivät pysty nälkäänsä sammuttamaan missään muualla. (Heinonen 2005, 45.)

Suomenkin kielessä käytetään termiä fani. Se tulee latinan termistä *fanaticus*. Sana tarkoitti ”palavasti haltioitunutta ja raivokasta henkilöä sekä eräänlaisen jumalallisen inspiraation vallassa olemista”. (Heinonen 2005, 28.) Suomessa sanaa on käytetty kuvastamaan kaikkia katsojia, sekä todellisia kannattajia että tavallisia urheilun seuraajia, joten sanan alkuperä ei kuvasta tämänhetkistä tilannetta ainakaan Suomessa kovin hyvin (Heinonen 2004, 98). Sanalla oli aikoinaan hyvin uskonnollinen leima, mutta vähitellen se laajeni koskemaan muitakin poikkeavia palvonnan muotoja myös politiikassa. Faniin liittyi jo tuolloin negatiivinen mielikuva, joka on pysynyt sitkeästi kiinni tähänkin päivään asti. Fania kuvataan usein muun muassa adjektiiveilla kiihkomielinen ja pakkomielteinen, jotka varsin usein pätevät varsinkin englantilaisten jalkapallohuligaanien kohdalla. Tämän kaltaiset voimakkaat ilmaukset kuvastavat parhaiten, sitä intensiteettiä, jolla fanit ovat samastuneet joukkueeseensa. Jalkapalloon on liitetty myös monia uskonnollisia metaforia, jotka kertovat, kuinka syväälle se kannattajissaan ulottuu uskon tavoin. (Giulianotti, Bonney & Hepworth 1994, 106.)

Kannattaminen menee kieltämättä joillakin liian pitkälle: ovathan useat julkisuuden henkilöt menettäneet henkensä liian innokkaiden fanien tekemien ratkaisujen takia. Varsinkin jalkapallokatsomoissa on tapahtunut useitakin ihmishenkiä vaatineita välikohtauksia. (Heinonen 2005, 29.) Faneja on kuitenkin monenlaisia. Kaikkia kannattajia ei voida leimata huligaaneiksi. Kaikki

kannattavat omalla tavallaan: toiset voimakkaammin ja näkyvämmiin, toiset kaikessa hiljaisuudessa hyvinkin rauhallisesti.

Fanilla on selvä kohde kannattamiselleen. Heillä on tietty joukkue, urheilija, bändi tai laulaja, joka nostattaa tunteita enemmän kuin muut. Harri Heinonen (1999, 31) kuvaa faneja Pro Gradu –tutkielmassaan asiantuntijoiksi, jotka ovat omistautuneet koko olemuksellaan kannattamiselle.

Kannattaminen on muuttunut viime vuosina nykYTEknologian ansiosta. Digitaaliset vastaanottimet ovat mahdollistaneet sen, että myös jalkapalloa voi seurata suorina lähetyksinä toiselta puolelta maapalloa ja kaukaisetkin kannattajat pääsevät paremmin seuraamaan suosikkinsa toimintaa. Redhead (1997, 23–24) uskoo tämän johtaneen siihen, että fanitoiminta on muuttunut aktiivisemmaksi ja laaja-alaisemmaksi; naisia on katsomoissa yhä enemmän, fan clubejä syntyy jatkuvasti ja erilaisten fanijulkaisujen määrä on kasvanut.

2.1 Penkkiurheiluko kaukana korkeakulttuurista?

Television ääressä istuvat urheilunystävät muodostavat ison joukon Suomessa. Siitä huolimatta, että penkkiurheilu on levinnyt moniin koteihin, se ei suinkaan ole sama asia kuin itse urheileminen. Umberto Econ (1985) sanoin:

”Urheilu ymmärrettynä sellaisena toimintana jossa ihminen, suorasti ja vailla ansaitsemistarkoituksia, käyttää ruumistaan ja suorittaa harjoituksia jotka panevat lihakset työskentelemään, veren kiertämään ja keuhkot toimimaan täydellä teholla, sellainen urheilu on hieno asia, ainakin yhtä hieno kuin seksi, filosofinen mietiskely ja uhkapeli jossa käytetään panoksina papuja.” (Heinonen 2005, 22.)

Fyysisesti harrastettuna urheilu nähdään positiivisesti, mutta sen seuraaminen, eli niin sanottu penkkiurheilu, ei ole kovin arvostettu kulttuurimuoto (Heinonen 2005, 23). Se yhdistetään usein työväenluokan harrastuksiin. Lieneekö

lähtökohtana tähänkin oletukseen englantilaisten näyttämä esimerkki?
 Haastatteleman kannattajat ihmettelivät oletusta, jonka mukaan jalkapalloa ja urheilua seuraa aktiivisemmin vain työttömät ja niin sanotut ”duunarit”, sillä heidän kokemuksensa mukaan varsin monella heidänkin kannattajaryhmään kuuluvalla on korkeakoulututkinto. Monelle tämä on varmaan yllätys, koska näkemykset kannattajien taustoista ovat usein stereotyyppisiä. Heinonen (2005, 23) pohtii asiaa kirjassaan niin, että urheilun ymmärtäminen ei vaadi korkeatasoisia kulttuurisia taitoja, sillä vastaus on aina yksinkertainen; joku voittaa ja joku häviää. Toisin on esimerkiksi taiteen tai vaikka runouden kohdalla, koska näistä vastauksen löytäminen vaatii analyysiä ja syvempää pohdiskelua. On vaikea ymmärtää, että miksi korkeakoulun käyneet eivät voisi nauttia tästä niin sanotusta ”alemmman kulttuurin” tuotteesta. Estääkö koulutus ja työpaikka huutamasta ja kannattamasta oman kaupungin edustusjoukkuetta?

Jalkapallon ja sen seuraamisen asema kulttuurin muotona on toisaalta noussut Englannissa viime vuosina. Nousu tapahtui 80-90-luvun vaihteessa, jolloin laji rinnastettiin lähes korkeakulttuuriin. Sitä ei nähty enää pelkästään työväenluokan huvina. (Redhead 1997, 67.) Ehkä tämä rinnastus johtui siitä, että Briteissä jalkapallolippujen hintoja alettiin nostaa, jolloin perinteinen työväenluokkainen kannattaja joutui katsomaan ottelut lähipubin televisiosta. Jalkapallokatsomot täytyivät sen sijaan ylemmän luokan katsojista, jotka hillityllä käyttäytymisellään muuttivat jalkapallokatsomoiden kuvaa. (Heinonen 2005, 94.)

Suomessa lippujen hinnat eivät toki ole olleet ongelma katsojille, sillä hinnat ovat pysyneet kohtuullisella tasolla. Kansainvälisen tason pelien hinnoittelusta on jonkin verran valitettu, mutta veikkausliigassa ollaan pysytty ”kipukynnyksen alapuolella”. Vaikka penkkiurheilua ja jalkapalloa ei arvosteta Suomessa ehkä samoin kuin Englannissa, on kuitenkin muistettava, että katsojat ovat huippu-urheilun selviytymisehto (Rasila & Salasuo 2002, 23). He tuovat mukanaan rahaa, tunnelmaa ja tukea joukkueelle.

Penkkiurheilija on kuitenkin käsite, joka ei kuvaa puhtaasti oikeaa kannattajaa. Kannattaminen edellyttää luonnollisesti urheilun seuraamista, mutta taustalla on

myös sitoutuminen joukkueeseen. Heinosen (2005, 75) mukaan penkkiurheilijat ovat usein enemmänkin ”glory huntareita”, jotka nostavat ääntään ja hurraavat silloin, kun esimerkiksi maajoukkue tai kotimainen urheilija on menestynyt arvokisoissa. He paistattelevat englanninkielisen määritelmänsä mukaan menestyksen tuomassa glooriassa eli suomalaisittain huumassa. Tappion hetket erottavat todelliset kannattajat näistä ”sunnuntai-kannattajista”, jotka tulevat ja menevät menestyksen mukana.

2.2 Geezerit eli tosikannattajat

Todelliset kannattajat ovat saaneet Britanniassa nimen geezer, joka on Dougie Brimsonin (1998) käyttöön ottama käsite (Heinonen 2005, 79). Sanaa käytetään myös Suomessa ja Lahdessa. Tästä esimerkkinä voi vilkaista FC Lahden kannattajien sanakirjaa heidän Lahtifani-lehdessään (1/2001):

G niin kuin GEEZER
FCLK:ssakin on geezereitä

Geezerin erottaa tavallisesta fanista se, että he ymmärtävät kannattajien olevan seuralle jopa pelaajia tärkeämpiä. He uskaltavat tuoda mielipiteensä julki. Vastustajia ja heidän kannattajiaan halveksutaan avoimesti tunteita peittämättä. Tosi fanilla pitää olla taustalla myös uskottava fanitarina, kertomus siitä, miten hän päätyi kyseisen joukkueen kannattajaksi. Kannattajan pitää vakuuttaa muut siitä, että hän on oikeasti sitoutunut joukkueeseen. Aika on kuitenkin hyvin usein se tekijä, joka paljastaa todellisen omistautumisen joukkueelle. (Heinonen 2005, 79–80.) Samankaltainen käsitys vallitsee FCLK:n joukossa; yhden kauden kavereitakin on ollut, joten uudelle tulokkaalle lähes ainoa tapa vakuuttaa on pysyä kannattajajoukossa vaikeinakin aikoina.

2.3 Huliganismi

Seuraavaksi perehdytään käsitteeseen, joka nousee usein esiin jalkapallosta puhuttaessa eli huliganismiin. Huliganismista erehdytään puhumaan liiankin helposti ja sanan varsinaista määritelmää ei oteta huomioon.

Huliganismi on nimitys julkisilla paikoilla tapahtuvalle häiriköinnille, väkivallalle ja muunkaltaiselle uhkaavalle käytökselle, jota usein harjoitetaan ryhmässä. Huliganismi on pääsääntöisesti tavoitteetonta, väkivaltaa sen itsensä vuoksi; toisin kuin terrorismilla, huliganismilla ei pyritä mihinkään poliittisiin tai taloudellisiin päämääriin. (Wikipedia 2006.)

Jalkapallokeskusteluissa käsitellään kiinteästi huliganismia. Heidät nähdään fanaattisimpina kannattajina, jotka ilmaisevat tunteuksiaan kiihkeämmin pelitilanteissa. Katsomossa asia ei kuitenkaan aina ole näin. Jalkapallopeli on monelle tila, minne voi tulla rähinöimään omien uskomusten ja ajatusten puolesta. Tämän vuoksi stadioneille tulee myös ihmisiä, joilla ei ole jalkapallon kanssa mitään tekemistä. Tämän vuoksi jalkapallofanit nähdään usein rasisteina, koska monet huligaaneiksi nimetyt ovat tulleet kentälle purkamaan patoutumiaan eri kulttuureja edustavia kohtaan. Nämä ovat vakavia syytöksiä, varsinkin jos todellisuudessa eripuraa onkin aiheuttanut henkilö, joka ei millään lailla kuulu kannattajaryhmään eikä ole alun alkaenkaan tullut seuraamaan jalkapalloa. Ottelut ja väenpaljous antavat monille mahdollisuuden tuoda mielipiteensä julki, vaikkakin tämä tapahtuu usein hyvin radikaalein keinoin. (Brown 1998, 73–74.) Steve Redhead (1997, 10; 25.), teoksessaan *Post-fandom and the Millennial Blues*, puhuu huliganismista kuitenkin ikään kuin menneessä aikamuodossa. Hänen mukaansa huliganismi ei ole kuollut eikä kokonaan lähtenyt pois, mutta se on muuttanut muotoaan. Huliganismi meni Briteissä ja muualla Euroopassa pois ”muodista” 1980-luvun loppupuolella. Yhä harvempi jalkapallonseuraaja ”harrasti” sitä. Jopa entiset huligaanit näkivät ”kulta-ajan” loppuneen. Suomessakaan ei enää suhtauduta yhtä jyrkästi jalkapallokentillä tapahtuvaan

”hulinoitiin” kuin silloin, kun ilmiö tuli esiin. Vuosikymmenen aikana asennoituminen on muuttunut vähemmän tuomitsevampaan suuntaan.

Huligaani-käsitteeseen liitetään usein väkivalta. Giulianotti ym. (1994, 90–91.) huomauttaa kuitenkin, että aggressiivisuus ja huliganismi ovat täysin eri asioita, vaikka nämä kaksi usein nähdään toistensa synonyymeinä. Aggressiivisuus ei tarkoita sitä, että toista vahingoitettaisiin, joten näiden kahden käsitteen sekaannus on harhaanjohtavaa. Jalkapallokentillä, niin itse viheriöllä kuin katsomossakin, aggressiivisuus nousee hyvin nopeasti esiin. Huligaaneista on kuitenkin turha puhua, jos kiukku näkyy pelkinä tunteenpurkauksina, nyrkinheristelyinä ja huutoina.

2.4 Jalkapallon vetovoima

Saksassa järjestetyt jalkapallon maailmanmestaruuskilpailut kesällä 2006 toimii hyvänä ja ajankohtaisena ”peilinä”, kun ajatellaan lajin suosiota maailmalla. Katsomot täyttyivät eri kansallisuuksista, ja kannustushuudot ja -laulut sekoittuivat korvia huumaavaksi mylvinäksi. Yli kolme miljoonaa katsojaa kävi muutaman viikon aikana kisoissa. Tämänkaltaiset lukemat eivät jätä epäselväksi sitä, että jalkapallo on suosittua ympäri maailmaa.

Varsinkin Etelä-Amerikan maat, kuten esimerkiksi Brasilia ja Argentiina, ovat tunnettuja kiihkeästä jalkapallokulttuuristaan. Jalkapallo on lähes uskontoon rinnastettava asia kyseisissä valtioissa. Marxin vertaus uskonnosta kansan oopiumina sopii myös kuvaamaan jalkapalloon liittyvää fanaattisuutta. (Ismail, Holvas, Kempainen & Vakkila 1997, 11.) Vaikka laji sinänsä ei ole ”raamatusta tuttu”, siihen liitetään usein uskonnollisia vertauksia. Heinonen (2005, 18) kuvaa jalkapallofaniutta muun muassa (post)moderniksi analogiaksi uskonnolliselle rituaalille. Toinen hyvä vertaus, joka pätee luultavasti moneen katsojaan, on karnevaaleista, joihin ihmiset kokoontuvat päästäkseen hetkeksi eroon arjen rutiineista. Karnevaaleissa ihmiset unohtavat hetkeksi omaa käytöstään rajaavat säännöt ja tekevät ehkä asioita, joita he eivät normaaliolosuhteissa tekisi. Moni

katsoja hakee samaa karnevalistista tunnetta jalkapallokentiltä. (Heinonen 2005, 87–88.) Jos jalkapallopeli saa aikaan tämänkaltaisen ”karnevaali-tunteen”, ei ole mikään ihme, että laji on maailmanlaajuisesti niin suosittu.

2.5 Jalkapallo ja fanikulttuuri Suomessa

Vaikka tilanne on se, että suomalainen liigajalkapallo ei kiinnosta suurta yleisöä siinä määrin kuin esimerkiksi jääkiekko, on se aiemmin ollut suosittumpaa kuin nyt. Jalkapallokatsomoiden yleisömäärät ovat pudonneet 60-luvun n. 5000 katsojan keskiarvosta 2000-luvun 200:een. (Kuper 2000, 324) Näinkin suuri muutos herättää tietysti kysymyksiä. Simon Kuper (2000, 324–325) on englantilainen toimittaja, joka on tutustunut useiden maiden jalkapallokulttuuriin. Hän epäilee, että suomalaisissa jalkapallokatsomoissa tapahtuneen muutoksen syy on se, että Suomi on yhtenäistynyt viimeisten vuosikymmenten aikana. Tällä hän tarkoittaa sitä, että aiemmin luokkayhteiskunta jakoi ihmiset eri kategorioihin; oli porvareita ja työväenluokkaa. Tämän lisäksi ihmiset olivat paikkakuntauskollisia eivätkä kovin helposti muuttaneet perheestään ja suvustaan kovin kauas. Nämä kaksi tekijää saivat yhdessä aikaan sen, että ihmiset kannattivat uskollisesti oman pitäjänsä joukkuetta, joka samalla edusti omaa yhteiskuntaluokkaa. Ihmiset samaistuivat omaan joukkueeseensa, joka samalla ikään kuin edusti heitä kaikkia. Vähitellen näkymättömät ”raja-aidat alkoivat murtua” ja selkeät luokka-, kieli- ja aluejaot menettivät merkityksensä myös jalkapallossa. Nykyään kukin kannattaa, ketä haluaa. Ei ole olemassa sanomattomia sääntöjä, joiden mukaan tietynlaisen ihmisen on valittava tietty joukkue.

Suomalaista liigajalkapalloa ei nähdä huippu-urheiluna siinä mielessä, kuten esimerkiksi Englannin jalkapallo. Suomessa pelistä puuttuvat kiihko ja viihdyttävyystekijät, jotka ”värittävä” otteluita ulkomailla. Tästä johtuen monet valitsevat mieluummin penkkiurheilun ja maailman jalkapallotähdet kuin paikallisen jalkapallo-ottelun vesisateessa. (Heinonen 1999, 25.)

Jalkapallon maaottelut kiinnostavat suomalaisia liigajalkapalloa enemmän. Kansallishengen lisäksi katsomot täyttyvät kiinnostuneista katsojista, jotka ovat tulleet katsomaan niin suomalaisia kuin ulkomaalaisia maailman tähtiä viheriöillä. Vaikka Suomen taso jalkapallossa on näennäisesti noussut, ei sen sijaluku tilastoissa ole paljoa muuttunut. Tämä selittyy sillä, että arvokisoihin, kuten EM- ja MM-kisoihin, on tullut uusia maita lisää, joiden kanssa karsinnat sujuvat helpommin. Suomi on siis voittanut enemmän pelejä kuin aikaisemmin, mutta ennen vastassa olikin vain suurmaita, joita vastaan voitonmahdollisuudet olivat todella pienet. Suurmailla tarkoitetaan tässä yhteydessä jalkapallon suurmaita, joilla on ollut vahva edustus vuodesta toiseen. Näistä esimerkkinä voisi mainita Saksan ja Ranskan. (Kuper 2000, 332-333.)

Suomalaisessa jalkapallokulttuurissa on oma tunnuspiirteensä: kaksoiskannattaminen. Kun yleensä puhutaan faneista, heillä on yksi tärkeä joukkue. Muiden joukkueiden edesottamuksilla ei ole mitään väliä. Suomessa kannattaminen jakaantuu kuitenkin kotimaisten seurajoukkueiden, kansainvälisten joukkueiden ja maajoukkueen välille. Tämä on hyvin poikkeuksellista muihin maihin verrattuna. Tällekin ilmiölle löytyy Heinosen mukaan järkevä selitys. Hänen mukaansa Suomessa esiintyvä kannattamisen jakautuminen eri joukkueille johtuu nimenomaan siitä, että maajoukkue ei ole menestynyt. Tämä vaikuttaa suoraan siihen, että liigajalkapalloakaan ei kannateta. (Heinonen 2005, 72–73.) Haastattelemani kannattajat eivät tunnustautuneet omalta osaltaan kaksoiskannattajiksi. He kertoivat, että heillä on tietynlainen suosikki ulkomaillakin, mutta he eivät missään nimessä ”nostaneet” tätä lähellekään kotikaupungin joukkuetta. FC Lahden kannattaminen nähtiin enemmänkin ”elämäntapana” ja ulkomaisen jalkapallon seuraaminen vain harrastuksena. Fanit ovat vahvasti sitoutuneita siihen yhteen ja ainoaan FC Lahteen.

Heinosen (2005, 72–73) ja Kuperin (2000, 324–333) tekemien havaintojen perusteella voisi siis päätellä, että suomalainen liigajoukkuetta kannattava fani on suorastaan harvinaisuus. Fan clubejakin on perustettu enemmän vasta viime vuosina. Jääkiekkoukkueilla fan clubeja on ollut jo 80-luvulla. (Godenhjelm 1998). Jalkapallon fanitoiminta on alkanut Suomessa vasta vuonna 1998, kun HJK

pelasi Mestareiden liigassa, joka tunnetaan eurooppalaisten huippuseurajoukkueiden välisenä sarjana (Police And Fans Together Against Hooliganism 2005, 38). Sen jälkeen kannattajat erottuivat niin sanotuista tavallisista katsojista.

Harvinaista Suomessa on eritoten se, että veikkausliigajoukkue, eli kotimainen sarjajoukkue, nousee tärkeämmäksi kuin yksikään ulkomaisten sarjojen joukkue. Tämän perusteella tutkimukseni kohdistuu vielä hyvin pieneen, mutta kasvavaan kohderyhmään. Tutkimukseni pyrkii tuottamaan käsityksen siitä, millainen on aito ja sitoutunut FC Lahden kannattaja.

3 FC LAHDEN KANNATTAJAT

FC Lahden kannattajat, eli tuttavallisemmin FCLK, aloitti toimintansa samaan aikaan, kun FC Lahti pelasi ensimmäisiä otteluitaan vuonna 1997. Tämä tapahtui ennemmin kuin kannatustoiminnan nähdään alkaneen Suomessa. FC Lahti perustettiin jatkamaan FC Kuusysin ja Lahden Reippaan vuosien kovaa työtä jalkapallorintamalla. Monelle näiden lahtelaisseurojen sulautuminen yhdeksi oli aluksi hankalaa, koska niillä oli pitkät perinteet ja ne menestyivätkin kiitettävästi. Uudelle joukkueelle löytyi kuitenkin hyvin pian kannattajansa. FCLK:n tarkoitus ”on luoda Stadionista sellainen kotiluola, missä yksikään vierasjoukkue ei mielellään vieraile”, kuten kannattajaryhmän sivuilla kirjoitetaan. Jäsenmaksun maksaneita jäseniä on noin 80. Joukkueella on kaiken ikäisiä kannattajia. Pääosin FCLK:n jäsenet ovat miehiä, mutta muutama naiskannattajakin on. FCLK on ensimmäisiä kannattajaryhmiä Suomessa. Se on jäsenmääränsä osalta Suomen suurimpia ja varmasti näkyvimpiä kannattajaryhmiä. FCLK on kannattajaryhmä, joka pyrkii luomaan katsomoissa tunnelmaa ja viemään suomalaista kannatuskulttuuria eteenpäin. Ajoittainen vastustus ei heitä lannista, vaan he haluavat, että Suomessakin päästään tulevana vuosina nauttimaan samasta tunnelmasta, joka vallitsee Englannin jalkapallokatsomoissa. Kaikki ovat tervetulleita kannatustoimintaan mukaan. Ainut ehto on, että jäsenten on pyrittävä toimimaan niin, että ryhmälle ei koidu suuria vahinkoja. Ketään ei erikseen vahdita, joten kukin vastaa teoistaan ja toimistaan itse.

Seuraavissa alaluvuissa esittelen ryhmähaastattelujen analyysien tulokset.

Analyysin perusteella olen tuottanut käsityksen FC Lahden kannattajista ja heidän toiminnastaan. Haastatteluiden aihepiireinä olivat muun muassa minä ja fanius, ryhmä ja fanius sekä millainen on hyvä fani. Haastattelut antoivat myös lisäideoita seuraavaa tapaamista varten ja palasimme joihinkin aihepiireihin uudelleen. Pyrin saamaan vastauksen siihen, millaisia FC Lahden kannattajat ovat ryhmänä, mutta myös henkilökohtaista näkökulmaa aiheesta ja omasta toiminnasta.

3.1 Kannattajan arki

Haastatteleman henkilöt kuvailivat kannattamista enemmän elämäntavaksi kuin harrastukseksi. Se on koko ajan läsnä jollain tavalla: joko ajatuksissa, tietokoneen ruudulla, puheenaiheena tai unissa. ”Kannattamisvaihdetta” ei voi kääntää pois, vaan se on automaattisesti koko ajan päällä. Tällöin se varmasti näkyy uloskin päin. Kannattajat kuitenkin olivat sitä mieltä, ettei fanisuus selvästi ulkopuolisille näy.

V3: No itellään on silleen kans, että tutut, työkaverit ja kaikki tietää, että auton ikkunoissa on tarrat, mutta eihän se niin ku muutenkaa näy, että se on vähä niin ku joku, että jos joku käy sunnuntaisin kirkossa niin eihän sekää välttämättä ulospäin, et en mä nyt silleen et mä rupeisin keskellä katua huutaan yhtäkkiä ettei siinä oo mitään pointtia. Kyl sen niin ku kaikki tietää, jotka mut vähänki tuntee.

Kannattaminen on vuosien kuluessa ”vallannut” oman tilansa haastateltavien elämästä. Kun he miettivät asiaa tarkemmin, löytyikin muutamia tekijöitä, joihin kannattaminen vaikuttaa jollain tavalla. Läheiset kokevat kannattamisen vaikutukset luonnollisesti selkeimmin niin hyvässä kuin pahassakin.

V2: Se näkyy niin, että kaikki lähipiiri tietää tasan tarkkaan, et mä käyn peleissä, ja että seuraan lajia muutenkin ja ehkä tyttöystävä tietää sen kaikkein parhaiten. Se joutuu ehkä tavallaan eniten kärsimään, että ku on ollut putkareissuja sun muita niin niistä on sit tullu sanomista. Et silleen se näkyy ehkä käytännössä.

Perheen ja tuttavien lisäksi kannattajaelämän vaikutukset näkyvät myös työpaikalla. Töissä on jouduttu tekemään muun muassa järjestelyjä, jotta he ovat päässeet ottelumatkoille mukaan. Onneksi otteluaikataulu on sen verran aikaisin tiedossa, että työt on lähes aina pystynyt järjestämään sen mukaisesti. Myös lomat ja muu vapaa-ajantoiminta järjestetään pitkälti jalkapallon ”ehdoilla”:

V3: No melkein mulla on silleen just, kun kauden alussa tietää miten ne pelit menee niin muut tehkään muutoksia. Mua on turha ruveta johonki mökille ruikuttamaan, jos on viikonloppuna peli tai sit tullaan ajoissa pois sieltä!

Jokapäiväisessä elämässä kannattaminen näkyy erilaisina tunteen purkauksina ja ilmauksina. Hyvän pelin jälkeen saatetaan kulkea hölmistynyt hymy kasvoilla koko päivän ja hyvinolontunne ”kuplii sisuksissa” ja tekee arkiaskareetkin mielekkäiksi. Vastaavasti taas hävityn pelin jälkeen ”koko maailma” synkkenee. ”Karvaat tappiot”, kuten esimerkiksi Suomen Cupin finaalissa, harmittavat kannattajia pitkään:

V3: No ne on just nää Cupin finaalit, että niis ei tosiaan niin ku montaa pokaalia oo tullu, että ne on. Se on silleen niin ku sitä tietää varsinki ku oot päässy sinne finaaliin asti ja tietää et se ei oo heti. Sit odotat viikon ehkä hyväks lykys kaksiki tai pidempään ja sitte ku se tulee ja sieltä tuleeki tukkaan niin se ei oo vain sen yhden illan murhe. Se saattaa näkyä niin ku koko viikon, että oot ku tosiaan väärällä jalalla heränny...

Periaatteessa kannattaminen ei vaikuta suoranaisesti arkielämän askareisiin ja velvoitteisiin; koulu, työt ja sosiaalinen elämä järjestellään siten, että kannattajatoiminta ei häiriinny.

3.2 FCLK mediassa ja tavallisten katsojien silmin

Jalkapallofanius yleistyy suomalaisessa urheilukulttuurissa, haluttiin sitä tai ei. Media ja tavalliset ”kaduntallaajat” suhtautuvat suomalaiseen tapaan epäilevästi näihin katsomoiden ”äänitorviin” ja ”mielennostattajiin”. Suuresta kannattajien joukosta löytyy kuitenkin usein joku, jolle joukkueen pelisuoritukset eivät ole tärkeimpiä asioita. Heidän katsomokäyttäytymisensä voidaan tulkita huliganismiksi. Usein kuitenkin viitataan huliganismiin heti, kun joku vähänkin

äänekkäämmin huutaa oman joukkueensa nimeä ja heiluttelee rivakammin lippuaan. Tällöin ollaan väärässä; kaikki häiriökäyttäytyminen ei ole huliganismia. Jos näin olisi, lähes koko katsomon voisi tuomita ”kantamaan kyseistä leimaa otsassaan”. Jokaisesta katsomosta varmasti löytyy muutama ”yli-innokas” kannattaja, mutta heidän toimiensa pohjalta ei ole reilua tuomita kaikkia joukkueen faneja huligaaneiksi. Suurin osa tulee kuitenkin nauttimaan jalkapallosta ja koko urheilutapahtumasta yleensä. (Heinonen 2005, 29–30.) Huligaani-sanaa on käytettävä tarkoin, jotta välttyttäisiin turhalta leimaamiselta. Kuten yksi haastateltavista totesi:

V1: Se polttomerkki on aika lujassa, eikä se siitä mikskää lähe.

Haastatteleman FC Lahden kannattajat myöntävät rehellisesti, että välillä käyttäytyminen ylittää hyvän maun rajan heilläkin, mutta huliganismista on turha Suomessa puhua.

V2: No se on... Suomessa ei oo totuttu tavallaan kannattajakulttuuriin. Ensimmäiseksi leimataan, totta kai, että on ja totta kai niitä on tapahtunut, mut se on yleensä ollu hyvin pienen porukan satunnaisia päähänpistoja, että ei voi Suomessa puhua huliganismista oikeastaan.

Kannattajat moittivat sitä, että usein hyvin pienetkin välikohtaukset ovat nousseet esiin lehdistössä ja muussa mediassa. Tämän seurauksena koko FC Lahden kannattajaryhmä on saanut kärsiä. Vaikka välikohtauksen aiheuttajia olisikin vain muutamia, seuraa siitä silti ”kollektiivinen rangaistus”. Haastatteleman kannattajat epäilevätkin, että negatiivinen julkisuus on pelotellut osan potentiaalisista jäsenistä pois. Katsomoon kuitenkin toivotaan lisää ääniä pitämään henkeä yllä: V2: ”Kaikki on tervetulleita, mutta uskon kyllä, että se on hankalaa.” Viime vuosien toiminnasta paikallinen lehdistö saa kannattajilta kuitenkin kiitosta. Tarpeeton asioiden suurentelu on jäänyt kannattajien onneksi pois heihin kohdistuneesta mediasta. Ehkä parempi mielikuva kannattajista kytee jo lukijoiden mielessä.

FC Lahden kannattajat ovat olleet omaksi harmikseen enemmän negatiivisen kuin positiivisen mediajulkisuuden aiheena. Se ei kuitenkaan ole ryhmän tarkoitus. ”Totta kai siitä pitää huolissaan olla, kun haluttaisiin lisää porukkaa kannattajatoimintaan.”, toteaa eräs kannattaja lehtihaastattelussa, kun häneltä kysytään häirikköleiman vaikutuksista (ESS-verkkolehti, 25.9.2005). Lehdistöllä ja muulla medialla on mahdollisuus vaikuttaa kansalaisten mielipiteisiin ja samalla koko kannattamiskulttuuriin. Median vaikutusta ei sovi vähätellä, kun puhutaan mielikuvien luomisesta. Kun Suomessa mielikuvat ovat usein negatiiviset, Tanskassa tunnetaan vastakkainen ilmiö. Siellä kannattajat kantavat karkeasti suomennettuna nimeä *roligaanit* (joka viittaa hauskanpitoon) perinteisen huligaanin sijaan. Tanskassa jalkapallokannattajat on esitelty positiivisesti sekä lehdistössä että muussa mediassa. Koko kansa on sisäistänyt tämän positiivisen mielikuvan. Kannattajien hyväntuulisuus ja reipas kannatushenki ovat luoneet uudenlaista mielikuvaa faneista, jotka niin monessa muussa maassa kärsivät häirikkömaineestaan. (Brown 1998, 150.)

FCLK on ollut mediassa esillä perustamisestaan asti niin hyvässä kuin pahassakin, enimmäkseen valitettavasti jälkimmäisessä. FCLK on saanut moitteita vieraspelien käytöksestä, kannustuslaulujen sanoituksista ja monesta muusta. Toisinaan heistä on kirjoitettu positiiviseenkin sävyyn, kuten esimerkiksi eräs kirjoittaja Etelä-Suomen Sanomien verkkolehdestä (9.9.2005) toteaa: ” Ilman heitä hiihtostadion olisi monesti haudanhiljainen betonijääkulho.” FC Lahden kannattajat myöntävät, että välillä hauskanpidon yhteydessä käyttäytyminen on ollut alatyylisiä, mutta myös moni median edustaja on mennyt liian pitkälle juttuja tehdessään. Pahimmillaan FCLK on rinnastettu rikollisjärjestö Rogues Galleryyn, mikä on kannattajien, kuten myös varmasti lukijoidenkin mielestä liioittelua:

V3: ...että tota mä en nyt tiedä mitä tää kyseinen Gallery on kaikkea tehny eikä ny silleen kiinnostakaa, mutta sen tiedän kuitenkin, että vertaus siihen on aivan älytön. Selitä ton nyt sitte sukulaisille ja kaikille nyt ketä tietää, et 'Ai oottekste noin pahamaineisia' 'No ei me kyl itse asiassa olla'. Tohon verrattuna me ihan nautitaan

tikkareista siis, juodaan mehua, et se oli niin hävytön vertaus, että ehkä sillä oli sitte, tuli vähä mieleen et olis niin ku provoa tai siis...

Kannattajat painottavat sitä, että on myös huomioitava lähtökohdat ennen kuin tehdään hätiköityjä syytöksiä. FCLK:n toiminta perustuu joukkueen kannattamiseen ja jalkapallohenkisten kavereiden kanssa yhdessäoloon. Tarkoituksellinen pahanteko ei kuulu heidän toimintaansa. FCLK:n tarkoituksena on pitää hauskaa, usein oluttuopin ja jalkapallon seurassa, sekä kannustaa näkyvästi joukkuetta eteenpäin ja jos välillä ”liikutaan hyvän maun rajoilla”, niin se liittyy puhtaasti ilonpitoon. Tarpeettomia tappeluita ja huuteluita on tapahtunut, mutta kukaan todellisista kannattajista ei tahallisesti pyri otsikoihin, ei ainakaan negatiivisessa mielessä.

3.3 Vahvaa yhteisöllisyyttä, mutta ei kuitenkaan mikään ”marttakerho”

Yhteisö ja yhteisöllisyys ovat muuttuneet niistä ajoista, jolloin ne tarjosivat eloonjäämisen perustarpeet. Ryhmillä ja yhteisöillä on edelleen hyvin tärkeä merkitys, mutta niiden tarkoitusperät ovat erilaiset. Kokoontuminen yhteen samanhenkisten ihmisten kanssa on tasapainottava tekijä modernissa ja nopeasti muuttuvassa maailmassa. (Jauhiainen & Eskola 1994, 44–45.) Ryhmä on monille paikka, jossa kunkin ”syvin olemus” pääsee esiin. Ryhmä tuo esiin kustakin sellaisia asioita, jotka eivät arkielämässä muuten näy. (Jauhiainen & Eskola 1994, 16.) Tämä käy haastatteluissa ilmi, sillä kannattajat kokevat vahvan yhteishengen vallitsevan koko ryhmän kesken. Yhdessä ollessaan he saavat aivan vapaasti ilmaista itseään. Me-henki nousi esiin kommentteista ja vapautuneesta ilmapiiristä osallistujien kesken. Kukaan ei tuonut itseään esiin, vaan kommentit koskivat koko ryhmää. Jopa kysyessäni, millaisia faneja he itse ovat, vastaukset harhautuivat koskemaan koko joukkoa. Johtuiko tämä haastattelujännityksestä? Mahdollisesti tai sitten taustalla saattaa olla ryhmän tuoma ”tuntemattomuudenturva”; FCLK näkyy ja kuuluu, mutta yksilöt sen takana pysyvät ”hämärän peitossa”. Oli kyseessä sitten jännitystä tai erottumisen pelkoa, ryhmähenki ja ryhmässä vallitseva tunnelma tuli joka tapauksessa tutuksi.

Kuuluminen ryhmään ja hyväksytyksi tuleminen kuuluvat jokaisen elämään tavalla tai toisella. Toimiessaan ryhmässä yksilö havainnoi koko ajan omia toimiaan ja muiden reaktioita niihin. (Jauhiainen & Eskola 1994, 15.) Tämä tarkastelu ohjaa yksilön käyttäytymistä, kun muut ovat reaktioillaan ensin ilmaisseet, mitkä käyttäytymissäännöt siellä vallitsevat. Ryhmä voi antaa vapauden toimia ilman rajoittavia tekijöitä. Ryhmässä sellainen käyttäytyminen on mahdollista, mikä ei välttämättä kotona tai töissä sovi. Vastaavasti ryhmä voi ohjata käyttäytymistä suuntaan, joka ei kaikille jäsenille sovellu. FCLK antaa jäsenilleen mahdollisuuden toteuttaa itseään ja näyttää avoimesti sitoutumisensa ryhmään. Kaikilla on sama päämäärä: tukea oman kaupungin joukkuetta ja tehdä se näyttävästi. Seuraava kommenttikin kuvastaa hyvin ryhmän tuomaa turvallisuuden ja vapauden tunnetta:

V3: Niin ja se ku peleissä on aina niin ku periaatteessa hauskaa ja välillä tulee niit spontaaneja huutoja niin nyt se on paljon helpompaa, kun siinä on sitä ryhmää ympärillä, että ennen jos sen teki katsomossa niin siinä 200 silmäparia tuijotti et oot sä nyt ihan hullu...

FC Lahden ottelumenestys on tärkein syy tulla seuraamaan peliä, mutta sen rinnalla kannattajat kokivat yhteisöllisyyden tunteen hyvin tärkeäksi tekijäksi. Välillä se nousee jopa peliäkin tärkeämmäksi tekijäksi, esimerkiksi jos joukkue ei menesty liigassa. Jos menestys ei osu omalle joukkueelle, kannattajaryhmä kuitenkin pysyy. Vaikeista ajoista selvitään, kun rinnalla on iso joukko samanhenkisiä ja samat tavoitteet omaavia jalkapallonystäviä.

FC Lahti edustaa FCLK:n kotikaupunkia ja samalla ikään kuin heitä itseään. Kaikki katsomossa tietävät tämän ja kannustavat omiaan voittoon. Oman kaupungin ja juurien merkitystä on tutkittu paljon ja tutkimusten perusteella tänä päivänä paikallisen yhteisöllisyyden tunne säilyy vahvana tilanteiden muuttuessa (Giulianotti ym. 1994, 100). Nuoret lähtevät nykyään opiskeluiden ja töiden myötä kauaksi kotoaan, mutta silti kotiseutu pysyy tavallisesti mukana ja herättää

voimakkaita tunteita. Muun muassa paikallisista jalkapalloseuroista on tullut suurimpia yhteisöllisyyden ilmaisukanavia. Seura edustaa koko yhteisöä ja sen jäseniä. Jalkapalloseuran merkitys nousee monille hyvinkin tärkeäksi:

”Football fans not only identify very closely with the club they support, the club symbolically becomes part of their own identity.”
(Giulianotti ym.1994, 101)

FC Lahden kannattajat ovat tiukasti kotikaupungin joukkueen takana:

V3: No mulla ny tietysti oli ihan niin ku pienenä pilttinä nyt ruvettiin jo että veli pelas enemmänki futista ja tota ruvettiin käymään sit 69:n peleissä. No se sit rupes hiipuun, että ku sitä menestystä ei tullu ja mentiin divariin ja se rupes näyttään muutenki huonolta ja sit Lahti perustettiin niin siitä oli niin ku taas uus niin ku joku kiinnekohta ja totta kai, kun se lahtelaisuutta edustaa niin mikäs siinä. Kyl se niin ku se on se ainoo.

Kannattajat näkevätkin tärkeäksi tulevaisuuden visioksi sen, että koko kaupunki ja yhteisö olisi joukkueensa takana. Menestys, jota ei vielä ole paljon tullut, lisäisi varmasti lajin näkyvyyttä ja herättäisi uusia kannattajia mukaan. Tällä hetkellä kannattajaryhmä on aika pieni, kun ajatellaan Lahden kokoisen kaupungin väkilukua. Samasta yleisöstä toki kilpailee samaan aikaan useampi laji, kuten jääkiekko ja koripallo, mutta FCLK uskoo jalkapallonystäviä nousevan vielä lisää.

Heinonen (2005, 78) kertoo kirjassaan, kuinka Everton-fanit olivat osittain jopa ylpeitä siitä, että heidän joukkueensa ei ole voittanut mitään. Se ikään kuin todistaa sen, että kannattajat ovat joukkueensa puolella huononkin menestyksen aikaan. Seurauskollisuus menee menestyksen edelle. FC Lahden kannattajista löytyy tällä hetkellä viitisenkymmentä aktiivista kannattajaa menestyksen vähyydestä huolimatta. Vankkaa tukea ja sitoutumista arvostetaan FCLK:n keskuudessa samoin kuin Everton-fanien joukossa:

VI: Siit mä oon niin ku ihan tyytyväinen, et me ei oo koskaan niin ku mitää voitettu eikä oltu kovin lähelläkää ja tota ollaan aika lailla saatu kaikkee lokaa niskaan joka puolelta, jos jotain pientä jossain tapahtuu niin kuitenkin nää kaikki mitä meil täs niin ku on jäljellä nää jätkät niin kyl mä niistä oon niin ku tosi ylpee, et ne on mun mielestä kunnon kannattajia.

Hyvän fanin tunnistaa tämän lisäksi muun muassa siitä, että osataan antaa myös negatiivista palautetta omalle joukkueelle. Tästä aiheesta paremmin luvussa 8.2. Kunnon kannattajan ei myöskään tarvitse olla se äänekkäin eikä ole pakko olla kannattajaryhmän mukana.

VI: Mä tiedän niit tyyppjä, joilla on kauskortit sun muut ja käy mielellään, puhuu paljon joukkueest ja tiedän et on tosi kannattaja, mutta ei oo meidän jengissä. Mä hyväksyn ja arvostan niitä yhtä paljon ja ehkä jopa enemmän kuin joitain meidän porukan tyyppjä, et ei se oo pelkkää äänenkäyttöä, huutamista välttämättä. Mut totta kai toivois et kaikki olis meidän jengis mukana, mut jos ei niin se on ihan hyväksyttävä asia.

FCLK on Suomen ensimmäisiä jalkapallokannattajaryhmiä. Heidän toimintansa on aktiivista ja Suomessa näkyvää. FCLK on ensimmäisiä kannattajaryhmiä, joka aloitti laulukannattamisen. Tästä he ovat erityisen ylpeitä. He edustavat pohjoismaista laulukannatusperinnettä, joka tunnetaan maailmalla johdettuna tapahtuvana yhteislauluna (Brown 1998, 146–147).

FCLK:lla on merkittävä sija suomalaisen fanikulttuurin edustajana. Se on itsessään vahva yhdistävä tekijä. ”Ydinporukka” muodostuu haastateltujen mukaan aktiivisimmista kannattajista. Se on hyvin yhtenäinen ja sitoutunut ryhmä. Yhdistäviä tekijöitä jäsenten kesken löytyy kuitenkin melko vähän; suurin osa on 20–30-vuotiaita nuoria miehiä, ja FC Lahti on kaikille tärkeä joukkue. Kun ottelupäivä on, kaikki kannattajat ovat kannustamassa samaa asiaa: FC Lahti voittoon!

3.3.1 Pelitunnelmista

Rakkaus ja sitoutuminen seuraan yhdistää kannattajat toisiinsa. Se näkyy selvimmin nimenomaan vierasottelumatkoilla. Matkan aikana ehditään virittäytyä ottelun tunnelmaan. Kun kannattajat saapuvat ”vieraalle maaperälle”, he ovat valmiita kannustamaan raivoisastikin omaa joukkuettaan.

V2: Mun mielestä hienointa on se nimenomaan se yhteishenki, mikä tavallaan vallitsee. Et ku pelihän kestää vain sen 90 minuuttia ja se on mitä on, mut tavallaan se menomatka ja paluumatka on se juttu minkä takii sinne itte tulee monesti lähdeytyä. Koska siinä pelissä käy miten käy, eihän siihen ite voi vaikuttaa, et se jos on hyvä porukka siellä linja-autossa ja siel tulee juteltua monen taivaan väliltä ihan oikeestaan kaikki ku istutaan bussissa.

VI: Huonoa tulosta ei välttämättä bussissa paluumatkalla enää muistakaan, ku on ihan muut jutut, et se on silleen niin ku tosi hienoo.

Vierasmatkoihin liittyy muutenkin ihan erilainen tunnelma. Heinonen (2005, 120) kuvaa sitä onnistuneesti. Heinosen mukaan vieraskentille tultaessa kannattajat pyrkivät omilla esityksillään, huudoillaan ja lipuillaan voittamaan ”symbolisen uhan” joka siellä vallitsee. Kannattajat ovat ikään kuin valmiimpia puolustamaan omiaan, kun he tietävät olevansa vastustajan kentällä.

Kannattajat määrittivät omin sanoin koti- ja vierasotteluiden kannatustoiminnan eroja. Kotikatsomossa heidän käyttäytyminen ei välttämättä ole niin spontaania siksi, että katsomossa saattaa olla tuttuja tai työtovereita. Osa hillitsee toimiaan siinä ”pelossa”, että jälkeenpäin tulee seurauksia. Kannattajaryhmän kesken ei tarvitse ujostella ja rajoittaa toimintaansa ja ulkopaikkakunnilla ei vallitse ”tuttujen pelko”, mutta kotipeleissä on monesti tuttavuuksia, jotka eivät kannattajatoimintaa välttämättä ymmärrä. Suurin syy kotiottelujen vaisumpaan kannatuskäyttöön on kuitenkin se, että järjestysmiestoiminta on kotikatsomossa

erilaista. ”Kotona” kannattajien toimintaa valvotaan tarkemmin ja pienestäkin virheestä rangaistaan. Järjestysmiestoiminta ei toimi tosin kaikilla vieraskatsomoissaan, vaan Lahden kannattajia kohdellaan heti kentälle tultaessa todella tylästi. Joillain paikkakunnilla asenne on heti varautunut, kun FCLK:n linja-auto saapuu. FCLK:n maine ei ole kehuttava aikaisemmin sattuneiden tappelujen ja huutelujen valossa ja se heijastuu joidenkin järjestysmiesten toimintaan. Toiset heistä pystyvät suhtautumaan neutraalisti, mutta eivät kaikki:

V2: Ja se tuo lähes poikkeuksetta tuo ongelmia se, että meitä ollaan tavallaan provosoivasti vastassa, et ruvetaan heti provoimaan, että näin ei saa tehdä, älkää menkö sinne, älkää tehkö tätä, että se on aina missä on paljon järjestysmiehiä ja poliiseita provosoimassa se aiheuttaa meissä tosi paljon ongelmia ja se on ihan tota kymmenen vuoden kokemuksella nähny sen, että siellä missä homma hoituu asiallisesti ja meille sanotaan missä me voidaan olla ja siellä ei oo mitää ongelmaa, koska helposti tulee sellainen vastakkainasettelu ja vittuilluu sit järjestysmiehiä kohtaan. Niin se aiheuttaa niitä ongelmia.

Järjestysmiesten toiminta on erilaista eri katsomoissa. Esimerkiksi Valkeakoskella suhtaudutaan kannattajiin avoimesti. Siellä ei negatiivisen maineen vaikutukset näy ainakaan ulospäin ja kaikkia kohdellaan tasapuolisesti:

VI: Mun mielestä Valkeakoski on hyvä esimerkki, missä asiat toimii, et siel bussi niin ku ajetaan sen tietyn aitauksen sisälle ja siel on varattu alue, sinne tulee niin ku järjestysmies tulee ensimmäisenä ku päästään bussist pois niin se tulee sanomaan ihan että ”tervetuloa” ja näin, vaik se tietää et mitä me ollaan lehtien mukaan ja siel tullaan niin ku tavallaan hyväksyvästi tullaan... siel ei niin ku oo sitte sen kummemmin mitää ongelmia ja siel on kaikki palvelut ja kaikki me ollaan siinä omassa lössissä ja muuta, et niin sen pitäis olla monella muulla paikkakunnalla.

Oman tunnelmansa peleihin tuo luonnollisesti vastustajan kannattajaryhmä. On ihan eri asia huudella ja laulaa ”Oi Lahti on ihana” -laulua katsomossa, jossa saa kilpailla äänen kuulumisesta. Vastustajista vihatuin on HJK. Koko joukkue ja sen kannattajat ovat epäsuosiossa FCLK:n joukossa. HJK:n kannattajajoukko saa kuitenkin tunnustusta huutosakkinsa aktiivisuudesta:

V3: Kyl se että ku siäl tietää, et siel on vastustaki niin seki lisää aina ku ei katsomossa olla hiljaa. Sielt tulee vastaus joka huutoon niin sehän vaan niin ku lisää mielenkiintoo pistää kaikki peliin.

Kannattajien oikea ottelutunnelma syntyvät monesta tekijästä. Laji ja erilaiset pelitilanteet vaikuttavat katsomossa vallitsevaan tunnelmaan, mutta siihen vaikuttaa myös moni muu tekijä. Jännitys koostuu omista ja vastustajan huudoista, ottelumatkan pituudesta ja sen aikana mahdollisesti nautitun alkoholin määrästä, pelin tärkeydestä, kannustusryhmän koosta ja monesta muusta. Kun kaikki on kohdallaan, ottelumatkoista jää hyviä muistoja pitkäksi aikaa. Ikimuistoisimpia ottelumatkoja ovat olleet sellaiset, joiden aikana on syntynyt uusi kannustuslaulu tai vastustaja on voitettu ”murskalukemin”. Aina ottelumatkat eivät kuitenkaan onnistu. Pelin loppulukemat eivät aina ole mieluisat tai pelimatkan aikana on tapahtunut harmillisia välikohtauksia. Voikin siis ajatella, että ottelumatkan onnistumiseen ja epäonnistumiseen löytyy siis yhtä paljon tekijöitä.

VI: Ja Pietarsaarest kyllä muistuu siitäki aika likanen tapaus parin vuoden takaa et se oli aika raskas reissu. Ei meitä bussissa ollu kauheen paljo, ehkä jotain toista... vähän yli kymmenen tai jotain, mut kyllähän siellä sitte paikalliset tuohtu ihan täysin ja oli ties mitä niin ku ilmotuksia tekemässä, vaikka ei niin ku kauheen, mut se oli niin ku vähä alatyylisiä se käyttäytyminen siellä ja se oli aika raskas reissu. Paluumatkalla piti Jyväskylään pysähtyä aika moneks tunniksi... Olin sit joskus aamukuudelta sitte kotona seuraavana aamuna tai muuta.

V3: ei anna lupaa seuraavaan peliin lähteä, että...

VI: Vannoin, et ei koskaan enää tonne. Viime kauden se vielä piti, vaikka kysyttiin mukaan, mut en mä jaksanu lähteä sinne, et niin helvetin pitkä...

Oli kyseessä sitten hyvä tai huono ottelukokemus, sen vaikutukset näkyvät pitkään kuten äskeisestä esimerkistä käy ilmi. Hyvien kokemusten kanssa on helppo elää, mutta negatiivisten tilanteiden käsittely on kannattajille todellinen koetinkivi. Huonot hetket kuuluvat myös kannattamiseen. Pahat päivät ja vastoinkäymiset paljastavatkin, ketkä ovat sydämellä toiminnassa mukana. Todelliset kannattajat pysyvät mukana ”myllerryksenkin” keskellä ja jäävät odottamaan parempia aikoja muiden kaltaistensa kanssa.

3.4 ”Ei kotiäitejä katsomoon” – miesten maailma?

Ajat ovat muuttuneet siitä, kun miehet tekivät raskaita töitä ja viettivät vapaa-aikansa yhtä raskaiden huvien parissa naisten jäädessä kotiin lapsia hoitamaan. Nykyään naisetkin lähtevät rakentamaan uraa ja vastaavasti osa miehistä jää kotisäiksi. Vaikka tämänkaltaisia muutoksia on paljon, perinteinen miehen malli on edelleen taustalla. ”Se näkyy pienten poikien leikeissä, murrosikäisten kielessä ja käyttäytymisessä, puolustusvoimien koulutuksessa sekä aikuisten miesten harrastuksissa ja työelämässä.” (Virtanen 2004, 8-9.) Urheilu oli miesten ”valtakuntaa” antiikin aikana ja paljon sen jälkeenkin. Vaikka niistä ajoista, jolloin naiset eivät saaneet areenoilla näyttäytyä, on siirrytty iso harppaus eteenpäin, edelleen on nähtävissä viitteitä vanhoista ajatusmalleista. Kuten esimerkiksi Arto Tiihonen artikkelissaan toteaa: ”Urheilija on siis edelleenkin parempi vain siksi, että on mies.” (HS 28.11.1993) Sama suuntaus näkyy myös katsomossa. Haastatteluidenkin perusteella voi todeta, että kannattaminen on miesten oikeus. Kannattaminen on miehistä saippuaopperaa, jossa juoni muodostuu kysymyksen ”kuka voittaa?” ympärille, kuten Veijo Hietala asian ilmaisee Heinosen teoksessa (2005, 28.) Kannattajien joukosta löytyy toki naisiakin, mutta heitä on todella vähän. Olisikohan syynä pelko astua karjuvan

mieslauman sekaan? Kannattajat eivät tarkoituksellisesti aja ketään katsomosta pois. Tosi asia on se, että naiset suhtautuvat harvemmin yhtä intohimoisesti urheiluun kuin miehet ja vaikka nainen tunnustautuisikin ”urheiluhulluksi”, on hänen käytöksensä sovinnaisempaa. Nainen jalkapallokatsomossa on yhtä kuin suomalainen ”miehen-köriläs” balettitunnilla.

Miehinen kulttuuri kävi ilmi naisiin viitaneista kommenteista. Miehet kommentoivat tyttöystävien, äitien ja vaimojen kieltoja tulemasta peleihin huumorin sävyttämin moittein. Nämä kiellot eivät kuitenkaan riitä pitämään peleistä poissa, sillä yksi haastateltavista totesi tehneensä edelliselle kumppanilleen heti selväksi, miten pelien ja muun kannattajatoiminnan suhteen edetään. Tietty ehdottomuus kannattamisen suhteen näkyi muussakin käyttäytymisessä. Lomamatkat ja muu vapaa-ajantoiminta tulee järjestää kannatustoiminnan mukaan. Otteluista voidaan jäädä pois, jos kyseessä on vieraspeli, jonka lopputulos ei ole tärkeä. Silloinkin se on ”*yleensä aina oma päätös*” eikä muiden mielipiteellä ole väliä, kuten yksi haastateltavista ykskantaan ilmoitti.

Viitatessaan kannattajaryhmään haastateltavat puhuivat paljon jätkistä ja poikaporukasta. Kaikesta välittyi sanoma, että kannattaminen on miesten asia. Seuraavat kommentit kuvastavat vallitsevaa ”äijä-kulttuuria”, jossa ei ole tilaa pehmoilulle:

V2: ...eikä tää niin ku mikää semmonen niin ku marttakerho tai kultapossukerho oo.

V3: En mä ainakaa osaa kuvitella, että joku kotiäiti lähtis tosta, että no viedään lapset naapuriin ja lähdetään kattoon matsii, huuetaan siellä hävyttömyyksiä 90 minuuttia ja tullaan humalassa kotiin, että ehkä se sitte on taas se, että millä tyylillä mennään niin se on sitte...vetoo tällaseen porukkaan, et kylhän niitä vois niitä ns. lauluryhmiä olla muitaki, että ne olis sitte eri profiililla liikenteessä. Mut et kyl enhän mäkää niin ku lähe johonki virkkauskerhoon, että

onhan se niin ku ihan varma, ku ei se kiinnosta, että tota... mikä ketäki kiinnostaa.

Kaljanjuominen ja pelianalyysit kuuluvat kiinteästi samaan kannattajakulttuuriin. Tämä tuli esiin useasti haastatteluissa. Osalla kannattajaryhmän jäsenistä on tapana kokoontua jo ennen peliä keskustelemaan tulevasta pelistä ja vähän muustakin kaljatuopin ääreen. Ryhmä ei kuitenkaan ole tältä osin yhteinen, kuten voisi luulla, vaan sen sisällä on useita pienempiä kaveriporukoita. Yhteyttä pidetään toisten kanssa enemmän ja toisten kanssa tavataan vain ottelukatsomoissa. Kyseessä on kuitenkin usein puhtaasti jalkapalloon pohjautuva toveruus, johon ei liity erityisen läheisiä kaverisuhteita:

V3: Eihän nyt pelkkiä kavereita kukaa oo tullu hakeen tai sit on ihan väärässä paikassa!

Tutkimuksen myötä kävi ilmi, että kannattajaryhmästä ei löydykään usein sitä parasta kaveria. Yhteinen mielipide haastatteluissa oli, että jalkapallokaverit ovat asia erikseen. Heidän kanssaan on hauska kokoontua yhteen FC Lahden tiimoilta, mutta muuten vapaa-aika kuluu pääasiassa muussa seurassa. Tämä järjestely tuntuu toimivan hyvin ”äijäporukassa”, mutta miten olisi asian laita naisten kanssa? Tosi asia on se, että jos kannattajaporukkaa ei olisi, peleissä joutuisi käymään yksin ja sen myötä kannattamisesta katoaisi idea.

3.5 Ryhmän huumori ja kieli

Haastattelujen aikana törmäsin outoihin ilmauksiin, jotka kuuluvat kannattajien jokapäiväiseen kieleen. Tiiviin yhdessäolon tuloksena heille on syntynyt oma sanastonsa, jonka sisältöön pyrin pääsemään käsiksi.

”Ryhmän olemassaolon jatkuessa sillä on taipumus omaksua yhteisiä käyttäytymispiirteitä ja tapoja, jolloin ryhmälle muodostuu omat norminsa ja kulttuurinsa.” (Aho & Laine 1997, 203).

FCLK on muotoutunut vuosien myötä nykyiseen kuosiinsa ja mukaan on tarttunut ryhmälle sopivia käyttäytymismalleja. Heillä on oma huumorinsa ja osittain myös oma kielensä, jota ei välttämättä ihan heti ryhmän ulkopuolinen henkilö ymmärrä. Kannattajien toiminta- ja elämäntavat ovat joutuneet muutaman kerran ristiriitaan muiden tahojen kanssa. Kannattajien huumoriksi tarkoitetut kommentit ja teot ovatkin aiheuttaneet ryhmän ulkopuolisissa hämmennystä ja ristiriitoja. Muun muassa keskustelupalstan ironista sananvaihtoa seurannut taho oli ottanut kannattajien vitsailun tosissaan sovitun tapaamisen järjestelyiden suhteen. Kannattajat pohdiskelivat huumorimielellä keskustelupalstallaan, että heille pitää järjestää kunnon kestit kahveineen, mehuineen ja leivoksineen. Tapahtuman järjestäjä oli tämän seurauksena järjestänyt runsaat kahvi- ja pullatarjoilut muutamalle kannattajalle, jotka lopulta pääsivät sovittuun tapaamiseen paikalle. Onneksi väärinkäsityksen lopputulos oli näinkin herkullinen ja säästyttiin turhalta draamalta: kannattajien kävi vain sääli herkullisia leivoksia, jotka jouduttiin heittämään menemään, sillä he eivät yrityksestään huolimatta jaksaneet koko määrää tuhota.

Edellisessä luvussa käsiteltiin miehistä kulttuuria, joka vallitsee ryhmän sisällä. Siihen kuuluu oleellisesti myös kielenkäyttö. Katsomossa harvemmin kuulee ”sulopuheita”. Harri Heinonen (2005, 172) perustelee sen puuttumisen siten, että urheilupuheessa on sallittua kiroilla ja aggressiivisesti ilmaista itseään. Voimasanat kuvastavat paremmin maskuliinista miehistä kulttuuria. Kannattajien huutelut kentän laidalla eivät aina ole asiallisia. Ovathan tästä todisteena lehtijutut, joissa heidän ”hävyttömiä” laulujaan ja huutojaan on moitittu. Katsomossa on lapsiakin, eikä se kannattajienkaan mielestä ole suotuisaa, että he ottavat mallia heidän kaljanjuontilauluistaan. Lahden stadion on kuitenkin sen verran suuri, että hiljaisen paikan löytyminen ei ole vaikeaa varsinkin, kun Suomessa katsomot eivät täyty katsojista. Onhan se harmillista, että lapset altistuvat mieslauman karskeille lauluille, mutta nykyään hävyttömyyksiltä on vaikea välttyä:

V3: ...että ei tarvi ku mennä toimittajan istuun hiekkalaatikon laidalle ja kuunnella hetki niin ei se oo siel yhtää sen rivompaa se

kielenkäyttö, että kyl se vaan, että katellaan telkkaria kymmeneen asti ja lasketaan kirosanat niin ei me ehitä siihen samaan.

Lasten kasvattaminen ei haastateltujen mielestä kuulu kannattajille vaan vanhemmille. FCLK on vahvasti edustettuna pelattiin sitten kotikentällä tai ”vieraissa” ja sen tietävät kaikki, jotka jalkapalloa seuraavat. Vanhempien harkinnan varaan jää se, että onko kannattajien huutelut heidän mielestään televisio-ohjelmien kielenkäyttöä pahempaa ja päästävätkö he lapsensa peleihin vai eivät.

Laulujen sanoitukset ovat kannattajien mielestä saaneet liikaa moitteita siihen nähden, miten pahoja ne heidän mielestään ovat. Laulut käsittelevät usein kaljanjuontia ja voimasanojakin ilmoille kajahtaa, mutta se kuvastaa nimenomaan FCLK:n toimintaa ja kulttuuria:

V1: ... siis sillä lähinnä ettei ne olis meiän lauluja, jos ei ne olis tollasii mitä ne on. Siel voi nää muut jengit niin ku vetää niitä jee-jee –kappaleitaan, semmosia mikä kertoo enemmän niin ku niitten kulttuurista ja muusta, mutta tää on niin ku meiän touhua, et ne kuuluu noin.

V2: Jalkapallokulttuuriin on kautta aikain kuulunu semmonen äijähuumori, juopottelu ja vastustajan pilkkaaminen niin mun mielestä se vähä niin ku kuuluu asiaan ja jalkapallossa se ei oo hyväksytyä Suomessa, mutta jääkiekossa on hyväksytyä niin mä en ymmärrä sitä eroa, että missä se...miksi se on näin.

V1: Nimenomaan ja mä haluun sanoa, että se kuuluu niin ku tähän asiaan. Jos tästä jätettäis kaikki noi tommoset, jos täst jätettäis niin ku tämmöset keskeiset asiat nää meidän laulut ja kalja ja kaikki tästä niin ku riisuttais peruskulttuuri pois niin en mä näkis mitää syytä olla täs oikeestaan, et mä voisin sitte yksin käydä kattoon niitä pelejä silloin ku huvittaa joskus.

Vanhempien paheksunta ja ”pahojen tapojen” opettaminen lapsille ei ole kenenkään kannattajan pyrkimys, mutta FCLK:lla on vahva identiteetti, johon kuuluu voimakkaat laulut, ”äijähuumori” ja alkoholi jossain määrin. Identiteettiä on vaikea lähteä muuttamaan, kun se on vallinnut vuosia samanlaisena.

Haastatteluissa kiinnitin huomiota myös muutamiin sanoihin ja sanontoihin, joita en ole muussa yhteydessä kuullutkaan. Kannattajat itse totesivat, etteivät he enää tiedä, mikä heidän puheestaan menee tällaisella tavallisella katsojalla ymmärryksen yli. Vuosien saatossa kannattajille on muodostunut oma kieli tai ainakin pieni sanasto, jonka ymmärtää vain kannattajaryhmä. *Katkarapukatsomo* tuli esiin muutaman kerran. Sillä viitattiin VIP-katsomoon, jossa ilmeisesti istutaan katkarapuvoileivät kädessä. Sanaan liittyy negatiivinen varaus, vaikka kannattajat tiedostavatkin, että tämä katsomonosa suurimmat rahat joukkueen kassaan tuo. *Klubirunkkarit* viittaa FCLK:n vihatuimpaan vastustajaan eli HJK:hon. Kyseisen joukkueen vihaaminen tuntuu olevan kirjoittamaton sääntö, jota FC Lahden kannattajat melko yksimielisesti noudattavat. Puheen siirtyessä HJK:hon haastattelu sai aivan uuden sävyn. Muuten keskustelut pysyivät aika hillittyinä, mutta HJK nostatti selvästi eniten tunteita ja muutti kielenkäyttöä. Klubista puhuttaessa sanoja ei säästely. Kiro sanat ja mielenkiintoiset sanavalinnat muuttivat keskustelun sävyä. Vaikka en kiinnittänytkaan erikseen huomiota äänenpainoihin ja eleisiin haastatteluiden aikana, niin keskustelun sivutessa HJK:ta oli havaittavissa selvä muutos nonverbaalisessa viestinnässä.

Tässä yksi ote keskustelusta, joka selvästi nosti kannattajien sykkettä:

V2: ... HJK voitto on...jotenki lämmittää mieltä...ja vieraissa niin se lämmittää aika mukavasti.

V3: Vaikka ois kuinka turha peli se lämmittää aina.

VI: Se juhlahetki sattuu keväällä, että HJK voittiin sillä heidän vastenmielisellä kotikentällään. Se on tosi hieno tunne. Me vihataan pääsääntöisesti kaikki kyl sitä HJK:ta ja niitten kannattajia.

V2: Jos yks liigamatsi pitäis voittaa vuodessa niin se olis mun mielestä HJK vieraisa!

VI: Se oli tosi ekstaattista. Miten voi niin ku tommosesta asiasta niin paljon innostuakin?

Äskeisestä keskustelunotteesta on helppo nähdä se, että HJK on kaikkien yhteinen vihankohde. Kaikki halusivat jollain tavalla tuoda mielipiteensä julki. Niin vihattu kun HJK onkin FCLK:n keskuudessa, on se silti ”tärkeä” vihollinen; heidän voittamisensa nostaa niin ison riemun ja häviö vastaavasti yhtä suuren kiukun, että seuraavaa kohtaamista odotetaan aina innolla.

Dougie Brimsonin (1998) ajatusten mukaan kannattajat sitoutuvat joukkueeseensa elinikänsä ajaksi. Näin vankka side herättää luonnollisesti myös vahvoja tunteita. Palavan intohimon omaa joukkuetta kohtaan ja puhdasta vihaa vastustajia kohtaan. (Heinonen 2005, 78.) Eräskin Lahdesta HJK:hon siirtynyt pelaaja sai osakseen muun muassa seuraavan kommentin, huumorin sävyttämänä tosin:

VI: No nyt se on siellä HJK:ssa, että ei siitä voi paljoo enää ihmisenä puhua (naurua), mutta tota kuitenkin ja se on hänen tapauksessaan menny pikkasen yli, mutta antaa mennä vaan eikä haittaa.

Voimakkaita tunteen ilmaisuja harva ihminen uskaltaa avoimesti näyttää, mutta jalkapallo- ja muissakin urheilukatsomoissa se on hyväksyttyä ja monesti jopa toivottavaa. Tunteiden ilmaukset ovat tunnelman ja jännityksen tuottajia.

4 TUTKIMUSKOHTEENA FCLK

Tutkimuksen lähtökohtana oli halu tutustua todellisiin faneihin ja oppia ymmärtämään kannattajia, jotka osallistuvat toimintaan siinä määrin, että tavallisesta penkkiurheilusta ei voi enää puhua. Lahdessa toimii yksi Suomen parhaimmista kohderyhmistä tämänkaltaiseen tutkimukseen, FC Lahden kannattajat. Heillä on vankka asema suomalaisessa jalkapallokulttuurissa. Ovathan he ensimmäisiä, jotka pyrkivät tuomaan enemmän englantilaista kannatustoimintaa katsomoihin. Viime vuosina sama suuntaus on ulottunut muihinkin fan clubeihin.

FCLK on toiminut jo kymmenen vuoden ajan. Se todistaa, että kyseessä ei ole mikään hetkellinen muoti-ilmiö. Ryhmä koostuu sitoutuneista kannattajista. Heitä haastatteleamalla oli aiheeseen luonteva tutustua. Haastattelin kolmea kannattajaa ja tapaamisia oli yhteensä kolme. Henkilökohtaisia haastatteluita en ajatellut missään vaiheessa, koska halusin päästä aiheeseen käsiksi keskustelun kautta. Ajattelin, että keskustelu mahdollistaa vapautuneemman ilmapiirin, koska haastateltavat tunsivat toisensa entuudestaan. Keskustelunomaisuus antaa haastateltaville myös mahdollisuuden vaikuttaa haastattelun sisältöön, minkä pohjalta on helpompi analysoida jäsenten kannattamiseen liittyviä prioriteetteja. Isossa ryhmässä mielipiteitä on vaikeampi tuoda julki, koska puheenvuoroista kilpailee samaan aikaan useampi henkilö, joten päädyin kolmeen henkilöön. Parihaastattelut eivät olisi välttämättä tuottaneet yhtä rikasta keskustelua.

Lähestyin FCLK:ta haastatteluiden pohjalta ja päädyimme toteuttamaan ne kolmen vapaaehtoisen, sitoutuneen kannattajan voimin. Lähdin haastatteluihin pienen kysymys- ja aihealuelistan kanssa, jota käytin keskustelussa pohjana. Jos pelkästään haastatteluryhmään osallistui kolme hyvin erilaista kaveria, voin vain kuvitella, millainen persoonien valikoima mahtuu koko kannattajaporukkaan. Ensimmäinen haastattelemani kannattaja on 26-vuotias ammattikorkeakoulussa opiskeleva nuori mies. Hän on kiinnostunut politiikasta ja kuuluu FCLK:n perustajajäseniin. Kaverit kehuivat ensimmäisessä haastattelussa, että hän aloittaa

paljon lauluja. Heidän mukaansa *FC Lahden kannattajat henkilöityvät aika paljon häneen.*

Toinen haastateltavista on 32-vuotias. Hän on siirtynyt jo työelämään suorittuaan AMK -tutkinnon sosiaaalialalla. Hänen mielenkiintonsa kohdistuu kannattajatoiminnan aktiviteetteihin ja lisäksi musiikkiin ja kaikenlaiseen pelailuun. Hänkin on ollut kannattajaryhmässä mukana lähes alusta asti. Itse asiassa hän lähti toimintaan mukaan lehtikirjoituksen kautta, jonka ensimmäinen esittelemäni kannattaja oli yleisönosastolle lähettänyt. Tekstissään hän houkutteli lisää ihmisiä FC Lahden peleihin ja itse kannatustoimintaan siinä selvästi onnistuen.

Viimeinen haastatelluista on 27-vuotias mies. Hän opiskelee ammattikorkeakoulussa logistiikkaa ja käy myös opiskeluiden ohella töissä. Hänestä tuli FCLK:n jäsen vuonna 2001 veljensä innoittamana. Veli on myöhemmin jäänyt toiminnasta pois, mutta FCLK juurtui heti aluksi niin vahvasti kolmanteen jäseneseen, että hän on edelleen innokkaasti mukana. Hän harrastaa salibandya, kun ei ole peleissä, koulussa tai töissä.

Yhteistä näille kolmelle haastatellulle on sitoutuminen FCLK:n kannattaja-toimintaan. Jokaisella on paljon tietoa ja mielenkiintoa aiheen suhteen. Haastattelutilanteessa he käyttivät puheenvuoroja tasapuolisesti. Kannatustoiminta on mukana heidän jokapäiväisessä elämässään tavalla tai toisella. Aikaa kuluu niin tietokoneen äärellä keskustelufoorumeissa ja lehtijuttuja seurattaessa. Yksi kannattajista on saanut vuosien varrella useita vastuutehtäviä FCLK:n sisällä:

VI: Ajan myötä on pelien lisäksi tullut kaikenlaista muuta hommaa... On se lehti ja sit se näitten yhteistyökumppaneiden haaliminen keväisin ja se itse asiassa se tilikin on meikäläisen hoidettavissa nykyään, että kyl se oikeastaan tosi paljon vie aikaa. Kaikki pelit ja kaikki muu siihen päälle. On se koko ajan mielessä, mutta se on iso osa elämää. En voi silleen sanoa tunti tai kaks päivässä, ku se on koko ajan sillai mielessä.

Haastatteluihin valikoituneiden kannattajien kanssa oli mielenkiintoista työskennellä. Aihe oli itselleni uusi ja haastateltavien sanavalmius antoi hyvät lähtökohdat tutkimukselle. FCLK:n maine oli itsellenikin entuudestaan tuttu ja se toi oman mielenkiintonsa tutkimuksen eteen päin viemisessä.

4.1 Tutkimusongelmat

Tarkkoja tutkimusongelmia en asettanut, kun lähdin aihetta tutkimaan. Pyrkimykseni oli perehtyä kannattajatoimintaan. Tavallisena katsojana ja sivustaseuraajana minua on pitkään ihmetyttänyt se polte, joka kannattajia vetää joukkueensa otteluihin kerta toisensa jälkeen. Yleinen mielipide on usein se, että suomalaiset pelaavat vain ”potkupalloa”. Valioliigan seuraajaksi ja tietyn joukkueen kannattajiksi ilmoittautuu joka toinen pikkupoika, ja miksei vähän isompikin. On ehkä hieman outoa, että joku tunnustautuu suomalaisen veikkausliigajoukkueen, tässä tapauksessa FC Lahden kannattajaksi.

Tarkasti määriteltyjen tutkimusongelmien puuttumisesta huolimatta kirjasin muutamia suuntaviivoja, joiden pohjalta lähdin etenemään. Päällimmäisenä tarkoitukseni oli selvittää millaisia ihmisiä surullisen kuuluisten lehtijuttujen takana oikeasti on. Tähän asti tietoni kannattajista pohjautuivat puhtaasti median tuottamaan informaatioon. Samalla pyrin ottamaan selvää, miten kannattajat suhtautuvat näihin kirjoituksiin ja niistä välittyvään käsitykseen heidän toiminnastaan. Tämän lisäksi halusin myös kuulla heidän ajatuksiaan kannattamisesta yleensä. Mitä se heille merkitsee? Miten se vaikuttaa arkeen? Millainen on heidän mielestään hyvä fani?

Selkeiden tutkimusongelmien kanssa työskentely olisi varmasti ollut helpompaa. Niiden puuttumisen vuoksi pyrin pitämään mieleni avoimena koko tutkimusprosessin ajan. Aloitin tutkimuksen vailla kunnon esioletuksia. Tavoitteeni oli tuottaa kannattajista uutta tietoa, joka ei mediassa näy.

4.2 Jalkapallokulttuurin tutkimus Suomessa

Fanikulttuuri on suhteellisen nuorta suomalaisissa jalkapallokatsomoissa, jos tilannetta verrataan esimerkiksi jääkiekkoon. Suomen jalkapallokatsomoihin tämä Englannissakin varsin tunnetuksi tullut kulttuuri-ilmiö rantautui vasta noin vuosikymmen sitten. Se lähti hyvin pienestä liikkeelle, mutta vuosien myötä toiminta on kasvanut ja saanut mukaansa monia lajin ystäviä. Tänä päivänä jokaisella veikkausliigajoukkueella onkin oma ”huutosakkinsa”.

Harri Heinosen ja Petri Godenhjelm ovat ehkä tunnetuimpia fanikulttuurin tutkijoita Suomessa. He ovat julkaisseet useita teoksia niin yhdessä kuin erikseenkin. Keskeisin lähteeni tässä tutkimuksessa oli Heinosen teos ”Jalkapallon lumo”. Helsingin yliopistosta löytyi varsin tuore fanikulttuuriin liittyvä tutkimus vuodelta 2005, jonka kohteena ovat myöskin FC Lahden kannattajat. Esa Lehikoinen lähestyy aihetta lähinnä yhteisöllisyyden kautta, mutta tutkimuksen toteutuksen lähtökohtana käytettiin kannattajien keskustelupalstaa.

Jyväskylän yliopistossa on tutkittu laajasti urheilun etiikkaa ja moraalialia. Näissä tutkimuksissa on tutkittu myös katsomokäyttäytymistä. Muun muassa Samuli Rasila ja Jukka Salasuo (2002) ovat tutustuneet aiheeseen työssään ”Tapaustutkimus jalkapallon Suomen cupin finaalista Tampereella 2001”. Tässä tutkimuksessa perehdyttiin laaja-alaisesti yleisön rakenteeseen ja pelin viihdyttävyystekijöihin. Tutkimuksessani keskityn pelkästään kannattajien näkökulmaan.

PAFTAH eli Police And Fans Together Against Hooliganism, joka pyrkii hooliganismin hillitsemiseen urheilutapahtumissa, on toteuttanut kansainvälisen tutkimuksen (2005), johon Suomikin on osallistunut. Siinä käsitellään katsomoturvallisuutta ja fanikulttuuria kattavan raportin muodossa. Kyseisessä tutkimuksessa tullaan muun muassa siihen johtopäätökseen, että Suomessa jalkapallokatsomot ovat turvallisia, eikä täällä esiinny hooliganismia siinä mielessä kuin esimerkiksi Englannissa.

Suomenkielisiä fanikulttuuriin liittyviä teoksia löytyi lopulta melko vähän ja käytin pääasiassa englanninkielisiä lähteitä, joita löytyi sen sijaan hyvin. Näissä teoksissa käsiteltiin pääasiassa englantilaista jalkapalloa, mutta esimerkiksi Simon Kuper (2000) toi esiin näkemyksensä myös suomalaisten tilanteesta.

5 LAADULLINEN ELI KVALITATIIVINEN TUTKIMUS

Pyrkimykseni tutkimusta aloittaessani oli päästä mahdollisimman lähelle FC Lahden kannattajia ja saada selkeä kuva heidän toiminnastaan sekä ryhmästään. Kyselylomake ei tuntunut riittävältä menetelmältä päästä kiinni heidän ajatusmaailmaansa, joten päädyin laadulliseen tutkimukseen, joka ei tyydy pelkkiin vastauksiin, vaan se vaatii myös perusteluja, jotka antavat saaduille tuloksille aivan uuden ulottuvuuden. Laadullinen tutkimus eroaa kvantitatiivisesta muun muassa siinä, että siinä pyritään selvittämään jokainen merkittävä asianhaara yksityiskohtaisesti.

Kaikki luotettavana pidetyt ja selvittävään kuvioon tai mysteeriin kuuluviksi katsotut seikat tulee kyetä selvittämään siten, että ne eivät ole ristiriidassa esitetyn tulkinnan kanssa. (Alasuutari 1999, 38.)

Tarkoitukseni oli siis selvittää niin sanotut itsestäänselvydetkin eikä luottaa siihen, mitä tilastot sanovat. Tilastotiede ei kelpaa laadullisen tutkimuksen lähtökohdaksi. Tämä johtuu yksilöiden vähäisestä määrästä, koska pienen otoksen pohjalta on vaikea saada tilastollisesti merkittäviä eroja eri yksilöiden välille. Kvalitatiiviseen tutkimukseen voi toki liittyä tilastollisen tutkimuksen piirteitä. Ei kuitenkaan liikaa tilastotiedettä sillä pyrkimys on ratkaista tutkimusongelmat käytännön tasolla eikä pelkinä lukuina. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtävään selittämiseen. (Alasuutari 1999, 38–39; 53–55.) Heinonen (2005, 48) ilmaisee asian niin, että kerätyt aineistot eivät anna valmiita vastauksia, vaan tutkijan on osattava esittää oikeita kysymyksiä, joilla vastaukset lopulta selviävät.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tehdään aluksi raakahavaintoja. Näitä voi olla aluksi paljonkin, mutta tutkimuksen edetessä näitä pyritään yhdistelemään tai muita keinoja käyttäen karsimaan. (Alasuutari 1999, 43.) Itse aloitin raakahavaintojen tekemisen heti ensimmäisen haastattelun jälkeen. Materiaalia tuli paljon ja aihepiiritkin vaihtelivat laidasta laitaan. Lähdin metsästä eniten keskustelua ja tunteita herättäneitä aihealueita ihan vain värikynien ja viivoittimen avustuksella. Kävin litteroidun haastattelumateriaalin läpi kymmeniä kertoja ja

joka kerta sivuilta löytyi uusia värejä, jotka erottelivat keskustelunaiheet toisistaan. Näin tekstistä alkoi erottua pääpiirteittäin asioita, jotka olivat kannattajille tärkeitä: yhteisöllisyys, seura, ”äijämeininki” jne. Näiden pohjalta oli helpompi suunnata jatkohaastattelut ryhmän mielenkiinnon kohteiden mukaan. Kaikkien näkökulmien ja seikkojen mukana pitäminen ei ole pidemmän päälle järkevää, koska tästä ”sekametelisopasta” on lähes mahdotonta saada aikaan sellaista yhtenevää sääntöä, jolla nämä erot liittyvät toisiinsa. (Alasuutari 1999, 43). Vaikka laadullisen tutkimuksen tekeminen ei edellytä suurta haastateltavien joukkoa, ei se kuitenkaan tarkoita, etteikö hankittavan aineiston määrää tässäkin rajoitettaisi. Rajaaminen tapahtuu valitsemalla tietty teoreettimetodologinen näkökulmia, jota noudattamalla ylimääräinen aineisto karsitaan (Alasuutari 1999, 51).

Aiheiden karsiminen oli yllättävän vaikeaa, kun oli kovalla työllä kerännyt kaiken aineiston. Jostain syystä aluksi ei olisi halunnut luopua mistään. Olo oli kuin heittäisi palan tekemästään työstä hukkaan. Mutta ymmärsin, että analyysi tarkoittaa aineiston pelkistämistä. Päädyin lopulta haastatteluiden pohjalta suunnata katseen ryhmäilmiön, yhteisöllisyyden ja ”mieskulttuurin” suuntaan.

Kvalitatiivisen tutkimuksen näkyvin ero kvantitatiiviseen tutkimukseen on sen monipuolisuus ja syvällisyys. Jos samasta asiasta tehtäisiin tutkimus molempia keinoja käyttäen, tulisi näistä hyvin eri näköisiä. Kvantitatiivisuus tarkoittaa määrään perustuvaa tutkimusta. Kun massaa on enemmän, yksilöt eivät erotu joukosta. Mielenkiintoiset yksityiskohdat ja paljon arvokasta tietoa jää huomaamatta. Hyvä ja kaikille tuttu esimerkki tällaisesta tutkimusmenetelmästä on kyselylomake, johon vastataan rasti ruutuun menetelmällä; tulkinnalle ei juurikaan jää varaa, kun rasti on tiettyyn kohtaan laitettu. Kvalitatiivinen puolestaan pureutuu kvantitatiivista tarkemmin jokaiseen tutkijan esittämään kysymykseen. Tutkimusongelmaa voidaan lähteä selvittämään vaikka yksilöiden omaelämäkertoja tutkimalla. Aineiston tulkinta vaatii tässä tapauksessa enemmän työtä ja laadullinen tutkimus on monikerroksista; kertomuksesta välittyvät tunteet vastausten lisäksi. Vaikka omassa analyysissäni päähuomio ei kiinnity ei-kielelliseen viestintään ja äänenpainoihin, haastatteluissa tuli esiin kuitenkin

useampi tilanne, joissa keskustelunaihe nostatti tunteita selvästi toisia enemmän. Haastateltavat puhuivat toistensa päälle ja nostivat ääntään sekä puheen tempoa saadakseen puheenvuoron.

Kvalitatiivinen aineisto antaa näkökulmaa monelta suunnalta, mutta usein esimerkiksi haastattelutilanteet ovat järjestettyjä, eivätkä ne kuvasta sinänsä normaaleja olosuhteita. Raportointia on tässä tapauksessa vielä tehostettava. Tämä tapahtuu kirjaamalla vastausten lisäksi haastateltavien reaktiot ja kaikki yksityiskohdat. Näin analyysiin voi kirjata sanatarkkoja kuvauksia tilanteesta, jolloin haastattelun keinotekoisuus ei ole niin näkyvää. (Alasuutari 1999, 84–85.)

”Poikkeus vahvistaa säännön” on sanonta jota käytetään ahkerasti arkikielessä. Poikkeustapaukset nousevat laadullisessakin tutkimuksessa omaan arvoonsa, vaikka sen tavoite onkin luoda sellaisia sääntöjä ja päätelmiä, jotka pätevät poikkeuksetta koko aineistoon. Kun eriäviä mielipiteitä tai odottamattomia vastauksia nousee aineistosta esiin, tutkijan on katsottava taaksepäin ja selvitettävä löytynyt ”solmukohta”, jolloin uuden tulkinnan ja parannellun teorian esittäminen mahdollistuu. (Alasuutari 1999, 52.) Aineistosta löytyvät epäjohdonmukaisuudet auttavat uusien avaavien kysymysten tekemisessä (Alasuutari 1999, 223). Poikkeustapauksilla on siis ikään kuin korjaava vaikutus, vaikka ideaalitulanteena pidetäänkin sitä, että kaikki esitetyt ajatukset ja merkitystulkinnat hyväksyttäisiin sellaisenaan.

5.1 Haastattelu ja sen tekeminen

Kvalitatiivisen tutkimuksen aiheet löytyvät haastateltavien jokapäiväisestä elämästä. Haastattelussa pyritään saamaan lisätietoa aiheesta ja samalla mietitään henkilöiden suhdetta kyseiseen kohteeseen. Esimerkiksi omassa tutkimuksessani tarkastelin jalkapallokannattajan arkea ja sitä, missä suhteessa se on haastateltavien koko elämään; vaikuttaako se muihin harrastuksiin ja kodin arkeen?

Kvalitatiivisen tutkimuksen aiheeksi valitaan usein sellainen kohde, joka kiinnostaa molempia osapuolia sekä haastattelijaa, että haastateltavaa. On melko vaikea kirjoittaa uskottavaa tekstiä asiasta, jos se ei henkilökohtaisesti tutkijaa kiinnosta. (Kvale 1996, 29–31.) Oma kiinnostukseni jalkapalloon ja fanikulttuuriin ei perustu omaan harrastukseen, vaan siihen, että lähipiirissäni on muutamia innokkaita kannattajia. Seuraan monipuolisesti ja ahkerasti urheilua, mutta silti todelliset fanit ja heidän elämäntapansa hämmästyttää minua. Halusin tietää, mikä tekee tavallisesta penkkiurheilijasta fanin? Mitä yhteistä on kaikissa niissä ihmisissä, jotka elävät joukkueensa mukana? Miksi niin sanottu tavallinen urheilun tai joukkueen seuraaminen ei riitä?

5.1.1 Haastattelussa huomioitavia näkökohtia

Seuraavaksi esittelen Kvalen (1996, 30–31) kvalitatiivisen haastattelun suosituksia. Tämä kahdentoista kohdan kokonaisuus antaa näkökulmia laadullisen haastattelun suunnitteluun. Esittelen myös omaan tutkimukseeni liittyvät tärkeät ohjeet Kvalen suosituksista.

Ensimmäinen ohje merkitsee jokapäiväistä elämää (*life world*). Tässä on kyse jo aiemmin mainitsemani vertauksesta haastateltavan jokapäiväiseen elämään. Tutkimuksen aihetta on tarkasteltava yhteydessä henkilön arkeen. Miten se siihen vaikuttaa ja päinvastoin? (Kvale 1996, 30.) Omassa tutkimuksessani annoin haastateltavien keskustella ja kertoa minulle *heidän* arkielämästään kannattajaryhmän jäsenenä. Ryhmäkeskustelukin tuotti ehkä sellaisia vastauksia ja paljasti sellaisia asioita heidän elämästään, jotka olisivat ilman muiden vuorovaikutusta jäänyt pois.

Toinen ohje liittyy tarkoitukseen (*meaning*). Toisen ohjeen mukaan pyritään selvittämään ja tulkitsemaan haastateltavan elämään vaikuttavia tärkeitä asioita. Tutkijan tulee tässä vaiheessa kirjata tarkasti muistiin kaikki tulkinnat ja tarkoitukset. Tutkijan pitää ottaa huomioon se, mitä sanottiin, mutta myös miten sanottiin.

Kolmas ohje liittyy laadullisuuteen (*qualitative*). Haastattelussa pyritään saamaan selville laadullista, ymmärrettävää sanoiksi muotoiltua tietoa. Määrillä ja luvuilla ei ole painoarvoa, kuten kvantitatiivisessa tutkimuksessa.

Kuvaileminen (*descriptive*) on neljäs Kvalen ohjeista. Haastattelussa on tutkijalle tärkeää panostaa avoimeen keskusteluympäristöön, jossa kohteen kuvaileminen ja tarkasteleminen eri näkökulmista mahdollistuu.

Laadullisessa tutkimuksessa olennaista on tarkkuus (*specificity*). Laadullisen tutkimuksen haastatteluilla pyritään kuvailemaan haastateltavan elämään liittyviä tiettyjä tilanteita ja ajanjaksoja. Tarkoitus ei ole selvittääkään yleistä mielipidettä näistä asioista, vaan tutkimuskohteena on nimenomaan haastateltavan henkilökohtaiset kokemukset. (Kvale 1996, 30–31.) Tutkimukseni tarkoitus oli nimenomaan tutustua FC Lahden kannattajaryhmään. Tarkoitukseni on esitellä kannattajat sellaisenaan kuin he ovat.

Tarkoituksellinen naiivisuus (*deliberate naïveté*). Tutkijan olisi osallistuttava haastatteluun tietyllä tavalla avoimin mielin. Hänen tulisi kohdata asiat mielellään ilman valmista kysymyslistaa ja tarkkaa etukäteisanalyysiä. Haastattelijan tulee olla utelias, tarkka kysymysten ja kysymättä jättämisen kanssa ja kriittinen omille esioletuksille haastattelun aikana. Turhan varautuneisuuden ja liian suunnitelmallisuuden jäädessä pois haastattelussa saadaan yllättäviäkin lopputuloksia.

Seitsemäs ohje Kvalen listassa on keskittäminen (*focused*). Haastattelu kohdistetaan aina tiettyihin aihealueisiin. Tutkijan on pidettävä avoin mieli rajauksesta huolimatta. Rajasin aiheiden määrä toisessa haastattelussa ensimmäisen antamien suuntaviivojen mukaan. Päätin keskittyä sellaisiin aihealueisiin, jotka herättivät ensimmäisessä haastattelussa eniten keskustelua, kuten yhteisöllisyyteen. Rajaus ei kuitenkaan ollut este avoimelle keskustelulle, sillä keskustelua tuli sellaisistakin aiheista, joita en alkuperäiseen suunnitelmaani kuulunut.

Kaksijakoisuus (*ambiguity*) on Kvalen ohjeista kahdeksas. Haastateltavan ilmaukset voivat olla kaksijakoisia, joka kertoo ristiriidoista henkilön maailmassa.

Yhdeksäs näkökulma on muutos (*change*). Haastattelun aikana henkilölle saattaa valjeta uusia käsityksiä. Hän saattaa niiden pohjalta muuttaa aiempia sanomisiaan. Kohtasin tällaisia tilanteita myös käytännössä. Vastaus kysymykseeni saattoi aluksi olla kieltävä, mutta keskustelun kuluessa tehtiinkin vastakkaisia oivalluksia. Esimerkiksi tiedustellessani, onko ryhmässä kavereita, jotka tulevat paikalle jalkapallon ulkopuolisista syistä, sain ensin kieltävän vastauksen, mutta hetkeä myöhemmin haastateltava itse totesi, että kyllä heitäkin on ollut.

VI: Yks...ehkä joskus tuli semmosia pükkejä, jos sattuu... joku tuli niin ku... ku sattuu... niin ku sen huonon maineen takia, et niitä kiinnostii, et täähän on tämmönen. Joo joo, nyt ku tulee mieleen, et joitain tyyppjeä tulee mieleen, jotka niin ku ei ehkä oo kauheita jalkapalloihmisiä, et ennemminki...

Seuraava ohje käsittelee herkkyyttä tai ymmärrystä (*sensitivity*). Eri haastattelijat voivat tuottaa hyvin erilaisia tulkintoja ja tekstejä samasta aiheesta. Tämä johtuu tutkijan tietämyksestä ja ymmärryksestä aihetta kohtaan. (Kvale 1996, 30–31.) Oma tietämykseni aiheesta ennen tutkimusta oli lähinnä sen varassa, mitä olin eri medioissa nähnyt ja kuullut. Uskon, että näitä asioita enemmän käsitellyt henkilöt olisi saanut samasta aineistosta hyvin erilaiset tulkinnat aikaan.

Haastatteluissa on kiinnitettävä huomiota itse vuorovaikutustilanteeseen (*interpersonal situation*). Haastattelun aikana saatu tietämys on tulosta ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta. (Kvale 1996, 30–31.) Tämä oli hyvin olennainen osa omaa tutkimustani, koska haastatteluni toteutettiin ryhmässä. Haastateltavat olivat koko ajan vuorovaikutuksessa keskenään ja myös minun kanssani.

Positiivisten kokemusten (*positive experience*) vaikutus on viimeinen Kvalen ohje. Onnistunut haastattelu voi olla harvinainen ja rikastuttava kokemus

haastateltavalle, joka mahdollisesti saa uusia näkökulmia elämäänsä. (Kvale 1996, 30–31.) Mikäli tulkitsin haastateltaviani oikein, sain sen käsityksen, että kokemus ei ollut ainakaan sieltä negatiivinen. Käsitykseni puolesta puhuu ainakin se, että yksi haastateltavista kehui ensimmäisen haastattelun jälkeen, kuinka terapeutista oli päästä puhumaan näistä asioista.

5.1.2 Haastattelun suunnittelu

Seuraavaksi esittelen haastattelun suunnittelun vaiheita. Suunnittelu alkaa vastaamalla kysymyksiin mitä, miksi ja kuinka! Ensimmäisenä pitää siis miettiä, *mitä* tutkija tietää aiheesta etukäteen. (Kvale 1996, 94–95.) Oma tietämykseni aiheita valitessani rajoittui siihen, että tunsin muutaman ihmisen, jotka kuuluvat johonkin kannattajaryhmään. Koin ilmiön kuitenkin sen verran kiinnostavaksi, että halusin perehtyä siihen paremmin.

Kun tutkija on vastannut kysymykseen *mitä*, mietitään seuraavaksi ratkaisua kysymykseen *miksi* tutkimus pitäisi tehdä. Tällöin tutkija perustelee tämän tutkimuksen tärkeyden. Kun aihevalintani selvisi ja keräsin siihen liittyvää kirjallisuutta, havaitsin, että kyseessä on maailmanlaajuinen ilmiö, joka Suomessa on kuitenkin vielä vähäistä. Mielessäni pyöri otsikot huligaaneista, vaikka yritin pitää mieleni avoimena. Media oli selvästi vaikuttanut suhtautumistapaani, joka oli aluksi varautunut kannattajia kohtaan. Mietin, *miksi* en siis ottaisi selvää, millaisia fanit oikeasti on nimenomaan Suomen mittakaavassa?

Viimeisen kysymyksen kohdalla on avarrettava näkymää ja otettavaa selvää *kuinka* tällaisen tutkimuksen voi tehdä. Tutkimusmenetelmiä löytyy muun muassa erilaisista haastatteluita ja analysointia esittelevistä teoksista. Tutkijan on mietittävä, mitkä keinot tuovat omasta tutkimuksesta parhaiten halutun asian esiin. (Kvale 1996, 94–95.) Päädyin käyttämään teemahaastattelua ryhmähaastattelun lähtökohtana. Idea oli ikään kuin keskustella ryhmänä eri teemoista, joita kannattamiseen liittyy. Haastatteluun valittiin entuudestaan toisilleen tuttuja FC

Lahden kannattajia. Tutkimuksen taustaoletuksena oli, että keskustelu lähtisi sujuvasti käyntiin tuttujen ihmisten ja tärkeän aiheen parissa.

Tutkimusta tehdessään tutkijan on ymmärrettävä, että suurin työ tehdään oikeastaan ennen itse tutkimusta ja haastatteluita. Tutkijan on löydettävä oikeat tekniikat ja taktiikat, on löydettävä perustelut sille, mitä hän tekee, on vakuutettava muut samasta asiasta, kohderyhmät pitää löytää jne. Itse aiheen kehittäminen ja rajaus voi vaatia huomattavan osan koko tutkimukseen käytetystä ajasta. Se on syytä kuitenkin tehdä hyvin, sillä hätäileminen jo tässä vaiheessa voi aiheuttaa suuria ongelmia myöhemmin. (Hirsijärvi & Hurme 2000, 13.)

Huomionarvoinen seikka tutkimuksen alkuvaiheessa on se, että tutkijan ei kannata tyytyä nykyiseen tietomääräänsä, varsinkaan silloin, kun teoretietoa asiasta ei alussakaan ole. Ennen kuin haastattelua voi lähteä tekemään tutkijalla on oltava melko vahva käsitys siitä, mitä hän lähtee selvittämään. Olemassa oleva tieto luo lähtökohdan uuden informaation tuottamiselle. Hyvä valmistautuminen ja aiheeseen tutustuminen auttavat huomattavasti myös kysymysten asettelussa ja valinnassa. (Kvale 1996, 96.)

Tutustumalla aiheeseen etukäteen tutkija saa myös käsityksen siitä, miten aihetta on aiemmin tutkittu ja millaisia tuloksia muut tutkijat ovat saaneet. Samalla voi löytyä aukkoja ja kysymyksiä, joihin ei aiemmilla tutkimuksella ole löydetty vastauksia. (Hirsijärvi & Hurme 2000, 13.) Epäselviksi tai ratkaisematta jääneet kysymykset voivat toimia muille tutkijoille lähtökohtana, jonka ympärille oma tutkimus rakentuu.

Kun aiheesta on kerätty tarpeeksi tietoa ja muodostettu riittävä yleiskäsitys, tutkijan on aika miettiä, millä keinoin tietoa hankitaan lisää. Tässä vaiheessa tutkijan on mietittävä tarkkaan, millä keinoin hän saa parhaiten tietoa tutkittavasta asiasta. Itse päädyin haastattelujen tekemiseen, koska kyselylomakkeella en mielestäni olisi saanut oikeanlaista tietoa valitsemastani aiheesta. Lisäksi kysymyksistä olisi helposti muotoutunut liian johdattelevia, koska kyselyissä vastauksille ei voi antaa vaihtoehtoja.

Sana haastattelu voi tuntua monien mielestä uhkaavalta. Omien henkilökohtaisten tuntemusten ja elämästä kertominen tuntemattomalle ihmiselle ei tunnu välttämättä luontevalta. Tutkijan on siis tärkeää kiinnittää huomiota tapaan, jolla hän haastateltavia pyytää mukaan. Käytin apuna tuttavaa, joka on aktiivisesti FC Lahden kannattajien toiminnassa mukana. Esittelin aiheeni ensimmäiseksi hänelle. Yhdessä päädyimme siihen tulokseen, että haastateltavat löydetään helpommin, kun asian kannattajille esittelee entuudestaan tuttu henkilö.

Haastatteluun suostumiseen on löydetty ainakin kolme motivoivaa tekijää. Ensimmäiseksi luokitellaan mahdollisuus päästä kertomaan oma mielipiteensä. (Aaltola & Valli 2001, 25–26.) Motivoin haastateltaviani sillä, että he pääsisivät kertomaan oman näkökulmansa kannattamiseen. Usein kannattamisesta puhuvat henkilöt, jotka eivät kuulu kannattajiin. Toisena motivoivana tekijänä on se, että halutaan kertoa omista kokemuksista. Syyt tähän voivat olla erilaisia; halutaan joko auttaa muita samojen asioiden kanssa toimivia tai yksinkertaisesti halutaan kertoa oma tarina muille. Kolmas motivoiva tekijä on aiemmat hyvät kokemukset. Haastateltava on saattanut olla samankaltaisessa tilanteessa ennenkin todennut sen hyväksi tavaksi vaikuttaa. (Aaltola & Valli 2001, 25–26.)

5.2 Teemahaastattelu tiedonhankinnan muotona

Teemahaastattelua, joka tunnetaan myös nimellä puolistrukturoitu haastattelu, käytetään silloin, kun keskitytään selvästi tiettyyn ilmiöön. Nimi puolistrukturoitu tulee siitä, että keskustelun tai haastattelun aiheet ovat kaikille samat, mutta keskustelutilanne ei kuitenkaan ole täysin vapaa kuin syvähaastattelussa. Kuten aiemmissa luvuissa on jo todettu, tutkijalla tulee olla tietopohjaa tarpeeksi ennen kuin hän ryhtyy haastattelemaan. Etukäteen hankitun tiedon perusteella tutkija muodostaa esioletuksen, joka toimii hyvänä pohjana haastattelurungolle. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48.) Tutkija muodostaa hankitun tiedon pohjalta aiheesta ensin jonkinlaisen mielipiteen tai ”johtavan ajatuksen”. Sen jälkeen hän

voi suunnitella kysymys- tai aihealuelistan, jonka mukaan hän lähtee keskustelua johdattelemaan.

Teemahaastattelussa tutkijan tulee pitää mielessä haastattelun keskustelunomaisuus. Tutkija on toki kutsunut haastateltavat tähän keskusteluun mukaan ja on ohjaavassa asemassa. Hänen tavoitteenaan on saada selville tutkijaa askarruttavat asiat luontevan keskustelun ”oheistuotteina”. Tutkija ei tee juurikaan suoria kysymyksiä, vaan hän ohjaa keskustelua antamalla aihepiirejä, jotka tähtäävät tarvittavan tiedon esiin saamiseen. (Aaltola & Valli 2001, 24.)

”Teemahaastattelu ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset ovat keskeisiä, samoin kuin sen, että merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa.” (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48).

Teemahaastattelua suunnitellessaan tutkija määrittelee aihepiirit, jotka tuodaan keskustelun aikana esiin. Tarkkoja kysymyksiä ja järjestyksiä ei kuitenkaan tarvitse valmiiksi suunnitella. Tutkijan tulee vain pitää huoli, että etukäteen valitut aihepiirit tulee käsiteltyä jossain vaiheessa. Usein suositellaankin, että haastatteluissa käytetään pientä tukilistaa, johon on esimerkiksi miellekartan tapaan laadittu oletettu keskustelun kulku. (Aaltola & Valli 2001, 26–27.) Tein itselleni käsitekartan avulla haastattelurungon. Koin sen toimivaksi menetelmäksi. Oli helpompi edistää haastattelua luontevasti ja nimenomaan keskustelumaisesti, kun paperille oli kirjattu muutama pääotsikko ja tukena oli muutamia tarkentavia kysymyksiä (LIITE 1, 2 ja 3). Vaikka keskustelu ei edennytkään johdonmukaisesti laatimani suunnitelman mukaan, haluamani aihealueet käytiin läpi. Haastatteluun valittavat aihepiirit on kuitenkin syytä miettiä tarkkaan, vaikka muuten keskustelut etenevät melko vapaasti. Tutkijan on hyvä tutustua esimerkiksi aiheesta aiemmin tehtyihin tutkimuksiin ja miettiä sitä kautta, mitä voisi selvittää lisää.

Haastattelijan on hyvä miettiä muutamia kysymyksiä valmiiksi, jos haastattelu tai keskustelu ei sujuisikaan toivotulla tavalla. Pelkkä aihepiiri ei välttämättä riitä herättämään keskustelijoiden kesken keskustelua haastattelun alussa. Tutkijan on hyvä varautua hyvin näihin haastattelun alkuvaiheen tilanteisiin. (Aaltola & Valli 2001, 33–34.)

5.3 Ryhmähaastattelu – ryhmäkeskustelu?

Ryhmähaastattelu on hyvä keino saada nopeasti tietoja useammalta henkilöltä kerrallaan. Sitä pidetään myös yleensä helpompana tapana kuin yksilöhaastattelua. Ryhmähaastattelu poistaa monesti haastateltavien paineita, varsinkin, jos kaikki haastateltavat ovat tuttuja keskenään. Kukaan ei joudu tällöin yksin outoon tilanteeseen. Parhaimmillaan haastattelutilanteen vapautuessa haastatteliija jää taka-alalle, haastateltavien alkaessa keskenään pohtimaan ryhmän toiminta- ja suhtautumistapoja. (Alasuutari 1999, 152.)

Ryhmähaastattelu voi tuottaa monipuolisempaa ja mielenkiintoisempaa materiaalia juuri näiden vapaiden keskusteluiden myötä. Haastattelijalla on suuri vastuu keskustelun edistämisessä. Hän pitää huolen, että keskustelussa pysytään aiheessa ja samalla pitää silmällä, että kaikki pääsevät tuomaan mielipiteensä julki. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 61–63.) Uppouduin välillä kuuntelemaan syntynyttä keskustelua niin tiiviisti, että kun keskustelu lopulta loppui, minulla ei ollutkaan heti seuraavaa aihepiiriä valmiina. Tällöin keskusteluun tuli muutamia lyhyitä katkoksia. Voisikin ajatella, että keskustelunomaisuuden osalta on onnistuttu, jos haastattelijakin ”hukkuu” syntyneeseen keskusteluun, siinä määrin, että koko haastatteluasetelma unohtuu. Katkoksien, joita omissakin haastatteluissa tuli, kannalta se ei välttämättä ole hyvä. Mutta tilanne on silloin kuitenkin enemmän oikean keskustelun kaltainen. Eihän normaalit jokapäiväiset keskustelutkaan suju valmiin käsikirjoituksen mukaan, vaan niihin vaikuttaa monet tekijät, kuten osallistujien määrä, paikka ja olosuhteet.

Ryhmähaastattelun etuihin voidaan liittää sekin, että haastatteliija pystyy tekemään havaintoja ryhmästä ja sen toimivuudesta keskusteluiden perusteella. Hän pystyy tarkkailemaan ketkä, ovat keskusteluissa äänekkäimpiä ja ketkä vetäytyvät syrjään. Yksilöhaastatteluissa henkilöt kuvailevat ryhmäänsä ja sen toimintaa omasta näkökulmasta, mutta kun asioita pohdiskellaan ryhmässä, tutkija pystyy itsekin havainnoimaan ryhmän toimintaa. (Alasuutari 1999, 152.) Tekemissäni haastatteluissa pystyin selvästi havaitsemaan, mitkä aihealueet innostivat kannattajia. Äänitetyistä haastatteluista tämä kaikki ei kuulunut, mutta näkemäni

eleet, liikehdintä ja ilmeet paljastivat, kun vastaajan oli vaikea ilmaista hillitysti tuntemuksiaan. Esimerkiksi HJK:sta puhuttaessa koko ryhmä halusi päästä ääneen kertoakseen, kuinka paljon he kyseistä joukkuetta halveksivat. Penkillä istuminenkin tuotti tässä tilanteessa vaikeuksia. Selkeää syytä inhoonsa he eivät osanneet antaa, vaan se kuuluu ikään kuin FCLK:laisten tunnusmerkkeihin; HJK:laisia on pakko vihata.

Vaikka keskustelut yleensä sujuvatkin ongelmitta tutun ryhmän kanssa, luetaan ryhmähaastattelun haittapuoleksi se, että kaikki eivät pysty puhumaan henkilökohtaisista asioistaan avoimesti. Jos tällaisia ongelmia ilmenee, keskustelu jää pinnalliseksi. Tutkija voi kuitenkin pohtia, mistä tällainen käyttäytyminen johtuu sen sijaan, että hävittäisi haastattelumateriaalin. Tätä kautta voi syntyä uusia mielenkiintoisia ajatuksia ryhmästä ja sen jäsenistä. Tutkimus voi saada aivan uudenlaisen piirteen. (Alasuutari 1999, 153–154.) Edellä mainittuja ongelmia omissa haastatteluissani ei ilmennyt, mutta vahva yhteishenki ja tutut kasvot vapauttivat kannattajat puhumaan avoimesti. Käsittelimmehän lisäksi aihetta, joka oli kaikille yhteinen mielenkiinnon ja intohimon kohde.

Ryhmähaastattelu onkin hieman harhaanjohtava nimi, kun pyritään herättämään keskustelua nimenomaan ryhmän jäsenten välillä. Osa kirjallisuudesta erottelee nämä ryhmähaastattelun ja ryhmäkeskustelun toisistaan, kun taas osa asettaa molemmat saman otsikon alle. Erottelu perustuu tavallisesti siihen, että ryhmähaastattelu mielletään tilanteeksi, jossa haastattelija esittää samat kysymykset kullekin vuorotellen ja ryhmäkeskustelussa pyritään kaikkien keskinäiseen vuorovaikutukseen. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 223–224.) Toteutin omat haastattelut keskustelunomaisina, mutta jätin tilaa myös kysymyksille. Päädyin keskustelun ja haastattelun välimuotoon käytännön syistä. Keskustelunomaisuus oli tavoitteenani, mutta halusin myös varmistaa, että saan aiheesta riittävästi tietoa. Tämän vuoksi lisäsin keskusteluun kysymyksiä niissä tilanteissa, kun juttu oli katketa.

Ryhmähaastatteluissa aineistoa kerääntyy lähes poikkeuksetta paljon, koska vuorovaikutus ryhmän kesken tuottaa monimuotoisempaa tietoa kuin

yksilöhaastattelut, joissa läsnä on vain haastattelija ja haastateltava. Aineiston suuri määrä luonnollisesti teettää kovasti töitä puhutun litteroinnin ja analysoimisen vaiheessa. Tutkijan on osattava seuloa tietomassasta oleellinen, suoraan aiheeseen liittyvä materiaali. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 63.) Vaikka litteroinnin ja analysoinnin työläyttä osasinkin odottaa, silti yllätyin, kun litteroitua tekstiä tuli heti ensimmäisen haastattelun jälkeen useita sivuja. Tutkimuksen kannalta oli kuitenkin hyvä, että aineistoa tuli riittävästi, koska siitä on helppo lähteä analysoimaan.

6 AINEISTON ANALYSOINTI JA DISKURSSIANALYYSI

Haastattelumateriaalia syntyy huomaamattakin paljon. Sen läpi käyminen tuntuu monesti ylivoimaiselta. Siksi tutkijan onkin hyvä varata aikaa aineiston lukemiseen, uudelleen lukemiseen ja aina vain uudelleen lukemiseen. Lukemalla oppii erottamaan aineistosta olennaisen ja analyysin tekeminen helpottuu. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 143.) Ei riitä, että tutkija lukee aineiston kerta toisensa jälkeen, vaan sen lisäksi hänen täytyy olla *aktiivinen*. Tutkijan on etsittävä jatkuvasti selityksiä ja vastauksia aineistoa koskeviin kysymyksiin. Jatkuva kysymysten esittäminen aineistolle nostaa oleellisen usein esiin: kuka, mikä, milloin, missä, miksi? (Hirsjärvi & Hurme 2000, 143.)

”Analyysissä eritellään, luokitellaan aineistoa, synteessissä pyritään luomaan kokonaiskuvaa ja esittämään tutkittava ilmiö uudessa perspektiivissä” (Hirsjärvi & Hurme 2000, 143). Ongelma onkin se, että usein tulosten esittäminen loppuu analyysivaiheeseen. Tulkinta on jäänyt vajavaiseksi ja ymmärrys loppuratkaisuineen puuttuu. Tutkijan pyrkii kuitenkin synteisiin ja ymmärtämään mitä on saatu selville. Sen lisäksi tulokset on osattava esittää ymmärrettävässä muodossa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 143.)

Analyysin tekemisen voi jakaa kolmeen vaiheeseen: kuvailuun, luokitteluun ja yhdistelyyn. Kuvailu on koko analyysin perusta. Tässä vaiheessa selvitetään henkilöiden, tapahtumien tai kohteiden ominaisuuksia tai piirteitä. Oleellista on, että ilmiötä tarkastellaan siinä kulttuuriyhteydessä mihin se kuuluu. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 145–146.) Asiayhteyttä kuvaava tieto auttaa ymmärtämään ilmiön kokonaiskuvan paremmin. Luokittelu sen sijaan luo pohjan, jonka avulla voidaan myöhemmin tulkita, yksinkertaistaa ja tiivistää aineistoa. Luokittelua voisi parhaiten kuvailla päättelynä, jonka tarkoituksena on erottaa, mitä haluamme ja mitä emme. Tämän jälkeen siirrytään yhdistelyyn, jonka tarkoituksena on liittää saatu tieto jo olemassaolevien periaatteiden mukaan. Aineistosta on tarkoitus löytää säännönmukaisuuksia tai samankaltaisuuksia, yhtäläisyyksiä kuin myös poikkeuksia. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 147-150.)

Tutkimuksessani luokittelu tapahtui pitkälti ensimmäisen haastattelun jälkeen, jolloin aineistosta erottui selvästi keskustelua herättäneitä aihealueita. Kysyessäni itseltäni, mitä haluan tietää, vastaus oli, että haluan tietää millaisia FC Lahden kannattajat ovat. Tulin siihen tulokseen, että ratkaisu löytyy nimenomaan näistä keskustelunaiheista, jotka nousivat esiin uudestaan ja uudestaan eli yhteisöllisyydestä, miehisyydestä ja sitoutumisesta. Asiakokonaisuuksien yhdistely alkoi lähes samanaikaisesti luokittelun, sillä koko ajan käydessäni aineistoa läpi, rakentelin kokonaisuuksia eri vastauksista ja muodostin näiden pohjalta käsityksen FCLK:lle merkittävistä asioista.

Yleensä analyysi nähdään vain tutkijan läpikäymänä prosessina, mutta todellisuudessa sen aloittaa ainakin Kvalen (1996) mukaan haastateltava. Haastattelutilanteessa hän päättää, mikä on oleellista tietoa muille jaettavaksi ja tämä vaatii asioiden punnitsemista suhteessa kaikkeen tietoon. Monesti haastateltavat löytävät kesken kaiken uusia merkityksiä heitä koskettaville asioille ja huomaamattaan analysoivat elämäänsä. Tutkija voi tehdä tulkinnoista tarkentavia kysymyksiä ja näin auttaa kohdetta viemään pohdintojaan pidemmälle. Haastateltavan omat analyysit voivat auttaa tutkijaa paljonkin ja antaa hyvät lähtökohdat itse tehtävälle syväanalyysille. (Kvale 1996, 189–190.)

Purkaessani omaa aineistoani käytin menetelmänä diskurssianalyysiä. Diskurssianalyysille on vaikea laatia tuntomerkkejä, koska se mahdollistaa eri metodien yhdistelemisen. Diskurssi viittaa sosiaalisessa kanssakäymisessä esiin tuleviin merkitysjärjestelmiin, jotka yhdessä muodostavat yhtenäisiä kokonaisuuksia. Lähtökohtana on se, että tapa, jolla kielellisesti ilmaisemme itseämme ja ajatuksiamme, muodostaa ympäröivän maailmamme ja todellisuuden johon uskomme. (Vilka 2005, 142–143.) Kari Ilmonen, teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin (2001, 100), kuvailee analyysiä niin, että ensin on ymmärrettävä haastateltavien puhe merkitysten välittämisenä, ja myöhemmin nämä on osattava lokeroida isompiin kokonaisuuksiin diskursseiksi eli puhetavoiksi.

Lukiessani ensimmäisiä kertoja haastatteluiden tuottamaa aineistoa joukosta erottui lähinnä hauskoja tai muuten vain voimakkaita ilmauksia. Syventyessäni tarkemmin tekstiin aloin havaita, että jotkin asiat toistuvat uudestaan ja uudestaan. Tietyt aiheet toistuivat sellaisissakin tilanteissa, joissa en sitä odottanut. Esimerkiksi ryhmä ja ryhmähenki tulivat toistuvasti esiin, vaikka välillä pyrin haastattelutilanteissa tietoisesti pitämään puheen yksilötasolla. Tämä nousi luonnollisesti yhdeksi merkittävimmäksi kokonaisuudeksi, johon tutkimuksessani keskityn. Mieskulttuuriin kuuluvat rituaalit toistuivat myös sen verran usein, että otin sen myös tarkempaan tarkasteluun.

Diskurssin avulla pyritään ottamaan selvää, millaisiksi ilmiöt muodostuvat. Riittävästi toistettuna, joistakin ilmiöistä muodostuu tapoja ja normeja, joita ihminen ei välttämättä itse tunnista. Diskurssianalyysi keskittyy muun muassa siihen, että miksi tiettyjä kielellisiä merkityksiä aletaan käyttää perusteluina ja jopa itsestään selvyyksinä, kun toiset eivät kyseiseen asemaan pääse. (Vilka 2005, 143.)

Tärkeää diskurssianalyysissä on se, miten näitä merkityksiä muotoutuu vuorovaikutuksessa. Tilanne ja osallistujat vaikuttavat merkittävästi tapaan, jolla asiat ilmaistaan. Perustelut ovat tärkeitä diskurssianalyysin kannalta ja ne tulevat paremmin esiin tapahtumatilanteessa. Puhe, aiheet, perustelut ja äänenpaino ovat tekijöitä, joita diskurssianalyysissä tarkkaillaan. (Vilka 2005, 143–144.)

Tutkimuksessani keskityin aiheisiin, jotka herättivät keskustelua, kuin esimerkiksi äänenpainoon tai muihin keskustelua värittäviin tekijöihin. Aineistoni oli suhteellisen laaja ja sen vuoksi päätin rajata analyysin koskemaan keskustelua herättäneisiin kohteisiin. Tulin heti alkuun siihen tulokseen, että minä löydän haluamani vastaukset siitä, mitä haastateltavat sanovat enkä siitä, miten he sen sanovat. Henkilölle, jolle aihe on tutumpi, ei-kielellinen viestintä voi tarjota mielenkiintoisia näkökulmia. Aloittelijalle voi olla mielestäni hankala keskittyä. Toki on huomioitava, että aihe joka herättää mielipiteitä ja synnyttää enemmän sananvaihtoa, nostaa myös melko varmasti keskustelun intensiteettiä.

7 OPINNÄYTETYÖPROSESSIN KUVAUS

Jalkapallofaneihin liittyvän opinnäytetyön aiheen keksin kevään ja kesän 2006 aikana. Aluksi ajattelin tutkia jalkapalloilmiön kiinnostavuutta useamman eri kohderyhmän joukossa ja useammalla paikkakunnalla, mutta suunnitelmat muuttuivat, kun päätin toteuttaa tutkimuksen yksin. Tutkimuksen aineiston hankinnan rajasin siten, että tarkastelin vain innokkaimpia jalkapallokannattajia, nimenomaan FC Lahden kannattajia. Samalla tutkimusidea muuttui siinä mielessä, että lähdin ottamaan selvää, mitä fanit ajattelevat kannattamisesta ja millaisia ihmisiä siellä katsomossa on luomassa tunnelmaa.

Kun aihe löytyi, alkoi tutkimussuunnitelman laatiminen. Oma tietämykseni aiheesta oli tässä vaiheessa vielä melko heikkoa, joten muutaman tutkimussuunnitelmaversioon sain kirjoittaa ennen kuin suunnitelma näytti siltä miltä sen pitikin. Toki perehdyin jo tässä vaiheessa itse aiheeseen eli fanikulttuuriin. Perehdyin myös teoksiin, jotka käsittelivät itse tutkimuksen tekemistä.

Fanikulttuurista ja kannattamisesta oli vaikea löytää suomenkielistä kirjallisuutta, joten tiedonhankintaa piti laajentaa vieraskielisiin teoksiin. Tiedonhaun ongelmallisuus nosti esiin sen, että tätä alaa ei ole Suomessa tutkittu kovin laajasti. Suomenkielistäkin lähteistöä löytyi jonkin verran, mutta niissäkin käsiteltiin kannattamista, joka kohdistuu ulkomaiseen jalkapalloon. Tutustuin myös teoksiin, jotka eivät suoranaisesti liittyneet pelkästään jalkapalloon ja siinä esiintyvään kannattamiseen. Esimerkkinä voisoin mainita Kulttikirjan (2003), jossa pohditaan fani-ilmiötä musiikin, television kuin urheilunkin näkökulmasta.

Kun lupa haastatteluiden tekemiseen myönnettiin, otin heti yhteyttä FC Lahden kannattajien yhteyshenkilöön. Haastatteluaikataulua sopiessamme hän koki ongelmalliseksi sen, että kausi oli juuri loppunut. Ryhmä ei juurikaan muuten kokoontunut keskenään vapaa-ajalla, joten haastatteluiden sopiminen ei sujunutkaan niin helposti kuin oletin. Ensimmäiset kolme vapaaehtoista haastateltavaa löytyi melko helposti. Pyrimme aluksi saamaan mukaan myös neljännen haastateltavan,

mutta tulin siihen tulokseen, että se ei ole välttämätöntä. Kolmella henkilöllä ryhmäkeskustelut on kuitenkin mahdollista viedä läpi.

7.1 Aineistonkeruu – haastattelut ja vierailu Uusi Lahti Cupissa

Haastatteluita tein yhteensä kolme ja ryhmä pysyi jokaisessa samana.

Ensimmäinen haastattelu toteutettiin Lahdessa ravintola Iloisessa Kulkijassa 17.12.2006. Haastattelupaikka oli hyvä siinä mielessä, että se on kannattajille tuttu paikka ennen pelejä. Tässä paikassa päästiin hyvin oikeaan tunnelmaan.

Rauhallista paikkaa oli aluksi vaikea löytää, koska paikalla oli enemmän ihmisiä kuin oletimme ja nauhoituksia varten ylimääräinen hälinä oli rajattava mahdollisimman hyvin pois. Kaikki kolme saapuivat paikalle sovittuun aikaan.

Kun alkujännitys hellitti, keskustelu sujui kiitettävästi. Aihealueina ensimmäisessä haastattelussa olivat minä ja fanius, ryhmä ja fanius sekä käsitteet ja tunnusmerkit, jotka kuuluvat kannattamiseen. Kaikki kannattajat olivat tasapuolisesti äänessä.

Reilun tunnin haastattelutuokio tuntui molemmin puolin onnistuneelta. Itse olin tyytyväinen, koska aineistoa sain hyvin ja jatkohaastatteluistakin päästiin jo alustavasti sopimaan.

Ensimmäinen haastattelu toimi ikään kuin tutustumiskertana ja

jatkohaastatteluissa oli tarkoitus päästä syvemmälle aiheisiin, jotka ensimmäisen keskustelun aikana nousivat esiin. Toisen haastattelun tein 21.1.07. Paikkana oli jälleen Lahden Iloinen Kulkija. Valitettavasti yksi kannattajista joutui jäämään viime hetkellä pois, mutta hän lupautui antamaan oman kantansa sähköpostitse.

Toisessa haastattelussa kiinnitin enemmän huomiota yhteisöllisyyteen, mieskulttuuriin ja heidän näkemyksiinsä kannattamisesta yleensä. Toisen haastattelun keskustelunaiheet tulivatkin pitkälti ensimmäisen tapaamisen pohjalta. Keskustelua syntyi hyvin. Vuoropuhelu kannattajien kesken sujui itse asiassa vilkkaammin nyt, kun paikalla oli vain kaksi henkilöä. Keskustelun helpouteen saattoi toki vaikuttaa sekin, että haastateltavat tiesivät, mistä oli kyse. Paikalle tulleet itsekkin tosin totesivat, että on helpompi osallistua keskusteluun pienemmässä porukassa, kun ei ehdi unohtamaan omaa ajatustaan muiden ollessa

äänessä. Itsekin uskalsin lähteä tähän haastatteluun avoimemmin mielin. Tarkoitin tällä sitä, että en suunnitellut keskustelunkulkua niin tiiviisti kuin ensimmäisellä kertaa. Ensimmäiseen haastatteluun varauduin kattavammalla tukikysymyslistalla, siltä varalta, että keskustelua ei synnykään. Toisessa luotin jo siihen, että kannattajat lähtevät keskusteluihin mukaan. Jätin tilaa enemmän vapaalle keskustelulle, mikä osaltaan varmasti edesauttoi haastattelun sujuvaa etenemistä.

Toisen ja kolmannen haastattelun välissä tutustuin ottelujen tunnelmaan katsomossa kannattajien keskellä. Uusi Lahti Cup pelattiin 26.–28.1.07. Kävin seuraamassa perjantain avauspelin tallinnalaista FC Levadiaa vastaan. Peli sinänsä ei tarjonnut suuria käännteitä varsinaisen peliajan päättyessä tilanteessa 0-0. Tämä tulos heijastui suoraan katsomoon. Katsomon vaisuun tunnelmaan vaikutti toki sekin, että Uusi Lahti Cup on ensimmäinen tapahtuma keskellä talvea, jolloin kannattajilla on mahdollisuus tavata toisiaan jalkapallon merkeissä. Olin hieman pettynyt katsomossa vallitsevaan tunnelmaan, vaikka kannattajat valmistelivatkin minua siihen, että kyseessä ei ole kauden kohokohta otteluiden osalta. Ottelun loppupuolella toivoin, että tilanne päättyisi tasan, koska ajattelin rangaistuslaukauskilpailun nostavan enemmän katsojien tunnelmaa. Toiveeni toteutui. Aluksi hyvin pieni kannattajajoukko ympärilläni kasvoi päätybaarin puolelta tulleiden liittyessä joukkoon. Oma joukkue sai hurjat kannustushuudot ja -laulut, kun vastustajat joutuivat kovaäänisen buuauksen kohteeksi.

Pelin kääntyessä Lahden eduksi meteli hallissa yltyi niin kovaksi, että katsomoiden pienimmät alkoivat itkeä. Se ei tosin kuulunut kannattajien yhteislaulun lomasta, jota itsekin jäin kuuntelemaan. Oli mielenkiintoista huomata, kuinka helposti kannattajajoukko lähti lauluihin mukaan. Ei tarvittu kuin yksi sana ja muu ryhmä tiesi heti, mitä kappaletta lauletaan. Tilanne alkoi muistuttaa kansainvälisten pelien ”huutomyräkkää”, tosin mikroskooppisessa koossa. Ottelun alun pettymyksestä huolimatta sain poistua hallilta tyytyväisenä, kun pääsin käytännössä havainnoimaan sitä tunnelmaa, josta tähän asti olin vain kirjoittanut ja lukenut.

Kolmas ja viimeinen haastattelu tehtiin 4.2.07 Iloisessa Kulkijassa. Paikalle pääsivät tällä kertaa kaikki. Keskustelua syntyi huomattavasti enemmän kuin kahdella edellisellä kerralla. Haastattelu venyi huomaamatta puolituntia pidemmäksi kuin kaksi edellistä. Ujous oli viimeistään tässä vaiheessa kokonaan poissa. Haastattelun lähtökohtana käytin muutamia lehtijuttuja ja otsikoita, jotka löysin Etelä-Suomen Sanomien nettilehdestä. Jutuista löytyi mielenkiintoisia ajatuksia ja ilmauksia, jotka liittyivät FCLK:hon. Näihin ilmauksiin kannattajat puolestaan ottivat kantaa. Lehtijutut herättivät sinällään jo paljon keskustelua, mutta otin mukaan myös muutamia erillisiä aiheita, jotka olivat kahdella edellisellä kerralla jääneet kokonaan käsittelemättä.

7.2 Analyysistä kohti tuloksia

Aineiston purkamiseen kului aikaa. Litteroidut tekstit herättivät tunteita ja ajatuksia, joita ei haastattelutilanteessa huomannut. Osa asioista tuntui selkiytyvän, kun ne kuuli uudestaan, mutta osa herätti vastaavasti ristiriitaisia tunteita. Esimerkiksi huligaanikysymys sai haastattelussa paljon keskustelua aikaan. Kannattajat tunnustivat nauhoilla rehellisesti, että tyhmyyksiä tulee tehtyä aina joskus, mutta silti he eivät nähneet toimintansa vastaavan sitä huliganismia, josta ulkomailla puhutaan. Asiaa pohtiessani huomasin, kuinka omat oletukseni ja mielikuvani, jotka ovat peräisin lukemistani lehtijutuista ja kirjallisuudesta, häiritsivät keskittymistäni olennaiseen eli *heidän* vastauksiinsa ja *heidän* näkemyksiinsä keskustelun aiheesta. Tekstin auki kirjoittaminen ja analysointi ajattelematta jalkapallokannattajia koskevia stereotyyppioita oli vaikeaa.

Diskurssianalyysiin tutustuessani otin yhteyttä luokkatoveriini, joka oli omassa tutkimuksessaan jo pidemmällä. Pyysin häneltä selkokielistä kuvausta kyseisestä analyysitavasta, koska lukemani kirjan perusteella en vielä osannut kokonaiskuvaa muodostaa. Vastauksen pohjalta pääsin hieman syvemmälle aiheeseen, mutta päätin siitä huolimatta etsiä vielä lisää kirjallisuutta ajatuksiani tukemaan.

Aineiston läpi käyminen kerta toisensa jälkeen on puuduttavaa, koska välillä tuntui, että tekstistä ei saa enää mitään irti. Valitettavasti se on myös ainoa keino löytää hakemansa. Pitäessäni taukoa aineiston analysoinnin ja tulkinnan aikana totesin, että eivät ne vastaukset itsekseen mieleen nouse. Opinnäytetyön litteroitua aineistoa kertyi noin viisikymmentä sivua. On mahdotonta tehdä järkeviä yhteenvetoja, jos et lue materiaalia toistuvasti ja esitä uusia kysymyksiä tekstille. Tutkimukseen liittyviä ongelmia ilmeni kahden ensimmäisen haastattelun jälkeen. En yrityksistä huolimatta löytänyt litteroidusta aineistosta enää mitään. Siinä vaiheessa laitoin haastatteluista kertyneet tekstit hetkeksi sivuun ja keskityin rakenteellisiin seikkoihin. Hioin kappalejärjestyksiä ja laitoin otsikoita paikalleen. Tapaamiset ohjaavien opettajien kanssa olivat myös suureksi avuksi ja näiden tapaamisten jälkeen sainkin itsestäni eniten irti.

Kun tuli aika kirjata tuloksia, en oikein tiennyt mistä aloittaa. Itselleni kaikki kannattajatoimintaan liittyvät asiat olivat uusia. Aluksi en osannut erotella niistä mitään yksittäisiä asioita, kuten esimerkiksi kannatustoiminnan tunnusmerkkejä. Tutkimukseni tarjoaa kuitenkin haastateltujen näkemyksen ja oman tulkintani aiheesta. Tarkoitus ei ollut löytää mitään absoluuttisia totuuksia, joten painotin lopuksi sellaisia asioita, joista minulla oli jonkinlainen esioletus alussa tai jotka muuten vain yllättivät minut.

8 KANNATTAMISEN KULMAKIVET – LÖYDÖKSET

Seuraavaksi esittelen muutamia löydöksiä, jotka mielestäni kuvastavat parhaiten kannattamisen perusluonnetta, sen intensiivisyyttä ja vakavuutta, jolla kannattajat siihen suhtautuvat. Mukana on laajoja kokonaisuuksia, kuten yhteisöllisyyden merkitys, mutta esittelen myös pienempiä yksityiskohtia, jotka aiheuttivat ajatustenvaihtoa haastatteluissa. Tästä hyvänä esimerkkinä voisi mainita, vaikka kaunan jääkiekkoa kohtaan.

Ennen kuin päästään tuloksiin on kuitenkin syytä pohtia, että mitä kautta tuloksiin on päädytty. Lähdin tekemään tutkimusta täysin kannattamisesta tietämättömänä. Jalkapallokokemukseni rajoittuvat koulun liikuntatunneille ja televisiolähetysiin arvokisoista. Oma urheilutaustani on yleisurheilupainotteinen ja siellä kannattamiskulttuuria ei juuri ole. Kuulun tavallisiin penkkiurheilijoihin tai niin sanottuihin ”glory huntareihin”, koska seuraan televisiosta urheilua laidasta laitaan ja syyllistyn monen muun suomalaisen tapaan siihen, että vasta menestyksen tullessa nostan ääntäni ja heilutan lippua. Täytyy toki myöntää, että yleisurheilu ja nimenomaan pidemmät juoksumatkat ovat itselleni oman lajitaustani myötä olleet lähellä sydäntä ja Jukka Keskisalon upea juoksu Göteborgin EM-kisoissa nosti tunteita normaalia enemmän pintaan, mutta en silti kutsuisi itseäni ”kestävyysjuoksufaniksi” tai ”keskisalofaniksi”.

Minun täytyy myöntää, että minulla oli ennakkoluuloja, jotka perustuivat stereotypioihin, joita media ja yleiset käsitykset olivat tuottaneet. Muusta kun ei ollut tietoa. Täysin pahantekijöinä en kannattajia kuitenkaan missään vaiheessa nähnyt, sillä lähipiiristäni löytyy innokkaita jääkiekon kannattajia. Oman kokemukseni mukaan he ovat ihan tavallisia ihmisiä siinä missä muutkin. Tältä pohjalta katsottuna ennakkokäsitykseni saattavat noudattaa linjaa, jota alan asiantuntijat eivät olisi ajatelleet.

Käsittelin haastattelumateriaalia avoimin mielin. Pyrin työntämään omia ennakkoluulojani sivuun, jotta pystyisin keskittymään siihen, mitä kannattajat itse sanovat. Se oli välillä hankalaa, mutta tämäkin taito kehittyi tutkimuksen edetessä.

Aiheeseen paremmin perehtynyt olisi mitä varmimmin vetänyt samasta aineistosta hyvinkin erilaisia johtopäätöksiä. Jalkapallo tutkimuskohteena tuntuu löytämäni kirjallisuuden perusteella olevan pääosin miesten laji, joten nyt tutkimustuloksiin saadaan ehkä hieman naisellistakin näkökulmaa.

8.1 Laji vastaan yhteisöllisyys

Tekemieni haastatteluiden pohjalta nousi esiin muutamia merkittäviä asioita, jotka kuvaavat kannattajien syvintä olemusta. Yksi erikoisimmista oli se, että yhteisöllisyys, jonka kannattajat nimesivät yhdessä toiminnan lähtökohdaksi, on monessa mielessä tärkeämpää kuin itse jalkapallo. Itse olen oletanut, että kannattajakatsomo on täynnä lajin asiantuntijoita. Harri Heinonenkin (2005, 55) toteaa kirjassaan, että lajia pitää ymmärtää ja osata tulkita, että otteluista pystyy nauttimaan sen kaikissa muodoissaan. Hänen tutkimuksensa käsitteli kaukokannattamista ja tutkimusasetelma on silloin ihan erilainen, kun pystyessä seuraamaan otteluita paikan päällä. Tekemäni haastattelut osoittivat sen, että kannattajan ei tarvitse olla lajiekspertti nauttiakseen jalkapallopeleistä Suomessa ja Lahdessa. Jalkapallopeleli on vain yksi osa sitä kulttuuria; se on syy jonka vuoksi kokoonnutaan yhteen. Ottelun lopputulos kiinnostaa toki kaikkia ja lajin perusteet jokainen kannattaja varmasti tuntee, mutta täällä kannattamiseen kuuluu paljon muutakin kuin pelianalyysiä ja ”kotikatsomovalmentamista”. Kenenkään ei tarvitse olla asiantuntija ja osata kommentoida valmennusjohdon toimia nauttiakseen jalkapallopelien tunnelmasta.

Yhteisöllisyyden tunne on kannattajaryhmissä se tekijä, joka kiehtoo monia kannattajia:

V2: Mulle ennen kaikkea se seura ja sit se yhteisöllisyys, mikä se on et, en mä esimerkiksi tv:stä jaksa silleen hirveesti kattoo jalkapalloa, koska en mä voi sanoa olevani niin iso fudisfani, et mä tietäisin silleen lajin hienouksia tai muita, mut mulle se yhteisöllisyys, et mä näen... tavallaan se tietty porukka on niis peleissä, voin olla sen

matsipäivän tavallaan niitten kanssa ja olla mitä mä oon ja et ei se, koska se peli on tavallaan vain se 90 minuuttia ja sit se on ohi, et sille pelillehän ei voi tehdä mitään, mut kaikki mitä sitä ennen on tapahtunut ja jälkeen niin se on osa myös sitä kulttuuria, mikä mua kiinnostaa paljon enemmän kuin itse sen lajilliset hienoudet sun muut.

Kannattajien yhteisöllisyys korostuu selkeimmin voittojen ja vastaavasti tappioiden yhteydessä. Kannattajaryhmästä saa voimaa voiton yhteydessä ja tarvittaessa saa myös tukea, kun tekee mieli purkaa huonon pelin jälkeistä kiukkua. Kannattajat totesivat, että oikeastaan pelin lopputulos, oli se sitten hyvä tai huono, unohtuu hyvinkin nopeasti. Meno- ja varsinkin paluumatkat ovat sen verran ”värikkäitä”, että pettymykset unohtuvat helposti hyvän porukan ja oluen parissa. Eri asia on sitten Cupin finaalitappiot, jotka tuntuvat aiheuttavan mielipahaa vieläkin.

Yhteisöllisyyden merkittävä asema tässä ryhmässä toisaalta hämmästyttää, koska jäsenet eivät vapaa-ajallaan juurikaan tapaa toisiaan. Osa tuntee toisensa jotain muuta kautta kannattajaryhmän ulkopuolellakin, mutta pääasiassa pelien ja muiden jalkapallotapahtumien ulkopuolella vietetään aikaa muissa ryhmissä. Haastateltavien puheiden kautta saamani käsitys ryhmässä vallitsevasta hyvästä hengestä saa tutkijan pohtimaan, miten tämä yhteisöllisyyden tunne ja yhteishenki voi rajoittua vain näihin rajattuihin tapahtumiin. Kannattajaryhmä tulee niin hyvin toimeen keskenään ja otteluissa tuntuu olevan lähes poikkeuksetta hauskaa yhdessä. Miksi tämä ei toimisi pelikenttien ulkopuolellakin? Mutta toisaalta, jos jalkapallo ja rakkaus FC Lahtea kohtaan on ryhmän ainoita yhdistäviä tekijöitä niin ehkä niin sanottu ”stadionyhteisöllisyys” on toimivin vaihtoehto. Tässä tulee mielestäni jälleen esiin miesten ja naisten välinen ero. Miehet pystyvät ehkä paremmin erottamaan elämäänsä vaikuttavat sidosryhmät; ystävät, kannattajakaverit, työkaverit ja muut toisistaan. Naisilla kaikki heidän arkeensa vaikuttavat ryhmät ovat jollain tapaa yhteyksissä keskenään. Naiset ajattelevat ehkä enemmän tunteella, kun miehet toimivat käytännönläheisemmin selkeitä erotteluja tehden.

V3: Niin vaikkei näit kavereit silleen näkiskää muuten ku näin jalkapalloaiheisesti, mut et ei niin ku silleen ex tempore tuu käytyä kaljalla, mut että se liittyy jotenki aina futikseen niin on siinä kuitenkin tietty se yhteisöllisyys... Mut kyl siin on se tietty, et ei sitä välttämättä yksin jaksais niin hirveesti käydä, mut ku tietää, että siel on aina muutama kaveri mukana niin...

Monesti kannattajaryhmä antaa sen puuttuvan inspiraation tulla peleihin. Osittain kyseessä tuntuu olevan velvollisuuden tunne ryhmää kohtaan, mutta myös se, että pääsee tapaamaan näitä jalkapallokavereita.

8.2 FC Lahti ja FCLK – yhtä suurta perhettä?

Käytin tutkimuksessani tukimateriaalina muutamia lehtikirjoituksia, joista keskustelimme kannattajien kanssa haastatteluiden yhteydessä. Käytin samoja kirjoituksia apuna myös suunnitteluvaiheessa. Suuri osa näistä teksteistä oli luonteeltaan negatiivisia. Ottelumatoilla on sattunut vuosien varrella erilaisia välikohtauksia muun muassa tappeluiden muodossa. Porttikieltojakin on annettu, mutta kannattajat eivät missään nimessä allekirjoita kaikkea, mitä heistä lehdissä on kirjoiteltu.

Negatiivinen julkisuuden pohjalta itselleni muodostui käsitys, että seuralla ei ole minkäänlaista halua toimia yhteistyössä kannattajien kanssa. Yhdessäkin lehtijutussa painotettiin, että seura halusi poistaa kannattajien linkin sivuiltaan ikävien välikohtausten vuoksi. Ajattelin lehtijuttua lukiessani, että se saattoi olla hankala asia kannattajille, kun FC Lahti antoi tämänkaltaisen ”epäluottamuslauseen” sitoutuneimmille tukijoilleen. Haastattelut osoittivatkin käsitykseni vääräksi. Kannattajat eivät näe siinä mitään pahaa, että he toimivat täysin erillään toisistaan. Päinvastoin, heidän mielestään se on pelkästään hyvä asia.

Kannattajat myöntävät, että välikohtauksia on sattunut ja melko varmasti näitä tulee tapahtumaan vastaisuudessakin. Kannattajaryhmällä ei ole erikseen laadittuja sääntöjä siitä, miten esimerkiksi ottelumatkoiilla toimitaan. Otteluita lähtee seuraamaan iso ”äijäporukka” ja sen kaitseminen on käytännössä vaikeaa. Kukin vastaa toimistaan itsenäisesti. Jos käyttäytyminen on jonkun osalta mennyt liian pitkälle, ovat muut kannattajat toki ottaneet asiaan kantaa. Esimerkiksi rasistiset huutelut on saatu melko hyvin karsittua pois, sillä kukaan ei halua rasistin leimaa otsaansa. Kannattajat eivät halua, että seura joutuu kantamaan vastuun kannattajien toimista. He eivät pysty jokaisen yksilön puolesta luvata, että ottelumatkat sujuvat ongelmitta, joten erillään toimiminen on paras ratkaisu. Yhteistyö toisi mukanaan myös omia rajoitteita ja velvoitteita, joita on hyvin hankala noudattaa, kun toiminnassa on mukana runsaasti jäseniä:

V2: ... Niin totta kai semmosta yhteistyötä tehdään koko ajan. Silleki kerroin sit tälle tyypille, ku se on uus mies. Se kysyi et minkälaista yhteistyötä me halutaan, mä sanoin, että ei me haluta minkälaista yhteistyötä, et me ollaan ihan tavallisia seuran ystäviä, ketkä maksaa sen pääsylipun ja käy niis peleissä ettei... kaikkein helpoin on ettei oo minkää näköstä, koska se tavallaan sit tappaa sen toiminnan vapauden, et jos tulee liikaa ohjausta seuralta ja myöski, jos tulee liikaa esimerkiksi taloudellista tukea taikka, totta kai se on paikallaan, mutta se saattaa sit helposti tappaa sen semmosen anarkismin siitä.

VI: Ja sit se hauskuuski. Sitä paitsi me ei voida sille seuralle luvata mitää. Mä oon ihan varma, et joku päivä tulee taas... näkee kannattajalössin kuva on jossain vitun Iltasanomissa sitte taas, jonku ihan tyhjänpäiväsen jutun takia tai ehkä jonku perusteellisen jutun takia. Oli miten oli niin me ei voida luvata niin ku sinänsä mitää. Keväällä käyään, meillä on se me käyään niin ku sen järjestyshenkilöitten kans, jotka nyt enää viittii sitte mennä, niin sellai keskustelu, että miten nyt ens kaudella toimitaan ja ne aina pistää meitä kauemmas jostain siitä vip-katsomosta ja muuta ja

miten toimitaan, et mikä on sallittua mikä ei ja tämmöstä bla-blaata siin käyään, mut ei semmosta virallista. Se olis ihan älytön visio mun mielestä, ei siinä oo mitää järkee...

V2: Kaikkein konkreettisin on se, et me saadaan kausikorteista muutaman kympin alennus. Mä oon periaatteessa ite vähä sitä vastaan, koska tavallaan et me saadaan kausikortti halvemmalla sehän velvottaa meiät pitämään hyvää meininkiä tai kannattamaan, koska jos meitä ei huvita kannattaa niin sillonhan me ollaan hiljaa siellä ja tavallaan sillä ku me ollaan saatu fanikortti alehintaan niin sehän tavallaan velvottaa vähän meitä pitämään siellä meininkiä ja se on jo sitä, että se tappaa sen luovuuden siit toiminnasta, jos meille maksetaan siitä tavallaan, että me pidetään sitä meininkiä.

Keskusteluyhteys seuraan on kuitenkin sen verran hyvä, että palaute kulkee suuntaan ja toiseen. Kannattajat ovat sitä mieltä, että myös negatiivisen palautteenanto kuuluu asiaan. Joku voi ajatella toisin, mutta eikö niin sanota, että seura kuuluu kannattajilleen?

VI: Et mä en tiedä me ei ehkä olla hyviä kannattajia siinä mielessä, tai faneja, että mehän niin ku aika paljon niitten pelaajien selkään tai seuran selkään, jos me ollaan tyytymättömiä johonki. Mun mielestä meillä on oikeus niin ku osottaa se tyytymättömyys ja se tulee joskus, no se tulee milloin enemmän ja milloin vähemmän rakentavaan sävyyn... Mut mä oon ihan niin ku ylpee siitä, että me niin ku, ettei se oo aina sitä jee-jee –meininkiä ja hiphurraa. Mä oon ihan tyytyväinen, et nää jätkät on silleen osaa arvostellakin sit myös. Mun mielestä se kuuluu tähän touhuun yhtä paljon kuin se joukkueen takana oleminen.

Kannattajat haluavat säädellä omaa toimintaansa joka osa-alueella: he eivät halua ohjailua seuran taholta, mutta eivät myöskään halua aiheuttaa ongelmia heille omalla toiminnallaan. Tämä mahdollistuu toimimalla omana yksikkönään eikä se

vaikuta kannattajien panokseen yhtään. Kannattajaryhmä toimii siis pykälien ja käytännön valossa erillään seurasta, vaikka se muuten kuuluu olennaisena osana jokaisen kannattajan elämään. Kuten haastattelemani henkilöt useaan otteeseen painottivat: he seuraavat nimenomaan joukkuettaan eli FC Lahtea eivätkä niinkään jalkapalloa.

8.3 Faniusko huumetta?

Kannattajat, joiden kanssa haastattelut tein, ovat olleet toiminnassa mukana jo pitkään. Kaksi heistä kuuluu ihan ensimmäisiin, jotka lähtivät stadionille äänihuuliaan uuvuttamaan kolmannenkin liittyessä muutaman vuoden jälkeen mukaan. Menestystä ei ole tullut kovasta uurastuksesta huolimatta, mutta joukkuetta ei ole hylätty huonoinakaan päivinä. Uupumus valtaa joskus kannattajankin. Kymmeneen vuoteen mahtuu monta turhaa reissua toiselle puolelle Suomea ja tärkeiden pelien jälkeen on jouduttu juomaan tappion karvasta ja välillä liiankin tuttua lientä. Joukkueen hylkääminen ja kannatustoiminnasta luopuminen ei tule siitä huolimatta mieleenkään, mutta välillä on jouduttu sellaisenkin kysymysten eteen, että jos vaikka vähän hellittäisin. Kysymykseen haluaisitteko olla enemmän toiminnassa mukana, sain yhdeltä haastateltavista seuraavan vastauksen:

VI: Tää nyt on ollu niin täyspainoista tää touhu, et mä en niin ku tiedä miten mä voisin osallistua tähän enemmän. Ennemmin se on jo pikkasen toisinpäin, et oon kohta kymmenen vuotta täysillä ollu täs mukana, et välillä on joutunu miettimään sitä, että jos mä vähän niin ku vähentäisin.

Työ, opiskelu ja muut velvoitteet tuovat tietysti oman taakkansa kannattajillekin. FCLK:n parissa vietetty aika on pois muilta ja taas päinvastoin. Välillä kannattajien pitää pysähtyä miettimään tärkeysjärjestyksiä:

VI: Täytyy sanoa, mitä toi X äsken sano, että eihän ihan niin ku viime kesänä en ihan jaksanu ihan älyttömämpiä vierasreissuja tehdä, vaikka kuinka ois sunnuntaina tai muuten näin vapaapäivä. En viitti lähteä mihinkää ihan satojen kilometrien päähän tyhjäänpäiväisen ottelun takia, jolla ei mitää painoarvoa oo, että joskus ne tuli periaatteessa kaikki käytyä mihin vähänkää pääsi et ei väliä missä se peli oli, mutta täytyy vähän kattoo uhraako harvan vapaapäivän siihen et lähtee niin ku istumaan tuntikausii autossa ja kattoo sit jossain kaatosateeseen ku 0-0 peli, jolla ei oo mitään merkitystä muutenkaa. Sitä joutuu tietysti vähän miettiin, että joskus vapaa-aika voi jäädä, niin ku kesällä nytkin, liian vähälle. Sitte että se jalkapallo vie niin ku ihan liian kanssa aikaa.

FC Lahti ja FCLK on kuitenkin löytänyt paikkansa jokaisen kannattajan elämästä. Kannattajatoiminnasta kokonaan luopuminen on mahdotonta. Sen vähentäminenäkään ei ihan helposti onnistu. Huono omatunto ja velvollisuudentunne nousevat esiin tilanteissa, joissa kotiin jäänti käy mielessä. Melkein voisi sanoa, että kannattajat kärsivät vieroitusoireista, jos joutuvat jäämään kotiin.

VI: Niin se on omanlaistaan, vaikkei puhutakaan mistään huumeista tai...Mua vetää tää touhu niin ku puoleensa. ... Sittenkin, kun se peli pelataan siellä jossain kuudessa ja ja... kyl se on niin ku inhottavaa olla kotona sillä hetkellä. Se on inhottava olla kotona, se tuntuu pahalta suorastaan olla kotona.

V3: Ite oon huomannu kans sen, et tuntee niin ku syyllisyyttä, että okei ollaan sijoilla 6-8 pelattiin loput kaheksan pelii ihan miten tahansa ja sit peli on jossain Vaasassa tai pidemmällä, et kyl sitä sit rupee miettiin, et no meenkö mä sit töihin seuraavana päivänä niin väsyneenä vai en ja sit sitä rupee keksiin tekosyitä ja jää loppujen lopuksi himaan ja sit istuu ja tuijottaa sitä teksti-tv:tä ja siin on tosiaan, et tapahtuuko siel jotain vai ei, että ite jäin yhdestä Kuopion

reissusta pois, mis olisin tahtonu niin ku jälkeenpäin olla mukana niin kyl noi kaikki tollaset justiin, et jälkeenpäin siitä on turha naukua, kun et ollu paikalla.

Kannattaminen on erittäin tärkeä asia kannattajille. Se kulkee luonnollisesti mukana, mihin tahansa he menevätkin. Siitä ei kukaan halua vapaaehtoisesti luopua. Vieraspelista voi jäädä pois, jos on hyvä syy, mutta kotipeleissä on ehdottomasti oltava paikalla. Tiukka kuri tässä asiassa välittyy muun muassa seuraavasta kommentista, jonka sain vastaukseksi kysyessäni hyvää syytä jäädä kotipeleistä pois.

V3: No ehkä joku sairaalanpeti tosiaan, et sielt ei niin ku päästetä pois, mut ei niin ku muuten. Onhan sitä välillä ollu kipeenä ja muut, niin se on ku pukee vähä enemmän päälle sitte jos on alku- tai loppukesä, mutta eihän kesällä kukaa sairasta herran jestas niin paljoo. Tai jos nyt rekan alle jää niin se on ihan hyvä syy olla pois.

Seuran ei ainakaan kuulemani perusteella tarvitse pelätä kannustuksen loppumista. Seurauskollisuus kuuluu todellisten kannattajien tunnusmerkkeihin. Jos ”väriä” vaihtaa kaudesta toiseen, ei voida puhua tosifaneista. Vaikka pelaajat vaihtuvat, kannattajat jäävät.

Useimmat ihmiset tahtovat käyttää koululta ja töiltä jäävän vapaa-aikansa rentoutumiseen ja itsestään huolehtimiseen. Kannattajat eivät tästä pääse nauttimaan, sillä kuulemani perusteella sen voisi sanoa olevan melko stressaavaa toimintaa. Ottelumatkat ovat tuottaneet niin fyysistä kuin henkistä kipua. Siitä merkkinä ovat monet selittämättömät mustelmat, joita kannattajat ovat saaneet laskea tiukkojen pelien jälkeen ja pahanolon tunne, joka valtaa hävittyjen taistojen jälkeen. Kannattajat myöntävätkin, että ei jalkapallokatsomossa voi kovin rennosti olla. Muuta urheilua kannattajat voivat seurata rentoutumismielessä ja he vertasivatkin sitä elokuvissa käyntiin. Jalkapallon seuraaminen on heille kuitenkin stressaavaa. Vaikka kannattajan valitsema elämäntapa tuo mukanaan niitä tuskan

hetkiä, on vastapainona paljon hyvääkin: tiivis porukka, jännityksen tuoma kutkutus ja aina niin ihanat voitonhetket.

8.4 ”Jääkiekkokauna”

Lahti on kaupunki, jolla on kotimaan liigassa edustusjoukkue niin jalkapallossa, koripallossa kuin jääkiekossakin. Jääkiekko on lajeista Lahdessa kuitenkin ehkä merkittävin. Jääkiekko on ollut Suomessa suosittua jalkapallon tapaan niin harrastuksena kuin viihteenäkin. Jääkiekon suosio perustuu muun muassa siihen yhteen maailmanmestaruuteen, jota juhlittiin vuonna 1995. FCLK:n jäsenet ovat realistisia ja tiedostavat kaikkien joukkueiden kilpailevan samoista rahoista. Siksi jääkiekko ei ole suosittua todellisten kannattajien joukossa, jotka haluavat luonnollisesti lisää sponsorirahoja omalle suosikilleen. Vastarintaa lajia kohtaan aiheuttaa myös se, että jääkiekon parissa kannattaminen ei ole kohdannut yhtä suurta vastustusta kannattajien mielestä.

VI: Sit se on aina vähä kaksnaamasta, ja jos mä haluaisin niin kukaan kiekkokortin jättää mieluummin kokonaan käyttämättä, mut et onhan siel niin ku ihan hyvin paljon semmosta niin ku mikä taas sitte meidän hommassa nähään huonona, että siihen ei vain olla totuttu ja ottaa aikansa ennen ku niin ku enemmän hyväksytään tai ollaan hyväksymättä, että eihän noista koskaan tiedä, mutta...

V2: Hyvä vertauskuva mun mielestä on esimerkiksi tää Pelicansin pelissä tapahtu pahoinpitely niin eihän siinä syytetty Pelicansin fan clubia vaan siinä nimenomaan sanottiin, että nämä kannattajat eivät kuulu Pelicansin fan clubiin. Että miksei tässä meidän tapauksessa kerrottu, että nämä henkilöt eivät olleet maksaneet FCLK:n jäsenmaksua. Että semmosta, tavallaan meistä tehdään semmonen yks massa, eihän Pelicansin peleissä huutavista ihmisistä tehdä sellaista yhtä massaa.

Jääkiekko ja lajin kannattajat nauttivat haastateltavien mielestä etuoikeutetusta asemasta. Ovathan jääkiekkokannattajatkin olleet lehdissä ja otsikoissa, mutta suhtautuminen heihin on kannattajien mielestä aivan eri luokkaa. Seuraavaa kommenttia edelsi keskustelu lehtijutusta, jossa kannattajien kielenkäyttöä ja huutelua katsomossa moitittiin:

V3: No mulla nyt ainaki tulee mieleen tossa, että se saattaa olla se sama kirjoittaja, se haukku eka meidät lyttyyn ja sit se kirjoittaa perään lätkäkatsomoista, kuin on hienoo Hämeenlinnassa, ku on ihan sikakatsomo, että siel huudetaan ja tehdään vastustajan olo tiukaks...

Tosi asia on se, kuten kannattajat itsekkin ilmaisivat, että Suomessa ei olla vielä totuttu siihen, että jalkapallokatsomoissa pidetään ääntä. Europeleissä kannattajien melöinti kuuluu selostajan puheenkin läpi kotisohville, mutta jostain syystä Suomessa tätä ei vielä hyväksytä:

V2: Se on ristiriitaista, et aina ihailaan Englannin liigaa ja englantilaista jalkapallokulttuuria, sit ku se sama tavallaan rantautuu Suomeen niin se on huono asia ja se ottaa aikaa, että ehkä me ollaan sitä sukupolvee, mikä sit joskus kahenkymmenen vuoden päästä osaa sanoa, että tää kuuluu tänne, että me joskus tuotiin tää tänne.

Jalkapalloa ja jääkiekkoa on molempia pelattu ja seurattu vuosia. Kannattajien näkemys siitä, että jääkiekkokannattajat hyväksytään, mutta heitä ei, perustuu siihen, että mediassa jalkapallokannattajia on ”nokittu” enemmän. Käytännössä ihmisten suhtautuminen ei varmaankaan juuri poikkea, oli kyseessä sitten kumman lajin kannattaja tahansa. Jalkapallofanit ovat nousseet pinnalle viimeisimpänä ja ehkä tästä syystä he ovat saaneet palstatilaa enemmän.

8.5 Toivottu vai ei-toivottu vieras?

Vaikka FCLK on saanut paljon huomiota lehtien uutisoinnissa välikohtausten vuoksi, ei palaute ole ollut pelkästään negatiivista. Uusi Lahti Cupin jälkeen, jossa itsekin olin paikalla, kannattajilta vaadittiin äänekkäämpää kannattamista. Valituksista huolimatta on myös niitä, jotka odottavat kannattajien lauluja ja kannustushuutoja. Urheilukatsomo ja kannattajien äänenkäyttö liittyvät yhteen, vaikka joku voi väittää muutakin. Miltä olisivat pituushyppääjä Tommi Evilän pronssijuhlat Helsingin MM-kilpailuissa tuntuneet, jos koko stadion ei olisi mylvinyt mukana? Tai miten vuoden 1995 jääkiekon maailmanmestaruus olisi jäänyt mieleen, jos koko katsomo olisi istunut hiljaa? Kannattajat ovat kohdanneet suurinta vastustusta omassa kotikatsomossaan. Sen vuoksi he toteuttivat oman ”äännettömän” mielenosoituksensa.

V3: En mä siis tiää muuten ku sen, että tota tos oli yks järjestysmies, mikä ei pitäny mistää meidän tavasta ja sitte Kisapuistossa päätettiin, et ollaan eka puolisko hiljaa ja vedetään toisella puoliskolla sitte kahen jakson edestä niin kyl sen niin ku huomasi siin vaihees sit seuraki tajus, että on menny ehkä kyseinen mies liian pitkälle, että ku se syytti toisii haukkumisesta ja kaveri oli ollu esimerkiksi Englannissa niin kyl se tuntuu vähä, että se niin ku häiritsee. Kyl sen niin ku siit huomaa, että kyllä se on niin ku huomattu, että joku pitää ääntä. Et sitte se puuttuminen niin ku säväyttiki, että kyl nyt siin mieles.

Katsomossa on paljon niitä ihmisiä, jotka eivät uskalla tai halua kannustaa joukkuettaan äänekkäästi. He luottavatkin siihen, että FCLK:sta ääntä lähtee:

*VI: Se kuuluu... sä tuut FC Lahen matsiin niin saat pakettiin meivät kannattajat siinä sitte, et se varmaan pidetään itsestään selvyytenä, et sillon niin ku oltiin hiljaa ja mä en muuten ollu siinäkää matsissa, että mun uskottavuus alkaa niin ku ehkä rapista tässä (**naurua**) niin tota eikö siinä kumminki tullu semmosta palautetta sen ekan jakson*

aikana, että pitäis pitää vähän ääntä, että mites te ootte nyt noin hiljaa, et pitäishän nyt kannattajien pitää ja toisaalta, et tuli sielt suusta mitä hyvänsä niin meiät saa niin ku siihen pääsylipun hinnalla, se kuuluu FC Lahen ottelupakettiin, että ollaan sitte mitä mieltä siitä miten nyt menikää, mut et se möykkä kuuluu siihen hintaan ja tiedetään missä me oot, että jos haluaa niin ku tulla lähelle sitä niin voi tulla ja jos haluaa, ei välitä siitä niinkää niin kannattaa mennä kauemmaks istumaan, että kyllä noinki isolla stadionilla on tilaa.

9 POHDINTA

Tarkoitukseni oli tutustua kannattamiseen ilmiönä, kun lähdin tutkimusta tekemään. Seuraavaksi tiivistän kannattamisen ja nimenomaan FCLK:n ”ytimen”, miten sen opin tutkimuksen aikana näkemään.

VI: ...mä käytän paljon mieluummin niin ku kannattaja-sanaa meijän porukasta tai ittestäniki, et fanista tulee enemmänki mieleen, et jollain Antti Tuiskulla on faneja tai Espoon Hongalla tai tämmösii et se liittyy vähä niin ku semmoseen pikkasen enemmän keskenkasvusuuteen tai et niin ku ei osata kritisoida mitään, et on semmosta hauska hauskaa koko aika.

Tarkoitukseni oli tutkimusta aloittaessani päästä tutustumaan pesunkestäviin kannattajiin ja ajattelin heti, että paras mahdollinen paikka, mistä näitä lähtisin etsimään olisi FC Lahden kuuluisa kannattajaryhmä FCLK. Yllä oleva lausahduskin kuvaa omalla tavallaan sitä vakavuutta, millä toimintaan porukassa suhtaudutaan: se ei ole pelkästään hauskanpitoa! Lisäksi he ovat tarkkoja siitä, mihin heidät samaistetaan; he eivät halua kuulua samaan kategoriaan nuorison suosikin Antti Tuiskun kanssa, vaan heillä on oma ”äjäkastinsa”. He haluavat ikään kuin osoittaa, että pojista on kasvanut miehiä. Jos astuu FCLK:n toimintaan mukaan, turha ”sinisilmäisyys” ja ”lapsen kengät” on jätettävä kotiin.

Kannattamistutkimukset, joihin enimmäkseen tutustuin, kohdistuivat pääasiassa ulkomaille, nimenomaan Englantiin, koska siellä ilmiöllä on pitkä ja rikas historia. Suomalaistutkijoillekin ulkomaiset sarjat ovat tarjonneet enemmän tutkimuksen kohteita. Esimerkiksi Harri Heinonen (1999 & 2005) tutustui aiheeseen kaukokannattajan näkökulmasta. Kaukokannattajalla tarkoitan henkilöä, joka kannattaa ulkomaista joukkuetta, joka pääsee seuraamaan suosikkinsa otteluita pääsääntöisesti television välityksellä. Heinonen esittelee Evertonin suomalaisia kannattajia ja heidän toimintaansa. Sen sijaan kotimaiseen liigajalkapalloon ja sen kannattajiin ei juurikaan ole kiinnitetty huomiota tutkimusten valossa. Kannattajuus on ilmiönä kiinnostava ja ajankohtainen tutkimuksen kohde, koska

tänä päivänä kaikilla veikkausliigajoukkueilla on jonkinlaista kannatustoimintaa. Viimeisen vuosikymmenen aikana on tapahtunut paljon kehitystä kannattajaryhmien suhteen. Suomen parasta kannattajaryhmää on nykyään vaikea määrittellä. Ennen titteli kuului selvästi FCLK:lle, mutta kilpailijoita on viime vuosina tullut lisää.

Suomalaisia kuvataan usein kansana, joka on hyvin sulkeutunut. Bussissa ei uskalleta puhua viereen istuvalle muukalaiselle. Massasta ei haluta erottua, vaan mieluummin ollaan vai. Jalkapallokatsomostakin tällaisia katsojia varmasti löytyy. On myös ihmisiä, jotka haluavat hetkeksi unohtaa käyttäytymistään säätelevät omat ja niin sanotut yleisesti hyväksytyt rajoitukset. Kannattajaryhmä antaa monelle sen ”kanavan”, jonka kautta kannattaja uskaltaa päästä tunteet valloilleen. Kaikki eivät välttämättä edes tarvitse ryhmän tukea, mutta ainakin se tuntuu madaltavan kynnystä avautua. Haastatteluissa yksi kannattajista ilmaisi asian niin, että ennen FCLK:ta sai pelätä hulluksi leimaamista, kun jalkapallokatsomossa huusi tai tuuletti poikkeuksellisen voimakkaasti. Enää asia ei kuitenkaan vaivaa kyseistä kannattajaa, sillä nyt ympärillä on muitakin samanhenkisiä ihmisiä. Yksittäiset tuulettajat ja huutelijat herättävät huomiota, mutta kun on suuri ryhmä ympärillä kukaan ei tule sormella osoittamaan. Luopumalla toimintaa rajoittavista säännöistä edes hetkeksi, erotutaan siitä harmaasta massasta, johon suomalaiset usein sijoitetaan. Samalla liitytään toiseen värikkäämpään joukkoon. Kannattajat eivät välttämättä halua yksilöinä erottua, mutta ryhmän voimin pyritään saamaan aikaan muutosta ihmisten suhtautumistavassa kannattajiin.

Kannattajat haluavat tuoda suomalaiset lähemmäs englantilaista riehakasta jalkapallokannatusta ja poiketa tällä tavalla normaalista hillitystä katsomokäyttäytymisestä. He tuovat tavoitteensa esiin näkyvillä edesottamuksillaan, jotka ovat herättäneet usein keskustelua. He eivät ole vielä päässeet tavoitteeseensa, joka on täysi katsomo ja korvia huumaava kannattaminen englantilaiseen tapaan. Jalkapallokatsomoissa on kuitenkin havaittavissa entistä enemmän elonmerkkejä kuin vuosikymmen sitten.

FC Lahden kannattajat näkyvät ja kuuluvat ollessaan liikkeellä. Se on heidän tarkoituskin. Heidän toimintansa ei kaikkia miellytä, mutta eivät he kuulukaan omien sanojensa mukaan mihinkään ”marttakerhoon”. Peruskulttuuri ryhmässä on sellainen, että jarrua ei pidetä pohjassa eikä anteeksi pyydellä. Ryhmä on sen näköinen kuin sen jäsenetkin. He ovat ylpeitä siitä. Edes negatiivinen media ei ole horjuttanut FCLK:n uskoa itseensä ja toimintaansa. Luulen, että juuri periksi antamattomuus on vaikuttanut siihen, että suhtautuminen kannattajiin on hieman kevyempää nykyään. Suuri yleisö on tullut siihen tulokseen, että eivät kannattajat haukkumalla lähde pois. Osa on oppinut ehkä jopa pitämään Lahti-lauluista, jotka kajahtavat ilmoille, kun monikymmenpäinen miesjoukko avaa suunsa joukkueen tehdessä maalin.

FCLK:n tapa toimia ja kannustaa ei välttämättä sovi kaikille, mutta heille se on ainoa ja oikea tapa. FC Lahden kannattajat eivät pyri pelkästään miellyttämään ja kannustamaan seuraansa eteenpäin, vaan tarpeen tullen he uskaltavat myös kritisoida FC Lahden toimintaa. Näin amatööri-kannattajan silmin voisi luulla, että omaa joukkuetta katsottaisiin sinisin silmin pelkkää ihailua uhkuen. Seura kuuluu kuitenkin kannattajille, kuten Heinonen (2005, 79) kirjassaan toteaa. ”Omistajan” asemassa, kannattajilla on myös oikeus kritisoida ja antaa palautetta. Sen, että pystyy näkemään myös vikoja omassa suosikissaan, voisi nähdä olevan yksi todellisen kannattajan olennaisista tunnusmerkeistä. Kannattajat osaavat arvioida omienkin toimintaa kriittisesti ja antaa rakentavaa palautetta perusteluineen. Monilla kannattajista on usean vuoden asiantuntemus perustelujensa lähtökohtana, joten heidän puheenvuoronsa ovat varmasti vartenotettavia.

Kannattamista on ehkä vaikea nähdä tavoitteellisena, eteenpäin pyrkivänä toimintana ainakin sivustaseuraajan silmin. Tämä osoittautui kuitenkin vääräksi oletukseksi. FC Lahden otteluiden seuraaminen on heidän kannattajilleen vakava asia. Se on paljon muutakin kuin vain katsomossa huutamista ja tuopin ääressä istumista. He haluavat nostaa tunnelmaa katsomossakin ja ennen kaikkea kentällä pelaavien suosikkiensa joukossa. Yhdessähän vastustajaa aina lähdetään ”kaatamaan”!

Kannattajien mieltä askarruttaa moni asia. He ovat aidosti huolestuneita siitä, että katsomon penkit eivät täyty. Tunnelman lisäksi pienet katsojamäärät vaikuttavat seuran taloudellisiin resursseihin. Huippu-urheilu pyörii kuitenkin rahan voimin ja tulosta on vaikea tehdä ilman henkilö- ja taloudellisia resursseja. Seuran ohella se askarruttaa luonnollisesti myös kannattajia. Kannattajille seura on kaikki kaikessa. Vastaavasti seuraa ei olisi, elleivät kannattajat sitä pitäisi pystyssä. FCLK ei aio vain seurata sivusta mitä lahtelaiselle jalkapallolle tulevaisuudessa tapahtuu, vaan he tahtovat olla eturintamassa kehittämässä sen toimintaa. Haastattelemieni kannattajien, ja FCLK:n yhteinen tavoite onkin saada katsomoihin lisää katsojia. Katsomoon ja FCLK:n toimintaan halutaan lisää ”huutosakkia”, tosimelellä mukanaolijoita ja myös niitä tavallisia katsojia, jotka tuovat seuralle rahaa. Kehitteillä on muun muassa ”Young boys” -hanke, jonka tarkoitus on innostaa lisää nuoria mukaan kannatustoimintaan. Sellaistakin kehittämisideaa suunniteltiin haastatteluissa, että mikään ei estä perustamasta toista kannattajaryhmää, jos FCLK:n toiminta ei miellytä. Ryhmät toimisivat erillään mutta kuitenkin saman päämäärän ohjaamina. Kannattajille ei riitä, että joukkue nousee Suomen huipulle, vaan FCLK:n tavoite on olla niin ikään paras kannattajaryhmä:

V2: ... pari viime kautta on ollu vähä kritiikkiä, et me ei olla enää Suomen parhaita tai äänekkäimpiä, toivoisin et voitais suvereenisti ens kauden jälkeen sanoa, että me ollaan Suomen paras, meillä on Suomen paras kotikannatus ja vieraskannatus ja kenelläkää ei oo siihen mitään vastaansanomista.

10 OMAN TYÖN ARVIOINTI

Valitessani aiheen, josta en tiennyt mitään, varmaa oli ainoastaan se, että tulen varmasti oppimaan jotain uutta. Koin työn tekemisen mielekkääksi ehkä juuri siitä syystä, että pääsin tutustumaan täysin tuntemattomaan aiheeseen. Kiinnostus aihetta kohtaan lähti kotoa, jossa olen hyvin läheltä seurannut yhden kannattajan edesottamuksia.

Jälkeenpäin ajateltuna olisi ollut varmasti helpompaa, jos olisin lähtenyt matkaan selvät tutkimusongelmat mielessäni kuten jo luvussa 4.1 mainitsin. Nyt kun materiaalia tuli paljon, koin välillä ongelmalliseksi löytää ne johtolangat, joita lähteä seuraamaan tutkimusprosessissa. Olisin halunnut analysoida vähän kaikkea. Rajaus oli kuitenkin tehtävä ja suuntasin sen mielestäni kiinnostavimpiin ja eniten kannattajiin vedonneisiin aiheisiin.

Haastattelut olisi ollut parempi nauhoittaa videolle, koska nauhurin kanssa työskentely kävi välillä ongelmalliseksi. Kävin etsimässä kasetteja kolmesta eri liikkeestä ja viimeisestä käymästäni kaupasta niitä löytyi. Pituudeltaan löytyneet kasetit olivat vain kolmenkymmenen minuutin mittaisia. Olemassa on 60 ja 90 minuutin mittaisia kasettejakin, mutta kyseisestä liikkeestä ei muita löytynyt. Äänenlaatuakaan ei ollut paras mahdollinen. Keskityin haastattelujen aikana siihen, että liikuttelin nauhuria haastateltavalta toiselle tai sitten seurasin tarkasti, milloin kasetti pitää kääntää. Ensimmäisessä haastattelussa kävikin niin, että huomasin vasta erään vilkkaan keskustelutuokion jälkeen kasetin loppuneen ja sen jälkeen kiinnitin liikaakin huomiota tekniseen puoleen. Videoiden kanssa olisi ollut toisaalta oma järjestämisensä. Koska haastatteluissa ei ollut alun alkaenkaan tarkoitus kiinnittää huomiota muuhun kuin puheeseen, päädyin tekemään kaikki haastattelut nauhurilla.

Tekniset ongelmat ovat kuitenkin vain sivuseikka. Ongelmallisinta itse tutkimusprosessissa oli diskurssianalyysin soveltaminen käytäntöön. Tutustuin analyysimenetelmään huolellisesti ja opin ymmärtämään sen toimintaperiaatteet mielestäni hyvin. Ongelmia tuli siinä vaiheessa, kun pyrin liittämään sen

käytäntöön. Koin, että menetelmä ei ehkä sopinut tutkimukseeni niin hyvin kuin aluksi ajattelin. Analysoin liikaa sitä mitä sanottiin, enkä sitä miten se sanottiin, mikä puolestaan on yksi diskurssianalyysin tärkeimmistä ohjenuorista. Tein mielestäni enemmän sisällön analyysiä kuin diskurssianalyysiä.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ongelmia tuottaa usein analyysin, tulosten, teorian ja pohdinnan jäsentely. Tämä osoittautui hankalaksi tässäkin tutkimuksessa. Tutkimukseni rakenne poikkeaa normaalista osittain juuri jäsentelyn vaikeuden vuoksi. Välillä tulokset, teoria ja pohdinta ovat ikään kuin päällekkäin. Eri osioiden sekoittuminen keskenään ei mielestäni ole kuitenkaan ongelma, sillä pysyn johdonmukaisesti valitsemassani tyyliässä alusta loppuun asti.

Olen tyytyväinen siihen, että tutkimuksen aikana nousi sellaisiakin asioita, joita en osannut odottaakaan. Ennen kuin tutkimusprosessi alkoi, mielessäni oli tiettyjä aiheita, jotka oletin nousevan esiin. Siksi olenkin tyytyväinen, että yllätyksiäkin ilmeni. Esimerkkinä voisi mainita kannattajien vankan kannan siitä, että liiallinen yhteistyö seuran kanssa on enemmän huono kuin hyvä asia. Minua hämmästytti varsinkin kannatustoiminnan tavoitteellisuus, sillä ajattelin sen olevan vain katsomossa huutamista ja tuulettamista. En osannut odottaakaan, että kannattajilla on suunnitelmia toiminnan kehittämiseksi.

Kannatuskulttuuri tulee varmasti kasvamaan ja muuttumaan lähivuosina ja se tarjoaa paljon tutkimusmahdollisuuksia. Esimerkiksi isommalla tutkijaryhmällä olisi mielenkiintoista toteuttaa tutkimus, jonka kohderyhmänä olisi useamman seuran kannattajaryhmiä, jolloin tulokset olisivat paremmin yleistettävissä.

LÄHTEET

Kirjallisuus

- Aaltola, J. ja Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin – metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. PS-kustannus, Jyväskylä.
- Aaltola, J. ja Valli, R. 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. PS-kustannus, Jyväskylä.
- Aho, S. ja Laine, K. 1997. Minä ja muut. Otava, Keuruu.
- Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. Vastapaino, Jyväskylä.
- Brown, A. 1998. Fanatics. Power, Identity and Fandom in Football. Routledge, London.
- Giulianotti, R., Bonney, N. ja Hepworth, M. 1994. Football, violence and social identity. Routledge, London.
- Heinonen, H. 1999. You'll never walk alone. Jyväskylän yliopisto.
- Heinonen, H. 2004. Urheilun yleisöt ja fanit elämysyhteiskunnassa: käsitteellisiä pelivälineitä. Liikunta ja tiede –lehti 6/2004, 96–99.
- Heinonen, H. 2005. Jalkapallon lumo. Atena Kustannus Oy, Jyväskylä.
- Hirsjärvi S. ja Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu – Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Yliopistopaino, Helsinki.
- Ismail, A., Holvas, J., Kemppinen P. ja Vakkila, J. 1997. Ihmeellinen jalkapallo – pelien kuningas. Kannustusvalmennus P & K Oy, Vantaa.
- Kuper, S. 2000. Matka pallon ympäri. Kustannusosakeyhtiö Nemo, Jyväskylä.

- Kvale S. 1996. InterViews – An introduction to qualitative research interviewing. Sage Publications, Thousand Oaks.
- Rasila, S. ja Salasuo, J. 2002. Tapaustutkimus jalkapallon Suomen cupin finaalista Tampereella 2001. Jyväskylän yliopisto.
- Redhead, S. 1997. Post-fandom and the Millennial Blues. The transformation of Soccer Culture. Routledge, London.
- Ruusuvuori, J. ja Tiittula, L. 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Vastapaino, Jyväskylä.
- Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Tammi, Helsinki.
- Virtanen, J. 2004. Kokonainen mies. Kirjapaja Oy, Helsinki.
- Tiihonen, A. 1993. Urheilijaksi, sankariksi, mieheksi? HS 28.11.1993

Internet

- ESS. 2005a [verkkajulkaisu]. FC Lahden kannattajat otsikoissa. [viitattu 4.2.2007]
Saattavissa: <http://www.ess.fi>
- ESS. 2005b [verkkajulkaisu]. Pallo hukassa, pullo ei. [viitattu 4.2.2007]
Saattavissa: <http://www.ess.fi>
- ESS. 2005c [verkkajulkaisu]. Kommentti: Tule ja näe hurjamaainen FCLK-show! [viitattu 4.2.2007] Saattavissa: <http://www.ess.fi>
- FC Lahden kannattajat. 2006 [verkkajulkaisu] Info. [viitattu 20.12.2006]
Saattavissa: <http://cgi.edu.lahti.fi/~fclk/info.cgi>
- Godenhjelm, P. 1998. [verkkajulkaisu] Fanin samastuminen suosikkijoukkueeseen ja suosikkipelaajaan. [viitattu 15.11.2006]
Saattavilla: <http://www.helsinki.fi/lehdet/tiedevinkki/tv598.html>

Lahtifani 1/2001. [verkkajulkaisu]. FCLK:n sanakirja. [viitattu 20.12.2006]

Saatavissa: <http://cgi.edu.lahti.fi/~fclk/artikkeli.cgi?14.dat>

PAFTAH 2005 [verkkajulkaisu]. Suomi Euroopan neuvoston

katsomoturvallisuussopimuksen toteuttajana –raportti. [viitattu 10.2.2007] Saatavissa:

http://www.paftah.net/download/national_reports/finland_fi.pdf

Wikipedia 2006 [verkkajulkaisu] Jalkapallon maailmanmestaruuskilpailut 2006.

[viitattu 5.10.2006] Saatavilla:

http://fi.wikipedia.org/wiki/Jalkapallon_maailmanmestaruuskilpailut_2006

Wikipedia 2006 [verkkajulkaisu] Huliganismi. [viitattu 29.12.2006] Saatavilla:

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Huliganismi>

LIITE 1: Haastattelurunko kannattajatutkimusta varten 17.12.2006

Haastattelurunko**FANIUS****MINÄ & FANIUS**

- mistä alkoi/miten?
- kuinka aktiivista?
- FC Lahti – miksi?
- onko muita suosikkeja?
- millainen fani olet?
- näkykö kannattaminen muussa elämässä?
- kannattajauran kohokohtia/pettymyksiä
- miten valmistaudutte peliin

RYHMÄ & FANIUS

- millaisia kannattajia teidän faniporukassa on?
- onko ryhmän sisällä omia alakulttuureja, vai ollaanko yhtä perhettä?
 - yksin vai ryhmässä?
- ryhmän välinen yhteydenpito ja yhteistoiminta
 - millainen on FCLK?
- jatkuuko jälipeli voiton/tappion jälkeen

”KÄSITTEET JA TUNNUSMERKIT”

- huliganismi
- kannustuslaulut
- vastustajat → joukkueet, muut kannattajat
 - inhokit/suosikit
- kotipelit vs. vieraspelit

MIKSI ”TAVALLINEN” SEURAAMINEN EI RIITÄ? MIKÄ AJAA KATSOMOON PELISTÄ PELIIN?

LIITE 2: Haastattelurunko kannattajatutkimusta varten 21.1.2007

Haastattelurunko**HYVÄ FANI**

- millainen on hyvä fani?
- miten itse pääsisi lähemmäs tätä?
 - miten näkyy pelissä?
- osallistuminen fanitoimintaan?
 - toimihenkilöt, aktiivit?

YHTEISÖ

- meneekö ryhmä joukkueen edelle?
- miten ryhmä reagoi pelaajavaihdoksiin ym.?

MIESKULTTUURI

- mistä tämä vahva identiteetti johtuu?
 - kuinka tärkeässä osassa kalja on?
- sanasto/oma kieli: marittakerho, katkarapukatsomo jne.

LIITE 3 (1) Haastattelurunko kannattajatutkimusta varten 4.2.2007

Haastattelurunko**FCLK MEDIASSA****”Ei toivotut vieraat” otsikko Netlarin jutussa**

- ”riehumisestaan tunnetut” lahtelaiskannattajat
- ”rääväsuinen kannattajaporukka” (vaikutus nuoriin katsojiin)
- rasismi → muutamat huudelleet, mutta yleistetään kaikkiin
- kotipeleissä ollaan kunnolla, vieraisissa ei???

”Siel on bissee, hauskaa ja äfsee...” Netlari

- äänekäs kannatus saa risuja ja ruusuja
- laulujen sanoitukset aika härskejä, kun katsomossa on lapsia?

”KuPSin toimitusjohtaja (Markku Raatikainen): Kannatuksesta puuttui etiikka ja järki”

- perusteli antamaansa porttikieltoa jo aiemmalla huonolla käytöksellä: ”Kyllähän heillä on ollut vaikeuksia seurata pelejä sivistyneesti. Kielenkäyttö, muun yleisön provosointi ja omituinen käytös ovat leimanneet ryhmää”
- penää missä on etiikka ja järki, kaikki katsojat halutaan kuitenkin pitää tyytyväisenä
- kannustaa puuttumaan häiriköihin ryhmän sisällä → ymmärtää, että kaikki ei huutele (mutta silti koko ryhmälle napsahti porttikielto)
- hänen mukaansa HJK:lla ”kurinpito” toimii → onko näin?

”Kannattajayhdistys sanoutuu irti räihinöinnistä”

- HJK pelin nujakointi – bussikuskin juopottelu
- Iltasanomat: kannattajat yrittivät harhauttaa poliisia muun muassa vaihtamalla ajoneuvoa
- Lumio: ”Enimmäkseen siellä on ihan fiksumia porukkaa.” Myös pelaajat tykkää tsempeistä
- faniyhdistys toimii erillään seurasta → miten ennen?

”Pallo hukassa, pullo ei”

- kyseenalainen maine?
- häiriköintilistä venynyt
- jne jne.(ks. juttu)

”Tule ja näe hurjamainen FCLK-show”

- ”FCLK on jätkälauma, joka rakastaa jalkapalloa ja rankaa ilonpitoa.”
- ”kauneimmat kannatuslaulut ja kovin asenne”
- ”ilman heitä hiihtostadion olisi monesti haudan hiljainen betonijääkulho”
- ks. juttu

LIITE 3 (2): Haastattelurunko kannattajatutkimusta varten 4.2.2007

FC Lahden kannattajat otsikoissa:

Kesäkuu 1998: Kannattajat käyttävät kiellettyjä soihtuja KTP-ottelussa Lahden stadionilla, FC Lahdelle sakot.

- Toukokuu 1999: Kannattajat ryntäävät Tampereen Ratinan kentän juoksuradalle, sähköinen mainosaita rikkoutuu.

- Lokakuu 2000: Kolmen lahtelaiskannattajan sisäänpääsy estetään Kotkassa, koska edellisellä vierailulla on juostu kentällä ja heitetty savupommeja.

- Huhtikuu 2001: Lahtelaiskannattajat huutelevat rasistisia pilkkahuutoja Hakan venäläispelaajalle Valeri Popovitsille. HJK-pelissä ryssitellään Aleksei Jeremenkoa. Ottelun jälkeen nujakka helsinkiläisterassilla HJK-fanien kanssa.

- Heinäkuu 2001: Kannattajat häiriköivät Suomen cupin ottelussa Mikkeliissä. Ottelu keskeytetään vartiksi lahtelaisten ammuttua ilotulitteita avausmaalin kunniaksi. 16 lahtelaista viedään poliisilaitokselle.

- Elokuu 2001: Tappelu puoliajalla ottelussa KuPS-FC Lahti. Kuopiolaismies saa maista nyrkkiä läikytyttyään olutta lahtelaiskannattajien päälle. Poliisi pidättää kaksi kannattajaa.

- Syyskuu 2002: Kannattajat viuhahtivat cupin ottelussa Gnistania vastaan Helsingin Oulunkylässä.

- Syyskuu 2002: Kannattajat ottavat yhteen HJK:n kannattajien kanssa Lahden stadionilla ottelun tauolla. Poliisi ottaa talteen kolme lahtelaista ja kaksi helsinkiläistä.

- Lokakuu 2002: Kannattajat ryssittelevät Hakan Valeri Popovitsia. Popovits tekee Lahden verkkoon kolme maalia.

- Toukokuu 2005: Kannattajat herättävät huomiota haistatteluillaan Maarianhaminassa.

- Heinäkuu 2005: Kannattajat osallistuvat joukkotappeluun HJK-vierasottelun jälkeen. Vastapuolena on kuopaton Jokereiden jalkapallojoukkueen faniryhmä. Kahinassa on mukana 20-30 henkeä. Ottelun ja tappelun jälkeen lahtelaisfanien kotimatka katkeaa, kun bussikuski kärehtää ratista.

- Syyskuu 2005: kannattajat kiipeilevät verkkoaitaan Kuopiossa. KuPS päättää antaa kannattajaryhmälle porttikiellon.

Pallo hukassa, pullo ei

Kyseenalaista mainetta nauttivat FC Lahden fanit ovat tehneet jälleen suomalaista jalkapallohistoriaa. Koskaan aiemmin ei yhdelle ryhmälle ole annettu porttikieltoa peleihin. Nyt sekin on nähty. Lahtelaisfaneilla ei ole enää asiaa Kuopion Palloseuran kotiotteluihin.

Oikeusoppineet voivat vapaasti pohdiskella, onko koko joukon rankaiseminen muutaman henkilön typeryyksistä oikein vai ei. Otteluiden järjestäjien kannalta tilanne on selvä. Katsomoissa on taattava turvallisuus ja estetävä häiriköinti. Ellei siinä onnistuta, suuri yleisö alkaa etsiä rauhallisempaa viihdettä. Hävyttömyyksiä ei jakseta kuunnella eikä riehumista katsella – ja vielä maksaa siitä. FC Lahden fanien häiriköintilistä on venynyt vuosi vuodelta. Mellakoinnista, nujakoinnista, toisten päälle syljeskelystä ja roisista kielenkäytöstä on raportoitu. FC Lahti on katkaissut välinsä kannattajaklubiinsa eikä ole sen vuoksi joutunut onneksi maksamaan joukon edesottamuksista.

LIITE 3 (3): Haastattelurunko kannattajatutkimusta varten 4.2.2007

Innokkaat, äänekkäät ja näkyvät fanit kuuluvat kansainväliseen jalkapallokulttuuriin. Sitä myös FC Lahden kannattajat katsovat edustavansa. Tavoitteessa ei ole moittimista. Väriä ja tunnelmaa tarvitaan myös suomalaiskatsomoihin. Juuri sitä FC Lahden fanit parhaimmillaan tuovat. Joiltakin on valitettavasti hukassa pallo vaan ei pullo. Pääosin asiallisesti käyttäytyvä joukko sietää jostakin syystä näitä häiriköitä riveissään. Lahti on elävä ja kaunis kaupunki, jossa asuu mukavia ihmisiä. Ulkopuolisen voi vain olla vaikea sitä uskoa. FC Lahden häiriköivät fanit ja Rogues Galleryn konnat näkyvät mediassa liian usein liian hyvin.

08.09.2005 07:46

Kommentti: Tule ja näe hurjamaainen FCLK-show!

On juhlan aika. Mika Kottila (oik.) on osunut ja kannattajat kuohuvat. Lehtikuva / Pasi Autio

Ovatko ne niin hirveitä? Tarvitseeko niitä pelätä? Uskaltaako sinne jalkapallokatsomoon enää tulla ja tuoda lapsia?

Puhe on FC Lahden kannattajista (FCLK), näistä lahtelaisen jalkapallokulttuurityön tekijöistä, joille KuPS lätkäisi kollektiivisen porttikiellon. Syyinä oli humalainen riekkuminen vieraspelissä reilu viikko sitten.

Se oli kuopiolaisten ratkaisu. Siihen en ota kantaa. Kun on nähnyt pari joukkotappelun alkua ja kuullut surkean huora-määynnän, tämänkertainen kohellus vaikuttaa vaatimattomalta, mutta kuten sanottu, en ota kantaa.

Sen sijaan otan kantaa siihen, millaisen vaarallisuusluokituksen lahtelaisfanit ansaitsevat ja tarvitseeko heitä erityisesti pelätä.

FCLK:n Lahdelle aiheuttamasta imagohaitasta on puhuttu jopa samassa lauseessa kuin Rogues Galleryn edesottamuksista. Se on minusta liioittelua.

Rogues Gallery on rikollisjärjestö, joka pyrkii pelottelun ja väkivallan keinoin hankkimaan taloudellista hyötyä. FCLK on jätkälauma, joka rakastaa jalkapalloa ja rankkaa ilonpitoa. Siinä on vissi ero.

Jos FCLKta johonkin pitää verrata, se on sulosointisen Sinfonia Lahden kannattajayhdistys, Aplodit orkesterille. Koska kyse on kahdesta eri kulttuurinalasta ja –tasosta, ylä- ja alakulttuurista, korkeasta ja matalasta, fanius saa erilaisia muotoja.

Kun FC Lahden kannattaja huutaa, laulaa, läträä ja rähisee, orkesterin kannattaja hiljentyy taiteen äärellä ja keskustelelee ylevästä kokemuksesta kenties jälkeinpäin kahvin ja konjakin kera.

Ihmisillä on erilaisia mieltymyksiä ja makutottumuksia. Onneksi, se on rikkautta. Minä en ole FC Lahden kannattaja (FCLK), vaikka toivonkin FC Lahdelle

LIITE 3 (4): Haastattelurunko kannattajatutkimusta varten 4.2.2007

menestystä ja ajaudun ajoittain läträämään, huutamaan ja jopa rähisemään.

En ole laumaihminen enkä niin kova jätkä, että hyväksyisin turpaan lyömisen ja kehtaisin selvin päin vähätellä kannisiä toilailuitani.

Olen tämän näkemyksen monta kertaa ilmoittanut tässä lehdessä, ja leimauduin sen ansiosta FCLK:n arkkiviholliseksi. Minua pilkkaavilla kirjoituksilla oli aikoinaan jopa oma otsikko kannattajien verkkosivuilla. Olen siitä ylpeä. Kannattajien touhusta olen ollut sitä mieltä, että heillä on liigan kauneimmat kannatuslaulut ja kovin asenne. Ilman heitä hiihtostadion olisi monesti haudanhiljainen betonijääkulho.

Väkivaltaa en kuitenkaan hyväksy. Sitä ei voi hyväksyä, vaikka karskit kundit itse kuittaisivatkin pienen kisailun nyökkäyksellä. Väkivalta on vaarallinen nautintoaine, jota kukaan ei lopulta pysty hallitsemaan.

Väkivaltaa on kannattajien kohelluksen kylkiäisenä esiintynyt kerta, pari vuodessa –tahtia. Toisinaan on tullut turpaan, toisinaan on annettu.

Nyt tuli portikielto koko porukalle, vaikkei Kuopiossa lyöty niin kuin muutama vuosi sitten. Lahtelaisten maine on jo niin ruma, että rangaistuksiin näemmä räpsähtää kertoimet päälle. Sitä saa mitä tilaa.

Kuinka kauheita ja rääväsuisia kuuluisat kannattajat ovat, sitä voi saapua tarkkailemaan hiihtostadionille omin silmin sunnuntaina, kun kovakuntoisen FC Lahden vieraaksi saapuu TPS.

Mitään vaaraa kannattajista ei tavalliselle penkkiurheilijalle ole. Nämä eivät ammuskele käsiaseilla eivätkä piekse satunnaisia vieraita vessassa.

Jos ei jaksa kuunnella huutamista, sitä pääsee pakoon aurinkokatsomoon, jos on valmis altistumaan sateelle. Lapset voi ottaa peliin mukaan, eivät kannattajat heitä turmele.

Yhteiskunnalla on omat sääntönsä, jätkien alakulttuuri on mieltynyt toisenlaisiin tulkintoihin. Eivät he halua meiltä hyväksymisleimaa, emmekä me sitä anna. Rauhanomainen rinnakkaiselo on silti mahdollista.

[Kalle Veirto](#)

09.09.2005 02:34

- Onko mitään syytä, minkä takia voisitte jäädä toiminnasta kokonaan pois?
- Onko tämä penkkiurheilua? Miten määrittelisitte penkkiurheilun?
- Miten seura suhtautuu teidän antamaan palautteeseen?
- Onko kannattaminen alakulttuuria vai voisitteko nähdä korkeakulttuurina?
- Mikä olisi ideaalitalanne kannattamisen suhteen?
- Mikä olisi huonoin mahdollinen tulevaisuuden kuva?
- Millä mielellä tulevaan kauteen?